

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Thomae Młodzianowski Praelectionum Theologicarvm
Tomus ...**

**Młodzianowski, Tomasz
Moguntiae Et Dantisci, 1682**

Quæstio I. De Mediis Remissionis Peccati.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82982](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82982)

Neque valet quod alia virtutes primò non sint depulsiuæ, oppositæ turpitudinis, sed suæ honestatis, collatiuæ; quia etiam alia entia, non sunt primò essentialiter relativa, ut suppono ex Logica, & tamen ipsa Relatio, est primò essentialiter relativa; ita etiam potest dari virtus, primò essentialiter remediatiua; quid enim implicat? Et hæc erit Pœnitentia. *Hoc ergo supposito:*

Dici potest, Pœnitentiam esse Virtutem Ab-

litivam, reparativam, remediativam, peccati, prout est Dissonum Deo, secundum quod est natura Intellectualis. Quod si velis, proportionaliter ad alias virtutes, eandem definire, quæ definiuntur per ordinem ad actus prosecutionis. Dices: illam esse virtutem reparativam & principiatiuam actuum, secundum quod consonant Deo, prout natura Intellectualis est. Adde autem ly Reparatiua propter eam, quæ suo loco de Subiecto Pœnitentiæ dicentur.

DISPUTATIO III.

De objecto remoto Pœnitentiæ; seu de Peccato Remissibili.

Ractauimus jam, de Materiali Pœnitentiæ Objecto immediato; nunc tractabimus de mediato. Et hoc Objectum, est peccatum, quod respiciunt tam actus Prosecutionis; dixi enim

illos procedere secundum suppositionem peccati; quam actus Fugæ, ut jam dictum est. Nè verò, consideratio peccati esset nimis ampla; restringitur ad prædicatum Remissibilis. Hinc agimus de illo, prout Remissibili. Pars huius materiæ, spectat ad materiam de Justificatione, & alia ad materiam de peccatis, nihilominus ex usu Auctorum gravium, huc etiam potest transferri. Est quidem consuetudo, de remissione peccati agere, tractando de effectibus Pœnitentiæ, sed quia exinde infra tractanda lucem accipient, hic commodius subnectetur. Cum autem Media, executione priora sint sine; etiam consideratio Mediorum, ad remissionem peccati ponendam, præcedet, & postea subsequetur ipse terminus intentus, qui est peccati Remissio, vel peccatum remissum.

QUÆSTIO I.

De Mediis Remissionis Peccati.

TRia hic examinabuntur. Necessitas, ponendi actus nostri, ut remittatur peccatum; & Necessitas infundendæ Gratia; & Necessitas favoris Dei, seu condonationis extrinsecæ.

DIFFICULTAS I.

An sine ullo actu peccatoris, possit remitti peccatum?

Sine ullo actu peccatoris, non posse remitti peccatum, pauci docent; hoc est Dominicus Sotus: in 4. Disp. 15. ar. 2. Petrus de Soto: lect. 4. de Pœnitentia. Conradus 1. 2. q. 112. ad 1. Citat. Ripalda pro hac sententia Becanum, de Justificatione Catholi. cap. 3. n. 28. qui tamen oppositum sentit; & illo capite, non habet nisi numeros 6. & ultimò mentem suam in oppositum aperit. Citat etiam Lorcam, sed eum pro opposita, citat post alios Oviedo. Affirmant plures: Suarez, Vasquez, Lugo, Ripalda: disp. vltima S. 24. & plures alii cum Oviedo: de Justificatione Cont. 2. Punct. 9. quibus accessit Esparza de Justificatione quæst. ii. Rosmer --- & alii est autem quæstio de adulto pœnitente; nam infantibus infunditur gratia in Baptismo, justificanturque sine ullo actu.

Punctum Difficultatis I.

Proponuntur argumenta Affirmantis Sententiæ.

I. Argumentum est Vasquez: DEUS potest infundere peccatori habitum gratia, absque ulla dispositione. Ergo & remittere peccatum absque ulla dispositione. Probatur Antecedens ab eodem: Nam ut aliqua forma, vel deno-

denominatio, quæ est in subiecto producta, impediatur contrariæ productionem; aut debet esse talis naturæ; quæ nunquam amitti ullo modo possit; aut debet à potentiore agente conservari, veluti si potentius agens, conservet frigus, contra activitatem caloris, non posset tunc à minus potente, introduci calor. Nihil autem horum est in præsentia; nam & status peccati suapte natura amitti & destrui potest, & à nullo potentiore conservatur peccatum; ut patet: Ergo.

RESPONDETUR dicendo: quod independentem ab omni dispositione possit infundi gratia. An autem sit remittendum peccatum: cum distinctione respondendum esset: Si enim nomine remissionis peccati, intelligatur, quod Deus tunc testetur amorem suum ad creaturam, & ad eam se convertat? in isto sensu remitteretur peccatum, quantumvis nullus intercesserit actus pœnitentis; sed non remittitur, in quantum remissio, dicit, etiam conversionem creaturæ ad Deum; & in quantum dicit abolitionem volitionis habitualis, seu abolitionem ejus, quod est: voluisse peccasse.

Deinde ad probationem dici potest: Retorquendo argumentum. Nam eo instanti, quo Petrus peccat, per Vasquez, non potest ei infundi gratia; item, secundum communior sententiam, non potest determinari subiectum à Deo, ad habendum simul actum amoris, & odii, circa idem objectum; & tamen nec à potentiore agente, conservatur v.g. odium; nec est forma, naturæ suæ inamissibilis. Quod si id referas in id: quia scilicet peccatum, vel amor, est in talibus circumstantiis, in quibus illi tolli non competit; & quod circumstantiæ sint, sicut agens fortius impeditivum, nè tunc ponatur gratia, vel v.g. amor; idem in præsentia dicere poteris, quod peccatum si non ponatur retractatio conservetur à circumstantiis, scilicet non possit illius retractationis, quæ circumstantiæ possunt appellari agens fortius, saltem per accommodationem. Vel dici poterit: Naturam esse peccati, ut nisi retractetur, remitti non possit; remissione, vi cuius non tantum Deus dicatur converti ad Creaturam, sed etiam Creatura convertere sese ad Deum, adeoque, nisi accedat retractatio, non esse amissibilem hanc formam; quæ est non esse conversum ad Deum: licet, non accedente retractatione, possit infundi gratia, esseque DEUS conversus ad Creaturam. Suppono etiam ex dicendis aliàs, posse infundi gratiam & non remitti peccatum. Hinc concessio Antecedenti, Negatur Consequentia.

II. Argumentum est Oviedi citati: Peccatum actuale præteritum permanet secundum esse suum habituale, tantum in obligatione satisfaciendi, sed debitum etiam voluntariè contractum, potest à persona offensa, seu à creditore, remitti, sine voluntate debitoris. Ergo, id in quo habitualiter remanet peccatum actuale

præteritum, potest auferri, sine voluntate peccatoris. Ergo potest sine tali voluntate remitti peccatum. Quod si inter homines, remissio debiti, indiget perfici, per acceptationem debitoris sicut, donatio, per acceptationem donarii; respectu Dei donantis, talis acceptatio necessaria non est; idque ob titulum supremi Domini, quod habet in voluntates creatas, ac proinde, ut illius remissio efficaciam habeat, acceptatione non indiget.

RESPONDETUR negando Antecedens; quod etiam multi Doctorum negant, ut videbitur agendo de essentia peccati habitualis. In nostris principiis inter alia, manet peccatum habituale, in quantum conservatur in aliquo sui; hoc est, in voluntate conservante permanentiam moralem peccati transacti; quæ conservatio exercetur non retractatione. Quod attinet ad Instantiam; dici potest: Debitum voluntariè contractum, posse à creditore remitti, remissione tali, non quâ dicatur actu solvisse, & satisfecisse juri alterius, sed quâ dicatur alter, exercuisse cum illo actum clementiæ, amoris, liberalitatis &c. Et sicut in solutionibus, aliud est creditorem cessisse jure, & aliud actu debitorem solvisse; etiam si enim nihil solutum fuerit, potest alius cedere juri suo; ita & in præsentia aliud est, Deum testari suam amicitiam, & transferre creaturam, in habentem participationem supernaturalis naturæ Divinæ: hocque fieri poterit, sine ullo actu creaturæ; & aliud, creaturam esse conversam ad Deum, & averfam à peccato: hoc enim negatur fieri posse, sine ullo actu peccatoris.

Neque valet, si dicas: Correlativa hæc esse. Debitum remittit creditor. Ergo alius nihil debet. Nam valet quidem: Creditor remittit, ergo nihil illi debetur; sed hæc nihil valet: creditor remittit, ergo debitor solvit. Et sic ut, valet quidem dicere: Petrus amat Paulum, Ergo Paulus amatur à Petro. Non tamen valet dicere: Ergo Paulus amat Petrum. Sic etiam quantumvis Deus collatione, gratiæ, exerceat amorem erga creaturam, & non se avertat ab illa; non sequetur tamen, quod sine suo ullo actu, convertatur creatura ad Deum, & non sit averfa à DEO.

Quod autem dicit, respectu Dei donantis, talem acceptationem non esse necessariam, eo quod sit supremus Dominus; id tantum in eo sensu verum est; quia potest movere creaturam, imò & necessitate, ut ponat suum actum conversionis. Ad eum modum, quo fortior, potest adigere alium, si nolle ad se converti, ut convertatur; sic etiam in præsentia, quia potest Deus facere, ut se liberè convertat peccator; imò & necessitate, ut se convertat; ideo habet dominum nostratum voluntatum; sed non in hoc sensu habet dominium, quasi possit Deus facere, ut sine voluntate propria, cœseat velle hoc crea-

tura, quod Deus vult, adeoque censetur, convertere sese ad Deum, & avertere à creatura, quantumvis nihil velit: censetur inquam id habere ex eo præcisè, quia Deus vult. Et sic, ut quando Prædeterminantes salvant ex eo libertatem, in prædeterminatione, quia scilicet Deus habet in sua potestate actiones nostras liberas, ita ut debeant poni eo modo, quo poni illas vult Deus, vult autem poni, cum prædeterminatione, liberum consensum; dicimus illos contradictoria dicere ut ostensum in prima parte. Sic & in præsentì, implicat, ut ex eo, quia Deus vult creaturam esse averfam à creatura, & conversam ad se, hoc ipso etiam sine ullo suo actu, possit esse, creatura rationalis averfa à creatura, & conversa ad Deum ut infra probabitur.

INSTAT I. Oviedo: Eo ipso, quòd cesset homo à peccato, status peccati jam illi non est voluntarius actualiter, vel virtualiter; quia voluntarium virtuale, non est sine aliquo voluntario actuali.

RESPONDETUR. Esse illic voluntarium virtuale in causa; quia scilicet posita est aversio à Deo, & conversio ad creaturam, quæ est causa illius habitualis peccati, quòd remitti deberet, aversioque illa submoveri conversione, quæ est in potestate peccatoris, supposita gratiâ Divinâ. Rursus quamvis peccatori, status ille peccati, non sit voluntarius adæquatè, & subiectus plenè dominio illius, est tamen, supposita libertate, subiectus ille status inadæquatè voluntati peccatoris, in quantum in illius libertate est, non conversio ad Deum, quæ etiam stat habituale peccatum. Deinde virtuale voluntarium, sicut & virtualis intentio, non requirit actum præsentem, sufficit præteritus; consequenter, & status ille peccati, poterit dici virtualiter voluntarius.

INSTAT II. Peccatuale, vel dicit essentialiter, tanquam constitutivum peccati habitualis, negationem retractationis; idque tanquam rationem formalem adæquatam? vel dicit negationem retractationis, tanquam rationem inadæquatam? aut ad minimum essentialiter includit talem negationem retractationis: Non potest dici, peccatum habituale consistere in tali negatione; quia eâ ablata absque ullo alio, auferretur peccatum; proinde posita attritione, quæ est quædam retractatio commissi peccati, auferretur jam habituale peccatum. Nec potest dici, essentialitèr dicti peccati, saltem inadæquatè, vel tanquam aliquid essentialitèr, dicere negationem retractationis; ob eandem rationem: quia ablato aliquo constitutivo inadæquato, vel aliquo essentiali, tota essentialitas auferretur; sicut ablata tantum materia, etiam si forma permaneat, & è contra, compositum auferretur. Quod si negatio retractationis, est extra essentialitèr peccati habitualis, debet dari aliud constitutivum illius; quod quodcumque erit, non erit tale, quod au-

ferri non possit, etiam negatione retractationis permanente.

RESPONDETUR. Imprimis, quòd in negatione retractationis inadæquatè idque adhuc ex consequenti consistat peccatum habituale; illà tamen sublatà, necdum auferretur peccatum completè; quia illius completa ablatio, dicit constitutionem subiecti, insuper in esse amari à Deo, & in esse ejus ad quem conversus est Deus; quòd esse descriptum, quia est bonum quoddam, debet esse ex integra causa, adeoque ex suppositione positivorum omnium, ad hoc prærequisitorum. Et licet quidem definatur totum, vel unà parte ablata; si tamen illa definitio totius, sit fundata in aliquo bono ponendo, nisi ponantur omnes partes illius, nec illud bonum ponetur: consequenter nec ponetur definitio adæquata illius totius, fundata in positione boni succedentis. Nam ut scitum est, Bonum est ex integra causa.

In idem recidet si dicas: Ablationem alicujus partis, adferre destructionem totius, si destructio totius, sit malum quoddam, non verò, si sit bonum quoddam. Vel si vis dicere: dixeris: ablata unà parte positivâ, auferri totum positivum; sed ablata unà parte negationis, non est necesse auferri aliam partem negationis. Sic v. g. si quis sit pauper ægrotans, hoc est dicens negationem, & sanitatis & divitiarum, ablata negatione sanitatis, non auferretur hoc ipso negatio divitiarum; potest enim idem esse sanus, & non esse dives. Idem etiam in præsentì dici potest, peccatum habituale esse totum quoddam negativum, adeoque ablata una negationis parte, v. g. negatione retractationis, non erit necesse, auferri totum hoc negativum, quòd est peccatum habituale. Tota ergo responsio in hoc stat: Quia definitio totius positivi, est definitio in non esse, adeoque in malum, quòd est ex singulis defectibus; hinc sublatà vel unicâ parte, definit totum positivum: definitio autem totius negativi, est definitio per esse; nam non esse non definit nisi per esse: si definitio totius negativi, est per esse, est in esse, adeoque in bonum, quòd debet esse ex integra causa, adeoque ex esse positivi utriusque partis.

Deinde ex alio principio responderi potest eidem Argumento: Quòd scilicet negatio retractationis, non sit quidem adæquatè constitutivum peccati habitualis, nec inadæquatè per modum partis; sed quòd sit connotatum necessarium, non tamen primò importatum, nec se solo constituens habituale peccatum: sed insuper, esse necessarium, nè Deus, conservet jus quòd habet ad offendi, commissio peccato; quòd jus exercet negatione condonationis.

Proportionaliter ad prædicta aptatur hæc Responsio: quòd habituale peccatum, dupliciter considerari possit: vel in quantum dicit Deum

Deum non conversum ad creaturam, & sic non respicit actum non retractationis creaturæ, sed negationem conversionis DEI ad creaturam. Vel considerari potest, in quantum peccatum habituale dicit negationem conversionis creaturæ ad Deum; & sic importat negationem retractationis creaturæ ad Deum; & fundatam in actu præterito peccati, gratiæ expulsi. Sublata itaque negatione retractationis, propter positam retractationem reddetur creatura conversa ad Deum, si sit retractatio, qualem pro eo statu requirit Deus; hoc est, si sit pro præsentis statu, facta Contritio, vel Attritio jungatur Sacramento. Si autem sit retractatio, non qualis requiritur; hoc est, si sit Attritio sine Sacramento, erit nonnisi inadæquata, inchoata, & imperfecta conversio.

Noro hinc, in peccato perpetrato duo considerari posse: Primum permanentiam moralem voluntatis in peccato facto, & hæc moralis permanentia peccati, stat in hoc præcisè: voluisse peccasse, ad quod sequitur non retractasse. Et hæc permanentia moralis, tollitur actu, qui sit noluisse peccasse. Secundò, in peccato perpetrato considerari potest offensio Dei; & hæc non potest tolli ab ulla creatura, secundum rigorem iustitiæ; potest tamen, si ponatur requisitus à Deo actus, tolli de congruo; hoc est, vel per actum Amoris, vel actum Contritionis extra Sacramentum; cum Sacramento autem potest tolli, per actum Attritionis. Suppono autem hinc, hos actus requisitos esse, in quantum sunt supernaturalis ordinis.

III. Argumentum est Suarez hinc, Disp. 9. Sect. 2. Actus peccatoris non requiritur ad remissionem peccati, tanquam forma per se ipsam, formaliter excludens culpam; sed tanquam dispositio congrua; & ex natura rei, simul etiam, & ex Divina ordinatione; non repugnat autem, Deum conferre effectum formalem, sine prævia dispositione ad formam.

RESPONDETUR. Actum peccatoris, esse nonnisi dispositionem, ad justificationem, in quantum justificatio dicit conversionem DEI, ad creaturam, quam exercet qualitate supernaturali infusa, quæ appellatur Gratiæ; & ad hoc, non est necessaria retractatio. Sed non est mera dispositio ad justificationem retractatio, in quantum justificatio dicit conversionem Creaturæ, ad Deum, & aversionem à creatura; & in quantum justificatio, dicit depulsionem eorum prædicatorum, quæ in actu inhonesto, ante perpetrato, continebantur. Quamvis autem aliquis diceret, quod actualis conversio creaturæ, sit dispositio, sed necessariò prærequisita; necdum sequeretur, sine illa, absolute loquendo, posse perfici justificationem; dantur enim talia necessaria prærequisita, quæ nec Deus quidem supplere potest: & ita ratio fundandi in relatione; modalitas item, quam aliqui po-

nunt pro dispositione, aut pro connotato ad unionem; negatio item distantie, requisita ad formalitatem Ubi; & ad formalitatem unionis sunt inter prærequisita, & tamen hæc omnia suppleri à Deo non possunt; imò quantumvis Dominus Deus possit facere, ut inter effectum, & principale agens, intercipiatur distantia, vi cuius agatur in effectum, non transmittendo virtutem per medium, quæ distantia potest appellari distantia loci; nihilominus non potest Deus facere, ut intercipiatur distantia inter ipsum passum, & ipsam virtutem; & tamen illa indistantia, est nonnisi prærequisitum agendi, & non ratio ultima. Dabuntur ergo aliqua prærequisita, quæ tamen, nè Deus quidem supplere possit. Porro talis necessitas posset poni in hoc prærequisito, quod est creaturam se convertere ad DEUM.

Proponuntur reliqua Argumenta.

IV. ARGUMENTUM est commune fere omnibus, quod contra responsum hactenus usurpam, & usurpandam, sic formari posset: Etiam in parvulis, datur aversio à Deo, in Capite, hoc est, Adamo; & tamen illa aversio tollitur in illis, sine ullo actu, dum illis confertur Baptismus, & in Baptismo gratia. Ergo & aversio, quæ est in peccato actuali, tolli poterit sola infusione gratiæ.

RESPONSUM jam, quod etiam in adultis, absolute non sit necessarius proprius actus ad hoc, ut infundatur gratia. Quod autem attinet ad paritatem adlatam; Illa pluribus viis solvi potest. *Imprimis.* Quia aversio illa inclusa in peccato originali, nil aliud est, quam actualis disobedientia Adam; in cuius penam decrevit Deus, se non daturum gratiam ejus posteris; & cum non sit actualis aversio posterorum; bene poterit tolli, sine ullo illorum actu & conversione. E contra, quia peccatum proprium, & actuale est, propterea actualis aversio à Creatore, tolli non poterit, nisi per propriam & actualem conversionem. Nec potest ostendi ullum absurdum in eo, quod peccatum in voluntate Adami, tanquam Capitis factum, tollatur etiam sine ulla actuali voluntate, sicut commissum est sine ulla actuali voluntate. Imò proportionatum est, ut contractum sine ulla voluntate actuali posterorum peccatum, tollatur etiam, sine ulla actuali illorum voluntate; est autem absurdum, ut ex infra dicendis patebit, peccatum actu, per propriam voluntatem commissum, tolli & auferri, sine propria actuali volitione; absurdumque est, expelli hoc, quod est voluisse peccasse propria voluntate, expelli inquam per aliud, & non per noluisse peccasse.

Deinde, cum per aliquos peccati originalis prima.

permanentia in posteris, non sit aliud in re, quam negatio iustitiæ Originalis, in pœnam peccati Adami. Ergo cum hæc tollatur infusione iustitiæ Originalis (negatio enim gratiæ tollitur infusione gratiæ) bene etiam dicitur, sine ullo actu, plenam justificationem ab Originali haberi. Sed quia actualis peccati perpetrati permanentia, quam habet moralem, non stat in sola negatione gratiæ; sed etiam dicit, aversionem à Deo transactam, & negationem conversionis ad eundem; fit ut nondum tollatur dictum peccatum, sola infusione gratiæ; sed sicut negatio gratiæ tollitur positione gratiæ, ita & negatio conversionis, tolli debet, positione conversionis. *Rursus* ex eo etiam non convincit Argumentum: Quia diversa est natura permanentiæ peccati Originalis; & diversa permanentiæ, peccati proprii habitualis; aliud enim pro recto & connotato dicit utraque permanentia; ex qua diversitate colligitur: unum posse remitti, sine ullo actu proprio, quantumvis aliud non possit, sine tali actu remitti.

Quod ipsum sic explanatur: Originalis peccati permanentia in posteris, pro Connotato dicit disobedientiam Adami, & conversionem ad creaturam, cuius tamen Adami voluntati, fuerunt alligatæ nostræ voluntates, & simul in recto, seu pro absoluto, dicit in nobis negationem gratiæ in pœnam illius peccati; unde etiam definitivè peccatum Originale est; Carentia iustitiæ Originalis, vel, Carentia justificationis, in pœnam peccati Adami, cui erant nostræ voluntates alligatæ. Jam verò illud connotatum, hoc est disobedientia Adami, non est in nobis, sed in alio & ad aliud. Unde etiam tolli debuit non nostra actuali voluntate, sed in voluntate Adami, cui cum post peccatum infundebatur gratia, & remittebatur peccatum, necesse fuit retrahere suam actionem. Absolutum autem, quod dicit permanentia Originalis in posteris, est negatio gratiæ justificantis denegatæ in pœnam aversionis, quam fecit Caput, & nos in illo, cuius voluntati eramus alligati. Porro, si actio illa aversionis actualis est, nonnisi connotata à nobis, non debuit in nobis tolli; non enim erat in nobis, sed in alio; si non est necesse illam tolli in nobis, non est necesse nos converti, conversione nostra actuali, quæ sit in nobis. Quia tamen in nobis, est etiam absolutum illud, quod est pœna & effectus illius aversionis in alio actualiter præcedentis, hic effectus in nobis tolli debet: quæ pœna & effectus, qui est negatio gratiæ, tolli debet positione gratiæ; nam negatio A, non potest tolli nisi positione A: jam autem peccati nobis actu commissi permanentia habitualis, connotat in nobis actionem præteritam, & simul etiam dicit in recto negationem gratiæ in nobis, cumque utrumque hoc in nobis sit & non in alio habitualiter, hinc fit ut utrumque hoc, tolli in nobis, debeat,

& sublata negatione gratiæ, per positionem gratiæ, tolli adhuc debet, voluisse peccasse, per positionem: Noluissim peccasse.

Hactenus dicta de peccato Originali. In nostris principiis, paulò aliter proponi deberent; sed placuit disparitatem dare, quæ esset conformis ad principia eorum, qui Originale, secundum phrasim Patrum explicant per Carentiam iustitiæ Originalis, ne adferendo disparitatem, nova difficultate responderetur. Facile autem erit colligere, quid sit in nostris principiis dicendum? ex iis, quæ adferentur tractando de peccato habituali.

Sed insuper, ad adlatam paritatem aliter? Respondetur *Imprimis*: ex auctoritate Patrum. Nam in Tridentino (qui locus inferius stabilietur) docetur, Justificationem adultorum fieri per voluntariam susceptionem gratiæ & donorum; & quia voluntarium, non est sine ullo actu; nec Justificatio illorum fieri, sine ullo actu. Jam autem non dicit Justificationem parvulorum, fieri per voluntariam susceptionem gratiæ. *Deinde* Aversio, & Conversio, debent inter se proportionari; cumque Aversio Originalis, sit Aversio nonnisi in Capite, & non est Aversio exercita, in & ab ipsismet, v.g. infantibus; etiam Conversio illa, nonnisi in Capite poni debuit, & non est necesse illam poni in ipsismet posteris, potestque dici Conversio hæc facta esse in Capite Christo Domino, qui appellatur Caput hominum & Angelorum, & simul mundum sanctificans in se. Et sicut nostræ voluntates, erant alligatæ Adamo; ita & nomen nostrum, seu ut nomine nostro fieret satisfactio à Christo Domino, erat quædam adligatio nostrorum nominum, quæ, ut salvaretur, (in materia de Incarnatione supponitur) Redemptorem debuisset esse hominem; quantumvis hæc alligatio, præter alia, in hoc diversa sit rationis, quia executio illius alligationis voluntatum nostrarum in malum, exemplo habet effectum ex quo nascimur, effectum autem illum, quod nomine nostro oblata sit satisfactio, est necesse nonnisi adhibita Sacramenti Baptismi, vel in re, vel in voto, susceptione, perfici. Hæc disparitas fundamentum habet in S. Th. 1. 2. q. 113. art. 3. ad 1. Verba sunt S. Doctoris. *Sicut peccatum Originale, à quo justificamur non propria voluntate ad eos pervenit, sed per carnalem originem, ita etiam per spiritualem regenerationem, à Christo, in eos, gratia derivatur.* Denique dici posset; distinguendum esse Antecedens. Sine ullo actu tollitur aversio Originalis, Justificatione, quâ dicatur se Deus convertere ad parvulum. Concedo Antecedens. Justificatione, quâ dicatur esse conversus peccator. Nego. Aversio etiam ipsa distingui deberet: sunt enim parvuli aversi à DEO in capite, sed non aversione per exhibitionem proprii actus diffoni Deo. De hoc

*(c)

hoc proposito sic discurret Augustinus de peccat: & meritis, lib. 1. cap. 19. *Dicit aliquis, quomodo ergo & ipsi vocantur in penitentia? nunquid tantillus posset aliquid penitere? Huic Respondetur; Si propterea Penitentes dicendi non sunt, quia sensum Penitendi nondum habent; nec fideles dicendi sunt, quia similiter sensum credendi nondum habent. Si autem propterea recte fideles vocantur, quoniam fidem per verba gestantium quodammodo profitentur? Cur non prius penitentes habentur, cum per eorum verba gestantium, Diabolo, & huic saeculo, & mundi monstrantur? Totum hoc in spe fit, vi Sacramenti, & Divinae Gratiae, quam Dominus donavit Ecclesiae.* En Augustinum, actum fidelis & penitentis, revocantem, in actum alterius.

V. Argumentum est ex iis quae adfert Esparza. Subjectum, quod praecedente idonea dispositione, recipit connaturaliter aliquam formam, ejusque effectum formalem, necesse est, ut secundum se praecise consideratum, habeat incompletionem respectu ejusdem formae; peccator autem adultus, praevia dispositione supernaturali, recipit gratiam habitualement. Ergo idem secundum se consideratus, habet incompletionem ad eandem. At virtus Omnipotentis Dei, potest explere incompletionem creaturarum, operando supernaturaliter. Ergo & Deus infundere gratiam adulto, sine ulla dispositione.

RESPONDETUR. Concedendo primum Syllogismum totum. Concedendo item subsumpti Antecedens; Consequens autem distinguo: quod scilicet adulto, infundi possit gratia, sine ulla dispositione, vi cuius Deus convertatur ad creaturam, idque exerceat collatione gratiae. Sed ex hac infusione non fieri, ut per illam praecise reddatur Creatura conversa ad Deum, & averta a creatura. Negatur item, quod ad hoc, ut dicatur aliquis conversus, habeat incompletionem, ut id fiat per aliam formam, quam per actum proprium.

INSTATI. Esparza: Quando aliquis ad Sacramentum accedit nonnisi attritus, accedente gratia Sanctificante, ex vi Sacramenti, redditur perfecte justus, & recedens a priori aversione, & conversus perfecte ad DEUM. Ergo gratia habitualis, continet in se, & communicat ei, qui prius erat peccator, perfectam cessationem, prioris aversionis a DEO.

RESPONDETUR. Quod quando homo redditur, justus vi Sacramenti, cum nonnisi fuerit attritus; redditur in hoc sensu perfecte conversus: quia scilicet Deus, se ad illum convertit, non convertendus vi solius Attritionis; non redditur tamen conversus perfecte, in hoc sensu; quasi actus illius; per hoc reddatur melior in se, & perfectior in se; semper enim manet in se, cum praedicatis Attritionis: consequenter gratia habitualis continebit in se perfectam conver-

sionem; non quod actum illius suppleat; nec quod addat illi aliqua praedicata intrinseca; sed juvando nonnisi illum. Quod si inquiras: Cur sine ullo actu, non possit plene justificari penitens? & tamen possit justificari sola Attritione cum Sacramento. Ratio reddi potest ex dictis: Quia cum justificatur sola Attritione cum Sacramento, ostenditur conversio illius ad Deum, & ostenditur depellantur praedicata inhonestatis, inclusa in actu peccaminoso perpetrato, quod ostendi non potest: qui fiat sine actu peccatoris?

INSTAT II. Idem: Substantia quaelibet rationalis, independentem ab omni sua appetitione elicit, & libera electione, est intrinsece secundum suam naturam ordinata, ad ultimum suum finem. Ergo independentem ab omni sua dispositione, informabilis per formam, inclinationem in ultimum finem; estque proinde capax, suscipiendi effectum proprium talis formae, dummodo non habeat in se actualiter inclinationem, ac deordinationem contrariam. Consequentia Probat: Quia unumquodque secundum suam substantiam, est capax formae, & effectus formalis, perficientis ordinationem, & inclinationem intrinsecam; si non sit impeditum per formam contrariam, actualiter sibi existentem; talis autem est habitualis gratia, & ex peccato habituali nihil remanet actu inclinans in contrarium, ac deordinans.

RESPONDETUR. Conformiter ad jam dicta: Concedendo totum. Quia non negatur: posse sine ulla dispositione infundi gratiam a Deo, quae est inclinativa ad ultimum finem, per quam Dominus Deus convertat se ad creaturam; sed negatur; illa gratia, convertendam esse actu, ex parte sua, creaturam ad Deum, tanquam ad ultimum finem; & depulsuram inhonestatem disordinationis, inclusam in eo, quod est voluisse peccasse: quae licet non maneat physice simpliciter, manet tamen physico moraliter, ut postea explicabitur. Deinde, quavis unaquaeque substantia, sit capax formae & effectus formalis, perficientis ordinationem suam intrinsecam, id tamen verum est, si cetera sint paria. Et sic, v. g. ordinatur homo ad amandum bonum, numquid ne in ordine ad hoc perfici potest a Deo, ut sine ullo suo actu, dicatur amare Deum? atque autem repugnat, sine ullo actu amare Deum, atque sine ullo actu, esse conversum ad Deum ex parte sui.

INSTAT III. Justificatio remissioque peccati, in hoc essentialiter stat, quod homo permanentem ac habitualiter ordinetur ad ultimum suum finem; hoc autem habetur per gratiam habitualement, & non per aliquem actum justificati, alias dispositio peccatoris, non solum esse dispositio, sed & forma partialiter justificans.

RESPONDETUR. Per gratiam habitualement inde-

independenter ab actu proprio, habitualiter in hoc sensu converti peccatorem, quia scilicet illa posita, habetur principium, vi cuius, se convertere possit ad Deum; sed non habetur habitualis Conversio, vi cuius, dicatur se jam convertisse ad Deum. Porro Justificatio accepta prout eam accipit Tridentinum pro conversione Dei ad creaturam habetur sine ullo actu. Sed nego haberi posse Justificationem sine ullo actu, si sumatur etiam pro conversione creaturæ ad Deum; non repugnat autem illam conversionem, diverso respectu esse dispositionem, ad justificationem, (sumptam scilicet pro conversione Dei ad creaturam) & diverso respectu, esse quandam formam depulsivam peccati. Ad eum modum, quo formæ substantiales partiales, habent rationem dispositionum, & formarum; imò & omnes formæ accidentales, ita sunt dispositiones, ut simul sint formæ.

VI. Argumentum est Tanneri, Disp. 6 de gratia Dub. 4. Gratia sanctificans seipsa justificat hominem, ipsa conversione actuali; in genere causæ formalis, minime concurrente, ut videtur est in Trid. Sess. 6. can. 7. ad quid ergo requiratur actus proprius?

RESPONDETUR. Quod justificatio, prout justificatio est, dicta talis, sine addito, importet conversionem Dei ad creaturam; quam Deus exercet infusione gratiæ; & hæc habetur sine ullo actu, sed tamen negatur: Justificationem, sumptam etiam pro conversione creaturæ ad Deum, haberi posse, sine ullo actu; hinc, ut jam innui, docet Trid. perfici justificationem per voluntariam susceptionem gratiæ.

INSTAT Idem: Remissio peccati, non est opus peccatoris, sed opus Dei. Ergo per se non pendet à voluntate peccatoris.

RESPONSUM jam: Remissionem peccati, inquantum dicit conversionem Dei ad creaturam, esse opus Dei; conversionem autem creaturæ ad Deum, esse opus peccatoris, gratia Dei adjuti; ut in simili dicit Augustinus: *Non ego solus, nec gratia Dei sola, sed gratia Dei mecum.*

Quando autem dicit Ripalda citatus: posse hominem remittere offensam sibi interrogatam, quin offendens illam retractet; id jam supra explicatum est; quod scilicet tum sine ullo actu offendentis remittenda sit offensam, remissione, quæ reddatur offensam conversus ad offendentem; sed non potest homo remittere offensam, sine ullo actu offendentis, quæ remissione reddatur offendens, conversus ad offensum.

VII. Argumentum est Commune, cum aliquibus paritatibus. Si mortale peccatoris, implicat remitti, sine actu illius? vel id implicat ex ratione mortalis? vel ex ratione mortalis talis? vel aliunde? Nullo ex his modo implicat. Non primo; Quia defacto Originale, parvulis remittitur, sine ullo eorumdem actu.

Non etiam ex vi mortalis talis: Quia in hoc nulla est implicancia.

RESPONDETUR. Quæ sit implicancia, nè actuale peccatum remittatur in sensu inculcato, sine ullo actu, colligi poterit ex dictis, & infra dicetur. Cur autem Originale, sine ullo actu, remitti possit: explicatum supra.

I. PARITAS est: Si peccator aliquis, ad unionem hypostaticam assumeretur, hoc ipso justificaretur formaliter. Et, si aliquis in mortali, ad visionem raperetur, hoc ipso formaliter justificaretur.

RESPONDETUR. Si unioni hypostaticæ addatur Amor, sequens visionem beatificam, debitam unito hypostaticæ, tunc justificaretur peccator, ita ut simul dicendus esset, esse conversus ad Deum; præciso autem amore, justificaretur non nisi, conversione Dei ad eundem. Idemque dicendum est, si raperetur ad visionem. Et nè dicatur ille DEUS peccator ratione naturæ, quæ peccavit, necesse foret omnino dari illi actum retractionis. Sed de hoc inferius; aliquid enucleatius. Ubi de subiecto Pœnitentiæ virtutis; & de ipso objecto difficultatis. Videatur Materia de Incarnatione, de impeccabilitate Christi.

II. PARITAS est: Potest dormiens in mortali, justificari per Martyrium sibi voluntarium, ex præcedente somno; affectu, sine ulla de eodem peccato Pœnitentia.

RESPONDETUR. Negando, talem, sine ulla de peccato pœnitentia, fore Martyrem. Est Conclusio satis communis, ut videre est, apud Koninck, q. 66. num. 140. Et Ratio est, quia non firmitus promittitur peccati remissio, martyrio afficiendis, quam baptizandis; & tamen baptizandi, tenentur elicere actum, ad minimum Attritionis, de suis peccatis; quam Attritionem ita elevat quodammodo, Martyrium, atque eadem elevatur à Sacramento.

III. PARITAS est ex Rosmer: votum, itemque juramentum, tam est essentialiter voluntarium, quam sit peccatum, & tamen potest relaxari absque ulla retractione voventis, aut jurantis; imò, si actus propriæ Conversionis, sit necessarius ad justificationem, ille solus justificare posset; quod ipsum Probatur alia Paritate. Quia voluntas consecrandi, & applicandi Missam, desinit perseverare moraliter, per hoc præcisè, quod Sacerdos mutet suam voluntatem. Ergo etiam peccatum, per hoc præcisè destruitur, quod peccator retractet suam voluntatem; & tamen id falsum est.

RESPONDETUR. Quod quando fit relaxatio voti, vel juramenti, quantum est ex parte relaxantis, ille exhibet favorem; non sequitur tamen quod is qui relaxatur, censeatur se avertere à suo voto, & convertere se ad suam libertatem, pristinam; sic etiam potest DEUS,

ex parte sua convertere se ad creaturam, eamque conversionem infusione gratiae exercere, independentem à conversione illius, necdum tamen tunc erit & denominabitur creatura conversa. Quod attinet ad illam Paritatem de Intentione conficiendi Sacramentum. Negatur Consequentia. Quia intentio, v. g. consecrandi, non stat alio, quam voluntate consecrandi; jam autem remissio peccati, non stat sola retractatione; sed etiam conversione Dei ad creaturam; ut jam inculcatum est, quæ tamen non habetur præcisè, posita retractatione peccatoris.

Punctum Difficultatis 2.

Proponuntur Argumenta Sententiae Negative.

I. ARGUMENTUM est. Si absque ullo actu peccatoris, posset illi remitti peccatum, eo casu, & remitteretur peccatum; & non remitteretur; remitteretur quidem; quia infunderetur gratia, non remitteretur autem; quia tamdiu peccatum non remittitur, quamdiu manet habitualiter; tamdiu autem manet habitualiter, quamdiu non retractatur.

RESPONDET quidam ex Lugone citato Disp. 7. num. 110. & ex Ripalda citato, num. 365. Duplici sensu dici posse, quod peccatum habituale maneat. *Primo.* Quatenus actio, quæ fuit physicè, & jam præterit, ita prudentum iudicio, reddit exosum odibilemque Deo, ac si actu esset. *Secundo.* Quatenus peccantis voluntatem, ita, prudentum iudicio affectam constituit, ut si de facto peccatur interrogaretur: approbaret quod facit. Priori modo habituale peccatum, tamdiu manet, quamdiu non remittitur; secundo autem modo, eò usque manet, quousque non retractetur. Et quidem priori modo manens, maculat peccatorem; non item manens secundo modo; non enim odio quisquam habetur, propter id, quod solum, posita conditione committeret. Deinde, hæc permanentia secunda, solum est, iudicio prudentum, probabilis; fortè enim, quantumvis interrogaretur, non complaceret sibi in illo peccato. *Hæc Responsio*

NON SATISFACIT I. Quia non dividit adæquatè permanentiam peccati habitualis. Nam præter illas duas acceptiones, est hæc permanentia peccati habitualis, primaria ut ita dicam, considerationis; quod scilicet, eadem actio, quæ præterit, censetur moraliter manere, & servare habitualiter peccatorem aversum à Deo, & conversum ad creaturam; quod quidem prius est, quam illum esse odibilem Deo, vel paratum complacere sibi in peccato. Hinc illa priori acceptione sublatà per Dei condonationem, restabit adhuc tollenda hæc alia; hæc

autem permanentia, stat in hoc: quod est voluisse peccasse; id autem non apparet, qui tolli possit, quam per, *vellem non peccasse*, adeoque per proprium actum.

NON SATISFACIT II. Quia si posterior acceptio peccati, quam recenset responsio, non esset solum hypothetica, revera commacularet animam; nam ex eo solo præcisè, non illam commaculat, quia est intra ordinem conditionum, quæ nihil ponunt in esse. Ergo illa non retractatio, & permanentia habitualis peccati, tertio loco numerata, cum non sit quid merè conditionatum; est enim aversio à Deo habitualis, plane atque si actu exerceretur; maculabit animam, quæ non apparet qui tolli possit, sine mutatione voluntatis per actum.

Deinde ea quæ sunt conditionata, duplicia sunt: Alia, quæ non fundantur supra aliquod absolutum exercitum, vel præsens, vel præteritum; & talia non fundant titulum laudabilitatis, vel vituperabilitatis; & Ratio est, quia neque in se, neque in aliquo sui, de potentia transferunt in actum. Alia autem sunt hypothetica quæ habent aliquod absolutum fundamentum, ut cum transacta intentione baptizandi baptizaturus, si interrogaretur, paratus esset respondere: quod velit baptizare. Tale esse conditionatum, potest mereri laudem vel vituperium. Ergo etiam & hypothetica illa approbatio peccati, fundata super præteritam volitionem peccati, erit vituperabilis; quæ tamen, ut dictum in responsione est, tolli non potest, sine retractatione propria, adeoque sine illa, nec habitualis vituperabilitas peccati, tolli potest.

NON SATISFACIT III. Quia, quantumvis respondere posset is, qui non retractavit peccatum, pro contrario; adeoque non complacere sibi in peccato: id tamen non est ex vi dispositionis, quam habet titulo peccati transacti & non revocati. Ergo prudenter, ex vi illius status, formari debet iudicium approbatoriae voluntatis, contra quam assuimebat responsio; quantumvis autem prudenti iudicio humano, non satis appareat, quomodo responsurus esset peccator, si responsio spectetur in illa meti ipsa, hoc enim solus Deus novit scientia conditionalium, apparet tamen, quid responsurus esset, attendendo præcisè ab statum, quem habet non retractati peccati, vi cuius, & stando in illo, deberet approbare peccatum.

RESPONDET II. Rosner ex Ripalda, & ex de Lugo, notatque Aliquam rem tripliciter posse permanere. I. Permanentia habituali, quasi physicà. II. Permanentia morali. III. Permanentia virtuali. Habitualis permanentia stat voluntate præterita, non retractatà, Sicis, qui habuit animum occidendi alium, tamdiu censetur in illo permanere, quamdiu non retractat. Virtualis autem permanentia est, ratione cuius, aliquid

aliquid producit, aut fit. Perseverantia autem Moralis est, quatenus res ita se habet in ordine ad denominandum subiectum, ac si physice præsens esset. Jam verò fieri potest, ut aliquid permaneat moraliter, quamvis non permaneat habitualiter, quasi physice; & è contra, potest permanere habitualiter, & non virtualiter. Illustrat id exemplo voti: Si enim Pontifex dispense in voto, ignorante voto, non manet moraliter votum, in ordine ad eosdem effectus, quos causaret non dispensatum; manet tamen habitualiter, quia non est retractatum: è contra si non dispenderet Pontifex, & vovens retractaret, permaneret moraliter, non habitualiter. Sic etiam in præsenti, quando Deus condonat peccatum non retractatum, peccatum permanet habitualiter, non tamen permanebit moraliter, in ordine ad reddendum hominem odio dignum: si verò sit retractatum, & non condonatum, permanebit moraliter, non habitualiter. *Hæc Responsio*

NON SATISFACIT I. Quia ex ea clare colligitur: peccatum habituale manere, si non retractetur; nè verò recurrat ad hoc, quia non manet moraliter, Deo condonante offensam. Contra erit; quia permanentia illa habitualis quasi physica, reddit vel laudabilem, vel odio dignum illum statum; nam laude est digna, non retractata voluntas vivendi bonè: & odio digna, non retractata voluntas occidendialium. Cur ergo peccatum non sequetur hanc classem odio digni, titulo solius permanentiæ habitualis, quam tamen agnoscunt prædicti, tolli non posse, nisi retractatione? Ergo nisi ponatur retractatio, erit adhuc Objectum illud, odio pignum Divino.

NON SATISFACIT II. Præcisa hæc formalitas non revocandi peccatum, est odio digna; est enim habitualis continuatio ejusdem actionis pravæ, & retentio status mali. Ergo cum, dicto casu, maneat habitualiter peccatum, manet objectum odio Dei dignum, quousque non tollatur illa habitualitas, quam responsio assumit non auferri nisi retractatione.

NON SATISFACIT III. Quia ut ex decursu patebit, hæc triplex divisio permanentiæ, patitur suas difficultates.

RESPONDETUR III. Eidem Argumento: sine ullo actu remittendum esse illud peccatum, remissione, quâ dicatur Deus se convertere ad creaturam; non verò remissione, quâ ipsa creatura, se convertat ad Deum.

II. ARGUMENTUM est ex variis Paritatibus.

I. PARITAS est. Non potest Deus creaturam reddere averfam à se, sine ullo actu peccatoris. Ergo neque conversam.

RESPONDETUR Communiter. Esse creaturam averfam à Deo, est fieri peccatorem;

DEUS autem neminem potest facere peccatorem; hoc enim repugnat Deo, jam autem converti ad Deum est bonum aliquod, adeoque, si cætera sint paria, tale, quod à Deo reduci possit in actum.

II. PARITAS est. Actus bonus præteritus, reddit hominem habitualiter bonum, dum non retractatur, nec ejus bonitas habitualis tolli potest, voluntate extrinseca alterius. Ergo & actus malus præteritus, reddet hominem habitualiter malum, nec ejus habitualitas tollitur voluntate extrinseca alterius.

RESPONDET Ripalda citatus retorquendo Argumentum. Sed retorsiones, sunt potius propositiones difficultatum non connexarum.

Retorquet autem sic: Bonitas habitualis, actus præteriti, non exstinguitur supervenienti peccato, quin redeat integra, supervenienti gratia. Ergo nec gratia habitualis, exstinguitur per peccatum superveniens, quin redeant omnia peccata. Extrinseca item Dei prohibitio, reddit ex actu indifferente, malum; neque tamen potest reddere bonum. Obsequium item exhibitum Principi, non tollitur sola voluntate principis. Ergo nec Offensa. Itaque inter bonitatem & malitiam habitualement, non est adæquata proportio. Disparitatem autem universaliter assignat: quia scilicet perseverantia moralis malitiæ, potest pendere à voluntate alterius, ex qua non pender bonitas. Addit Deum contra malitiam moralem, duplicem habere potestatem: & vindicativam, & remissivam; respectu autem bonæ operationis, habet potestatem non nisi remunerativam. *Hæc Responsio*

NON SATISFACIT I. Quia, ut jam dixi, hæc retorsiones, excepta ultima, non tam sunt retorsiones, quam propositiones difficultatum, non connexarum; quid enim habet ad præsens reviviscencia boni, vel reditus mali operis? quid item: an actio indifferens possit reddi mala? &c. quod autem recurrit ista ostendere, quod non æque se habeant, opera bona & mala, id ad præsens non facit; non enim paritas illa vult omnimodam similitudinem boni & mali, ponendi vel auferendi. Illa retorsio de principe condonante offensam, facit ad præsens, sed ex dictis supra solvitur.

NON SATISFACIT II. Quia reddit paritas: Non potest bonitas actus, pendere à voluntate alijs, ut tollatur alio volente. Ergo nec malitia tolli poterit, alio volente.

NON SATISFACIT III. Non habet Deus respectu operis boni voluntatem duplicem remunerandi, & ponendi volitionem independentem à voluntate. Ergo nec habebit duplicem voluntatem, vindicativam & remissivam peccati, independentem à voluntate, vi cujus censeatur pœnitens, jam non velle habitualiter peccatum.

*(c) 3

RESPON-

RESPONDETURALITER. Quod etiam peccatum habituale, sine ulla retractatione remitti non possit, ita, ut dicatur convertere sese creatura ad Deum, sicut etiam imputari non potest actus bonus, si illum non eliciat voluntas. Et sicut potest dari premium actus boni, sine ullo actu; ita & infundi gratia, sine antecedenti retractatione, sed non dicitur tunc peccator convertere se ad Deum.

III. ARGUMENTUM est. Si sine ullo actu peccatoris, posset illi infundi gratia, tunc æquales in malitia, possent ita constitui, ut unus diligatur, & alter odio habeatur. Nam uterque esset non retractans, & tamen alteri non retractanti, infusa gratia, hoc ipso afficeretur DEUS.

RESPONDETUR. In suppositione, in qua proceditur, non fore illos æquales simpliciter, quia alterutri infunderetur gratia, quæ eum redderet Deo amabilem. Jamque ille, cui infunderetur gratia, non haberet malum Dei à se averſi, consequenter, non esset æqualis in malo alteri, à quo Deus averſus.

Punctum Difficultatis 3.

Deciditur Quæstio.

PRÆMITTO I. *Conversionem Creaturæ ad Deum, significare actum vitalem Creaturæ rationalis, quo se ad Deum convertit.*

RATIO I. Quia per Conversionem Creaturæ ad Deum, talem actum intelligit Scriptura. Sicut Petr. 2. *Conversus estis nunc ad pastorem, & Episcopum animarum vestrarum.* Ubi loquitur Apostolus, de fide credentium, & illorum patientiâ, & virtutibus, ad quas illos exhortatur Princeps Apostolorum.

RATIO II. est: Quia quando S. Thomas dicit, *Hominem, in primo usu rationis, obligari, ut se convertat ad Deum;* id Conversione, significat illic actum vitalem, & non infusionem gratiæ, quæ saltem in parvulis Christianorum, lupponitur præcedere.

RATIO III. est: Quia Conversio Creatoris, ad Creaturam, significat actum Dei vitalem; Conversio item vel physica naturalis, qualis est dum luna convertit se ad solem; vel physica moralis, quæ oratione dicitur Ecclesiastes convertere orationem ad Auditores, &c. important motum converti. Ergo etiam Conversio voluntatis creatæ, erit motus ejusdem.

Neque valet quod dicit Aliquis: quod, si sit homo averſus à sole, sufficit ut sol se ad illum convertat, non verò ut ille se convertat ad solem; non valet inquam; quia quod dicitur esse hominem illum convertum ad solem, id abusive, & improprie dicitur: nam posset negare ille homo, quod se ad solem converteret; posset autem dicere: Sol est ad me convertus, non ego ad illum; ille me quæſit, non ego illum. Et alias

dum sol incipit illustrare fenestram vesperi, quam non illustrabat mane, dici deberet: fenestra cum domo convertisse sese ad solem, quod nemo dicit; sed solum convertisse se solem versus fenestram. Deinde hæc Conversio materialis, stat nonnisi in tali collocatione partium, quæ habetur sive solus sol se convertat, sive etiam convertat se domus, non talis autem, ut ita dicam, erit constitutio peccatoris, sive ille proprio actu se convertat, sive non; consequenter non habebit rationem converti, nisi proprio actu se in hoc statu constituat. Denique in conversione materiali hominis, duo spectari possunt: Primum ipse terminus & Ubi; hoc cum non sit quid vitale, potest sine ullo actu vitali haberi, adeoque etiam parietri convenire. Et aliud est ipse motus, sive vitalis, sive ab extrinseco, conversivus; hic non potest haberi, nec denominationis ab illo oriunda, sine ullo actu.

PRÆMITTO II. *Aliud esse, Deum esse convertum ad Creaturam, & aliud, Creaturam esse convertam ad Deum.*

RATIO præmissi colligi potest, ex dictis; & insuper ista est: Quia scilicet Conversio Dei ad Creaturam, importat actum liberum Divinum; Conversio autem Creaturæ ad Deum, importat actum creatum; certum autem est, non idem esse actum liberum Divinum, & actum liberum creatum.

PRÆMITTO III. *Possibile esse separari hæc duo: scilicet, Deum esse convertum ad Creaturam, & hanc esse convertam ad Deum.* Ut etiam innuit Lugo, Disp. 5. num. 87.

RATIO II. Præmissi est: Quia id non implicat contradictionem. Et certe, non implicat, ut positò, quod actus Contritionis non sit forma justificans; ponatur Contritio in anima, & tamen non infundatur illi forma justificans gratia. Ergo jam poterit esse Contritio, quæ est Conversio Creaturæ ad Deum, & non ponitur gratia, quæ Deus per communem sententiam, exercet Conversionem sui ad Creaturam: Ex alia etiam parte, fieri potest separatio, quia Oppositi docent, sine ulla actuali Conversione, posse fieri infusionem gratiæ, quæ exercet Deus suam Conversionem ad Creaturam. Ergo jam ista duo sunt separabilia.

RATIO II. est: Quia Conversio Dei ad Creaturam, dicit actum Dei liberum; & Conversio Creaturæ ad Deum, dicit actum liberum creaturæ. Cur ergo hæc duæ libertates unâ necessariiò convenire debent?

RATIO III. est: à pari. Quia in physick potest unus convertere sese ad alium, & non alius ad illum, potest unus esse addictus alteri, & non alter illi, &c. Cur ergo idem etiam in præſenti fieri non poterit. Et saltem ex ratione genericâ, Conversio unius, non est Conversio alterius; consequenter etiam in Conversione justificativa, distinguere ea debebunt.

PRÆ.

PRÆMITTO IV. *in Iustificatione Iusti completa, utrumque hoc perfici debet, ut scilicet & Deus ad Creaturam, & Creatura ad Deum convertatur.*

RATIO I. est: Quia ordinariè Scriptura, quotiescunque de Iustificatione loquitur, utriusque illius Conversionis meminit. Clarus est ille locus Zachar. *Convertimini ad me, & ego convertatur ad vos.* Item Jerem: *Si conversa fuerit gens illa, convertar & ego, & miserebor.* Significat hoc & illa emphasis Christi Domini, quã vult sibi aperiri, quod est creaturam converti ad Deum; & promittit se mansionem facturum, quod est Deum convertere ad creaturam; quæ Conversio exercetur permanentia in fusa gratiæ.

RATIO II. est: Quia Tridentinum Sess. 6. cap. 7. describens justificationem, dicit de ea: quod sit peccatorum Remissio, & sanctificatio, & renovatio interioris hominis per voluntariam susceptionem gratiæ, & donorum. Ubi Concilium conjungit infusioni gratiæ voluntariam susceptionem. Et licet quidem meminerit illic Tridentinum, etiam aliorum donorum, quæ tamen ad complendum Justificationem non spectant, id non obest; quia verba Conciliorum, ut sonant, sunt accipienda; nisi aliquod obstat; obest autem dicere: quod Justificationem intrinsecè illa dona compleant; non enim apparet, unde habeant oppositionem depulsivam peccati, cum sint merè non nisi principia supernaturalia actuum; nihil autem obest dicere: compleri Justificationem, in suo genere, per conversionem Creaturæ ad Deum; non quidem, ut compleat, tanquam pars formæ justificationis rigorosè, & antonomastice acceptæ; hæc enim ex Tridentino est sola gratiæ; sed ut compleat, tanquam fortia ex habitualiter non converso, seu potius, habitualiter averso, reddens formaliter conversum. Et sicut cum dicitur homo in communibus principiis reddi amans; per vitalem receptionem amoris, & vitalitas, quæ stat in motu ab intrinseco, & receptio amoris, erit necessaria ad hoc perficiendum; ita cum dicitur per voluntariam susceptionem gratiæ, justificari hominem, & voluntarietas & gratia, erunt de necessitate justificationis.

RATIO III. Est, communis apprehensio justificationis, ita ut nemo etiam ex Oppositis, qui absolute pronuntiant posse infundi gratiam, sine actuali retractatione, dicat eo casu non converti simul peccatorem ad Deum.

PRÆMITTO V. *Conclusionem à nobis ponendam, procedere de justificatione, remissione peccati, conversione, &c. ut cuius, & Creatura sit conversa ad Deum, & Deus ad Creaturam.* Et qui, positionem non nisi unius partis, requireretur; v. g. non nisi conversionem Dei ad Creaturam; hic contraveniret præmissis 4. sed non prædicto Conclusionis. In hoc enim totus punctus difficul-

tatis stat: an sine ullo actu peccatoris, possit ille justificari, justificatione, quæ reddat, & Deum conversum ad peccatorem, & peccatorem conversum ad Deum?

DICENDUM est I. *Possibile peccatum, quod sit impos. de actu remitti, sine ullo actu peccatoris.* Probat. Quia possibile est Deum dicere: *Nolo ita æternitate remittere peccatum, sine retractatione peccatoris.* Ergo erit impossibile actu illud remitti, sine ullo actu peccatoris; impossibile enim est illud fieri actu, quod Deus decrevit non facere tota æternitate. Dixi autem actu: quia illud peccatum, quantum est ex illo, etsi tale decretum non intercessisset, potuisset remitti.

DICENDUM est II. *Accipiendo Remissionem peccati, Iustificationem, &c. pro sola Conversione Dei ad Creaturam, hæc potest haberi sine omni actu peccatoris.*

PROBATUR I. Omnibus argumentis adlati Puncto primo.

PROBATUR II. Argumento Negativo; Quia scilicet id non implicat. Ex alia parte, ponit Deum in libertate amandi, dominio suorum infundendorum donorum, quæ omnia si non ob sit implicantia tribuenda sunt Deo.

PROBATUR III. Potest Deus ponere gratiam in lapide. Ergo & in peccatore, non retractante Offensam.

DICENDUM est III. *Accipiendo Remissionem peccati, Iustificationem, &c. pro Conversione etiam peccatoris ad Deum, & aversione à Creatura, hæc non potest haberi sine omni actu.* Habet hæc conclusio fundamentum in Auctoritatibus.

Prima sit S. Thomæ hic Quæst. 86. ar. 2. o. verba. S. Doctoris sunt hæc: *Offensa peccati mortalis, procedit ex hoc, quod voluntas hominis, est aversa à Deo, per Conversionem ad aliquod bonum commutabile. Unde requiritur ad Remissionem Divina Offensa, quod voluntas hominis, sic immutetur, ut convertatur ad Deum, cum detestatione Conversionis prædictæ, & proposito emende; quod pertinet ad rationem Penitentia secundum quod est virtus. Et ideo impossibile, quod peccatum alicui remittatur, sine Penitentia, secundum quod est virtus.* Neque valet si ly *impossibile* explices, per ly *de lege ordinaria*, quia impossibile, tunc per ly *Ordinaria potentia*, explicari debet, quando in oppositum urget convictiva ratio; alias cum dicitur, esse impossibile Deum producere Chymaras; intelligendum esset, *de lege ordinaria*; nulla autem convictiva ratio urget, quod possit fieri justificatione sine ullo actu peccatoris, vicijus, etiam homo sit conversus ad Deum. pro eadem Assertionem stat alibi eadem S. Tho. 1. 2. quæst. 113. ar. 1. & magis 3. Ubi ad 2. dicit: *Donum gratiæ, justificantis præcipue, ordinat hominem ad bonum, quod est objectum voluntatis; & ideo ad ipsum movetur homo per motum voluntatis.* Ex quo loco sic potest

*(c) 4

est

est confici argumentum. Justificatio est ordinatio hominis ad bonum, per motum voluntatis. Sed impossibile est, esse ordinationem hominis ad bonum, per motum voluntatis, sine ullo actu voluntatis. Ergo impossibile est, sine ullo actu voluntatis esse justificationem.

SECUNDA auctoritas sit S. Augustini & aliorum Patrum, quas videre erit infra, ubi agitur: An contritio sit forma justificans: Cito aliquas nonnisi S. Augustini auctoritates, quas ad manum licet habere. Explicans illud Psalm. 33. *Accedit ad eum, & illuminamini*, inquit: *ut autem accedas & illumineris, displiceant tibi tenebrae tuae, damna quod es, ut merearis esse quod non es; es iniquus, esse debes justus. Nunquam iustitiam percepturus es, si adhuc tibi placeat iniquitas.* Ita loquitur expositione in Psalm. 99. *Iy autem, Nunquam*, videtur extendi ad omne possibile tempus. Et in Psalm. 102. inquit: *Non sit ante oculos tuos delectatio praeiteriti, sed sit ante oculos tuos damnatio peccati; damnatio a te, remissio a Deo.* Ubi S. Augustinus ad justificationem aequae requirit remissionem a Deo, & damnationem a peccatore. Subdit. *Quanta inquit, ergo miseria est, longe esse ab eo, qui ubique est? esto ergo similis pietate, & diligens cogitatione.* En S. Augustinus conjunctionem cum Deo, quae fit in justificatione tribuit cogitationi diligenti. In Psalm. autem 103. *Ergo anima decora esse non potest, nisi confessa fuerit fœditatem ei, qui semper pulcher.* Ubi S. Augustinus negationi confessionis, subnectit, non posse esse justificatam, quia nec habentem decoram animam. Similia sunt in Psalm. 84. Ubi ait de conversione. *Quid ergo hoc tibi praestitisti, o homo! ut quia conversus es ad Deum, merearis misericordiam ipsius? quia autem conversi non sunt, non sunt adepti misericordiam, sed invenerunt iram.* Huic loco, & antecedentibus, aliisque Patrum Auctoritatibus, inde efficacia additur: Quia Oppositi, ex similibus locutionibus, quae important donationem gratiae: colligunt: Impossibile esse justificari hominem, sine gratia. Cur ergo non colligent; impossibile esse eundem justificari, sine Conversione sua actuali?

TERCIA Auctoritas est Tridentini jam citata, quod dicit nos justificari, per voluntariam susceptionem gratiae; qui locus supra, & propositus & defensus est.

PROBATUR I. Conclusio. Impossibile est transire, à contradictorio, ad contradictorium, sine sufficienti mutatione; ut ostensum est, in materia de Distinctione Modalis; ubi contra Recensionum responsiones, hoc principium ab unâ de propugnatum est. Ergo etiam, à non esse conversi ad Deum, ad esse conversi, transiri non potest, sine sufficienti mutatione. Sed nisi ponatur aliquis retractationis actus in peccatore, non ostendetur sufficiens mutatio. Ergo ille actus poni debet. Subsumpti Antecedens

Probat. Quia si esset aliqua sufficiens mutatio, illa esset positio gratiae in peccatore, quamvis sine ullo illius actu. Sed hæc non est sufficiens mutatio. Quod ipsum Probat. Possibile est Deum esse conversum ad Creaturam, & non esse Creaturam conversam ad Deum; ut dixi in Præmitto 3. Ergo etiam possibile erit infundi illi gratiam, quâ exerceat Deus sui Conversionem ad Creaturam esse conversam ad Deum. Ergo infusio gratiae non est sufficiens mutatio, per quam transeat, à non esse conversi ad Deum, ad esse conversi ad Deum.

RESPONDEBIS I. Dupliciter accipi posse conversionem. Primo, Pro ipso actu vitali. Deinde pro habituali Conversione, quæ sit qualitas conversiva Creaturæ ad Deum; hæc sola posterior requiritur ad justificationem; sufficienterque habetur, per meram infusionem gratiae.

CONTRA est I. Quia habitualis Conversio, ut jam prædictum est, non potest alium habere sensum, nisi unum ex his duobus. Primo, Quod jam se converterit peccator ad Deum, nec Conversionem retractarit. Secundo, Quod habeat in se principium elicativum Conversionis; ad eum modum; quo habitualis amor, stat velin non retractato amore, vel in habitu sed principio amoris. Priori modo accepta Conversio habitualis non est tunc, cum supponitur nullum actum proprium elicere peccator, & antecedentes peccatum Conversiones jam sunt retractatæ per odium Dei positum. Secundo autem modo Conversio habitualis tunc datur, sed non est sufficiens ad hoc, ut dicatur peccator, à non esse conversi, transire ad esse conversi, quia tantum transit, à non esse habentis principium elicativum Conversionis, ad esse habentis principium elicativum Conversionis; hæc autem non quaeritur, de principio ad Conversionem, sed de Conversione.

CONTRA II. Quamvis habitualis Conversio, sufficiens sit ad justificationem, Nego tamen sufficientem esse solam istam, quæ stat in posse converti; sicut enim tunc non debet esse posse justificari, ita & non debet esse posse converti, sed esse conversum actu; quod non explicatur qui fiat sola infusione gratiae. Hinc sic ulterius restauratur Argumentum: Impossibile est transire à contradictorio, ad contradictorium, sine sufficienti mutatione. Ergo & ad esse conversi, &c. Sed mutatio quæ est per infusionem habitus conversivi, vel habitualis, ut tu dicis, conversionis; non est talis, quia potest poni habitus conversivus, & nondum esse creatura conversæ ad Deum, sed tantum potens converti. Et sicut non sufficit posse poni gratiam, sed est necesse illam poni; ita ad justificationem, non sufficit posse poni Conversionem Creaturæ, sed est necesse illam poni.

CONTRA III. Quia illa infusio gratiae, vel redditeriam Creaturam pro sua parte conver-

fam ad Deum? vel non reddit? si non reddit? Ergo non respondes ad propositum. Si autem reddit convertam, Contra est quia non implicat contradictionem, poni gratiam, & illam habitalem Conversionem; & tamen peccatorem, non esse convertum. Hæc tertia probatio, solo modo proponend, differt à secunda.

RESPONDET II. Quidam: nisi ponatur aliquis actus retractionis, non ostenditur sufficiens mutatio in transitu, à non esse converti, ad esse converti: si ly *Converti ad Deum* sit aliquid positivum; secus si ly *Converti ad Deum*, sit aliquid negativum, seu non positivum, quod sciet aliquis averfus à Deo per peccatum, non sit nec censetur averfus habitualiter.

CONTRA. Tum quia, reddit argumentum, per quid transitur à non esse converti negativè, ad esse cōversi negativè: non ipsa infusione gratiæ; quia possibile est, ut ullā infusā, maneat adhuc positivè averfus peccator; vel si hoc negas, ostendis Conversionem negativam, tenentem se à parte gratiæ. Hic autem quæritur de Conversione, tenente se à parte peccatoris; non repugnat autem ut posita positiva & negativa Conversione peccatoris ad Deum, tenente se à parte gratiæ, non sit conversio, & positiva & negativa peccatoris, tenens se à parte peccatoris; curque hoc non posset esse, ut posita gratiā non sit dicta negativa conversio: hoc probari debuisset. Cuius tamen nulla adferretur ratio, de quo tamen est Quæstio. Et

certe positiva Conversio peccatoris ad Deum, non potest stare in sola infusione gratiæ, sed requirit per respondentem positivitatem actus, qui se teneat à parte ipsius peccatoris. Ergo & negativa Conversio peccatoris ad Deum, non potest stare in sola infusione gratiæ sed requirit negationem, quæ se teneat ex parte ipsiusmet peccatoris, & ratione illius sit, in quo ergo illa stat: Tum quia negativa ista Conversio, vel est mera non averfus actualis à Deo? qualis habetur, quando post transactum peccatum, nihil homo cogitat de peccando; & hæc non est sufficiens pro præsentī cum habeatur etiam tunc, cum non est gratia & justificatio. Rursus, vel ista negativa Conversio, sic sumpta, est pura omisso libera? si pura omisso libera? hæc non datur; si non pura omisso libera? Ergo sit ratione actus alicujus, adeoque nec erit conversio peccatoris, sine ullo illius actu: vel ista negativa Conversio erit à parte gratiæ, & de hoc non proccedit nostra quæstio; quia gratiā ex sua parte, & positivè convertit ad Deum, & negativè, quia non avertit. Sed est quæstio: quomodo gratiā etiam negativè convertente, hoc ipso reddatur etiam peccator pro sua parte negativè conversus? ditque factum argumentum. Postea illa negativā conversione, tenente se à parte gratiæ, quæ non avertit à Deo, cur non sit possibile pecca-

torem à sua parte, non dicere negationem averfionis à Deo? Tum quia: suppono, quod prius natura, ponatur peccatum, & posterius tollatur gratia; secundum illud, quod Deus, neminem deleat, nisi ipse prius deferatur. Pro illo ergo priori quo intelligitur peccatum, intelligitur etiam gratia licet, Physicè jam non sit; & tamen non intelligitur negativa conversio ad Deum: quia non averfus à Deo, & averfus à Deo, nullo instanti possunt secum non tantum esse, sed nec cointelligi. Ergo apparet negativam hanc conversionem non habet à gratia, siquidem illa, pro illo priori, habitā, non habetur conversio negativa. Rursus, sine ulla infusione gratiæ, potest remitti peccatum, adeoque fieri peccator negativè conversus. Item in statu puræ naturæ. Ergo hæc negativa Conversio non habetur à gratia.

RESPONDET III. Hoc loco proprie non esse transitum, à non esse converti ad Deum, ad esse converti; sed potius ab esse averfi à Deo, ad non esse averfi.

CONTRA. Quia redit Argumentum: quomodo transeat ab uno contradictorio ad aliud?

RESPONDET IV. Radicaliter seu fundamentaliter conversus redditur homo infusione gratiæ, formaliter autem non averfione, seu negatione averfionis; quæ negatio averfionis est aliquid morale, & ad infusionem gratiæ consequitur: ita ut tunc non reddatur homo, ex averfo conversus, sed ex averfo non averfus.

CONTRA. Tum quia; de hoc ipso quæritur: quomodo transeat ad hanc negationem averfionis? Tum quia, de hoc ipso quæritur: quomodo non possit esse simul gratia, & concurrente negationis averfionis à Deo? Tum quia, non potest ex averfo, reddi conversus, nisi aliquo positivo de linea voluntatis. Ergo & non averfus non potest reddi, nisi per aliquod negativum, quod tamen sit de linea voluntatis, & ut dixi, non potest includi in ipsa gratia.

RESPONDET V. Nihil facilius, quàm hic ostendere mutationem.

CONTRA. Quæritur quæ illa sit?

PROBATUR II. Si sine ullo actu peccatoris, infusā gratiā, redderetur hoc ipso peccator conversus ad Deum, & non solis Deus conversus ad peccatorem; & redderetur conversus, & non redderetur; redderetur quidem conversus, ut supponitur; non redderetur autem, ut probatur. Quia vel redderetur conversus actu suo vitali; vel infusione qualitatis; neutro ex modo redderetur conversus. Non priori; quia supponitur nullum exercuisse actum. Non posteriori modo; quod ipsum probatur. Quia Conversio actualis, vel semel perficitur actu nostro vitali: per se loquendo; ergo jam à nullo, quod vitale non est, produci potest, cum vi denominandi. Ergo nec producta illā infusā qua-

qualitate, denominabitur peccator conversus; sic. v. g. producat Deus qualitatem, quæ est amor Petri, mihi quæ illam infundat, illa qualitas non me denominabit amantem Petri. Item humanitas Christi Domini, non potest reddi sciens scientiâ increatâ. Denique si Petrus & Paulus penetrarent sese ad invicem; itemque Gabriel & Michaël, nihilominus unus non redderetur intelligens, intellectu alius. Quod totum in hoc fundatur: quia nulla denominatio petibilis ab actu vitali, si non producat ab intrinseco, potest denominare subiectum. Ergo & ratio conversi, cum sit vel semel per se desumibilis ab actu vitali, non potest cum vi denominandi haberi, ab extrinseco sibi indita qualitate. Quod ipsum ulterius fundatur, in hoc principio: Quia denominatio ab actu vitali oriunda petitur ab eo, quod est ab intrinseco; si petitur ab eo quod est ab intrinseco; à nullo quod intrinsecum non est, suppleri potest; proficisceretur enim ab eo, à quo petit non proficisci, cum petat proficisci, non nisi ab intrinseco.

Neque valet, si dicas: hanc denominationem conversi, proficisci quidem interdum ab intrinseco, sed non semper; dicam enim: etiam denominationem intelligentis, volentis, &c. proficisci quidem ab intrinseco, sed non semper per; posse aliunde supplere & oriri.

Neque valet si dicas: quod infusio gratiæ denominet Deum amantem, quæ tamen est quid illi extrinsecum; non inquam valet si id dicas, quia exhibitio gratiæ, denominat Deum amantem, eo modo, quo, signum affectus denominare potest, nam in re, Deus denominatur amans, à suo actu interno; ad quam denominationem amantis, censetur transire in circumstantia exhibitionis gratiæ.

Punctum Difficultatis 4.

*Probatum ulterius, & Defenditur
Conclusio.*

CONFIRMATUR Conclusio I. Fieri potest in humanis, ut Petrus convertatur ad Paulum per amorem, nec amor Petri reddat Paulum conversum ad Petrum. Ergo etiam in his supernaturalibus, idem dicendum.

NEQUE valet si dicas: quod amor Petri, nihil producat in Paulo, adeoque non reddat illum conversum. Quia pone, quod Divinitus transferatur amor ille in Paulum; pone item, quod aliquid producat, v. g. Species ad sui amorem requisitas; numquidne ex hoc præcisè dici debeat jam amari à Paulo Petrus? Quid ergo tu speciale ostendis in gratia, vi cuius infusi, oritur, indispensabiliter denominatio conversi, in habente gratiam?

CONFIRMATUR II. Duplex est sententia inter Auctores: Quidam enim censent, quod Divinitus stare possint secum, peccatum & gratia. Ergo etiam stare secum possent saltem Divinitus, gratia, & hoc, quod est Petrum non esse conversum ad Deum, quantumvis Deus convertatur ad Petrum. Ergo aliud quid erit ceteri Petrum. Ergo ut urgebatur, non sufficienter explicabitur, per quid sine ullo actu proprio, censetur reddi, ex non converso ad Deum, conversus ad Deum? Alii autem negant posse secum stare. Contra illos sic formabitur Argumentum: *Bona est hæc illatio, Potest stare gratia, quamvis homo non retractet voluntatem peccaminosam. Ergo etiam poterit stare gratia, cum peccato. Ergo bona etiam erit hæc illatio: si Per te non potest stare gratia cum peccato, Ergo nec stare poterit justificatio, sine retractione, quomodo autem est retractatio, sine ullo actu?*

CONFIRMATUR III. Eo casu, quo sine ullo actu peccatoris, remittitur peccatum, vel tollitur peccatum habituale, vel non tollitur? si non tollitur? qui dicitur justificari? si autem tollitur tunc peccatum habituale? Contra erit quia tolli peccatum habituale, est tolli peccatum non retractatum; sicut enim voluntas habitualis, est voluntas non retractata; ita & peccatum habituale, est peccatum non retractatum, saltem ex consequenti; sed tunc non tollitur peccatum non retractatum, si scilicet nullus ponatur actus, ut supponebat Rosmer; & fundatur in hoc: quia positio actus vitalis non retractati, non potest tolli, nisi alio vitali actu retractante; illa enim non retractatio, est negatio actus vitalis. Ergo tolli non potest, nisi positione actus vitalis. Ad eum modum, quo negatio Intellectionis, non tollitur, nisi Intellectione.

Deinde, quamvis peccatum habituale, non sit solo defectu retractionis, immo, quamvis illud non ingrederetur, illa ipsa duratio in peccato ejusque non retractatio, est inhonesta formaliter; per quid ergo formaliter tollitur? Nam si dicas: Quod si nullus ponatur actus poenitentis retractativus, mansurum sit quidem peccatum habitualiter, sed non moraliter si inquam id dicas. Contra erit: Quia & non manebit, moraliter, & manebit: non manebit quidem, ut dicis, manebit autem, quia illa ipsa duratio non retractati peccati, est inhonesta, & vituperio digna; est chim quasi, ut ita dicam, peccaminose actionis reproductio & continuatio moralis.

PROBATUR III. Rationibus quas Esparza objecit sibi, & illis aptavit solutiones.

I. **RATIO** est. Ex peccato actuali præterito, manet habitualiter ratio voluntatis aversionis à Deo quousque non retractetur; & repugnat metaphysicè, ut auferatur per ullam aliam alterius voluntatem. Ergo et à manet ratio peccati,

peccati, nec potest auferri, per solam Dei voluntatem, præcipue cum ratio peccati, sit indistincta à ratione voluntariæ aversionis à Deo. Antecedens Probatur. Quia voluntarium, est ab intrinseco essentialiter. Ergo repugnat, ut quod est voluntarium, & potest permanere ut tale respectu alicujus, definat esse tale, & reddatur non voluntarium respectu ejusdem per solam voluntatem alterius.

RESPONDET Esparza: Fieri quidem naturaliter non posse, ut quod fuit aliquando liberè volitum, non sit habitualiter deinde voluntarium, quousque non retractetur per actum contrarium; ad fieri supernaturaliter potest, ut esset, atque revocetur habitualiter prior ratio voluntarii, Deo infundente habitum impossibilem, cum ratione actus præteriti, & perfectè dispositivum animi, ad actum contrarium, datà occasione. Hujus rationem dat. Quia Deus dominatur voluntati creatæ, non minus quam causis necessariis, ideoque Divinitus fieri potest, ut nulla præeunte dispositione, ex parte peccatoris, infundatur ipsi habitus impossibilis, cum actu, simili ei, qui præcessit.

CONTRA I. est: Quia hæc Responsio non satis explicat: an repugnet metaphysicè, actum voluntatis tolli, ab alio, quam ab actu voluntatis; vel non repugnet metaphysicè? si non repugnet metaphysicè? redibunt Argumenta superius facta. Et insuper probatur ex eo, Quia alligatio voluntatis, ut ipse loquitur, ad unam partem, non potest formaliter haberi ab alio, quam ab actu voluntatis; sicut nec alligatio Intellectus, per assensum, haberi potest ab alio, quam ab actu Intellectus; ergo & alligatio voluntatis ad non voluisse peccasse, quæ dat sublationem præteritæ voluntatis, non poterit ab alio haberi, quam ab actu proprio. Si autem id repugnet Metaphysicè: Ergo immeritò dicit, naturaliter id tantum fieri non posse. Deinde Concedo posse Deum infundere qualitatem, quæ sit impossibilis cum ratione habitatione actus mali præteriti; sed quærere restat: Cur gratia sit talis qualitas? Denique etiam concessio, quod gratia sit impossibilis cum ratione habitatione actus præteriti peccaminosi, & impeditiva, nè ad illam profiliatur; sed quid illa gratia ad hoc extendetur, ut reddat ex non converso conversum; ex averso, non aversum? sicut potest quidem dari qualitas impeditiva, nè homo ponat actum intellectus, sed non potest poni qualitas, vi cuius homo reddatur intelligens, sine ullo actu, ita nec poni poterit qualitas, vi cuius homo dicatur conversus, sine ullo actu. Et certe, illo casu concessio, non ponetur affectus Formalis, sine forma; vel denominatio vitalis, sine actu vitali; quod tamen contingeret, si sine ullo actu redderetur homo conversus. Concedo interim gratiam esse qualitatem dispositivam animi, idque infallibiliter ad actum contrarium

peccato, sed unde illa qualitas erit infallibiliter adlativa, (independenter ab actu, ad quem disponit) denominationis conversi? Si autem inferret etiam positionem actus, jam dabitur quod petit argumentum.

CONTRA II. Quia recurrere in præsentia ad id, quod Deus dominetur voluntati creatæ, nihil evincit. Quod ipsum Probatur: Quia ex eo, quod Deus dominetur voluntati creatæ, inferri quidem potest, ut si non egi, agam: sed inferri non potest, ut si non agam, censear agere. Ergo etiam inferri non potest, ut si me proprio actu non converti ad Deum, censear conversus ad Deum. Rursus Dominium Dei, non prod est ut possim reddi amans, sine ullo amore. Ergo nec potest efficere, ut reddar conversus: sine ulla conversione propria.

CONTRA III. Quia, ut jam dictum est, nullæ denominationes vitales, haberi possunt, sine ullo actu proprio; & si semel, esse conversum, est quid vitale, metaphysicè repugnabit, sine ullo actu haberi conversionem.

RESPONDEBIS: Posse hominem habere divitias, & proprio actu, & si ab alio ditetur. Cur ergo etiam conversio non potest haberi, à proprio actu, & ab habitu infuso? Rursus, potest aliquis accedere ad locum A, & proprio motu, & si in illo loco A ponatur, hinc poterit aliquis esse cōversus, & proprio actu, & qualitate infusā.

CONTRA dicam etiam: Posse nos intelligentes, & volentes, non tantum proprio actu, reddi. Deinde, disparitas magna est: Quia hoc, quod est me esse divitem, non est unquam denominatio vitalis; sed est id, quod acquiritur operatione aliqua vitali; esse autem me conversum, est vel semel actus meus vitalis, & ab illo denominor. Denique: In accessu duo spectari possunt: Imprimis, Possessio præsentia- litatis, seu Ubi, sive illud sit modale, sive formalitas; & hæc non est vitalis; adeoque acquisibilis sine vitalitate. Jam autem conversio peccatoris, est quid saltem semel vitale, adeoque semper. Rursus, in accessu spectari potest ipsa motio, & hæc nunquam potest esse non vitalis; nec potest dari qualitas, quæ sit accessus, sine ullo motu. Et ita nec potest dari conversio, quæ sit sine ullo motu.

Neque valet si dicas ulterius: Posse aliquid moveri ab intrinseco, & ab extrinseco; ut fit in motu projectorum, motu tractionis, &c. Ergo & conversio potest esse, & ab intrinseco, & ab extrinseco. Non inquam valet, si id dicas: Quia Imprimis retorquebo Argumentum dicamque: Posse nos reddi intelligentes, & volentes, etiam ab extrinseco. Deinde, quando dicimur moveri ab extrinseco, non aliud intelligitur, quam nos successivè acquirere, alias & alias præsentia- litates; quæ acquisitio præsentia- litatum, non est denominatio vitalis, adeoque petibilis ab extrinseco: jam autem, esse peccatorem con-
versum,

versum, est denominatio vitalis, adeoque non petibilis ab extrinseco.

II. RATIO apud eundem est: Quia repugnat actu justificari, & non desistere ab actu peccandi. Ergo repugnat peccatum habituale justificari, quin justificatus desistat habitualiter peccare; repugnat autem, ut quia est habitualiter peccator, desinat peccare habitualiter, quin retractet propriam libertate priorem actum; quia qui semel voluit actu, semper vult habitualiter idem, dum non succedit actualis retractatio.

RESPONDET Esparza: In hoc esse discrimen, quod peccatum actuale cessare non possit, quin peccator, vel liberè, vel necessariò suspendat suam actionem; peccatum verò habituale, cessare potest, per solam actionem alterius, quia conceptus ejus adæquatus non consistit in solo actu præterito, & in carentia actus contrarii, sed in defectu contrariæ animi dispositionis habitualis, quæ per solam Divinam operationem induci potest, eminenterque retractatur.

CONTRA I. est: Quia redit paritas assumpta: Peccatum actuale cessare non potest, nisi peccator, vel liberè, vel necessariò suspendat suum actum, tamen ab intrinseco. Ergo nec peccatum habituale cessare potest aliter, quàm ab intrinseco. Item, sublatio peccati actualis, non consistit in contraria dispositione, per solam Divinam operationem inducibili. Ergo nec peccatum habituale, cessare poterit, per solam contrariam dispositionem, inducibilem à Deo. Deinde, Concesso, quod peccatum habituale non steradæquate in solo actu præterito; stat tamen in esse averse à Deo; sicut justificatio in esse conversi; quæ ergo habebitur hoc esse conversi, sine ullo actu, per solam dispositionem inducibilem à Deo? Rursus sicut ille negat peccatum habituale stare adæquate in solo actu præterito, moraliter manente, dicemus etiam non stare in contraria illa dispositione inducibili à Deo. Denique, redit quod ante proposui: Non apparet, quæ contraria illa dispositio possit adferre denominationem conversi? sicut nulla dispositio adferre denominationem intelligentis, sine ullo actu; dispositioque illa poterit facere, ne peccetur de novo; sed cur faciet contrarium?

CONTRA II. Quia redeunt Argumenta facta: quæ scilicet ratio conversi, quæ est denominatio vitalis possit haberi, Deo contrariam dispositionem inducente.

CONTRA III. Quia non apparet, quæ salvari possit illa eminentialis retractatio? nam non potest aliquis reddi eminenter intelligens, sine ullo actu. Ergo nec poterit reddi eminenter conversus, sine ullo actu.

III. RATIO est quam ille 6. loco ponit: Justificatio sine ulla dispositione ponenda, seu liberans hominem ab onere sese disponendi, est majus Dei beneficium, quàm si justificetur, præ-

via dispositio; repugnat autem justificatio magis benefica ex parte Dei, quàm quæ de facto datur. Tum quia illa, quæ de facto est, est summum præmium meritorum Christi Domini, præmium autem summi ac infiniti meriti, oportet esse opus summæ perfectionis. Tum quia: ab Augustino appellatur maximum opus Dei. Ergo si sine ulla retractatione, adeoque dispositione peccatoris, fieri posset justificatio, foret illa majus Dei beneficium. Ergo talis justificatio, sine retractatione, est impossibilis; quia est impossibilis justificatio, quæ sit dignior & majus Dei beneficium, præ præsentem.

Hoc argumentum in seipso spectatum, non urget in nostris principiis; sed urget in principiis illorum qui censent esse impossibilem Creaturam, perfectiorem his, quæ de facto dantur; licet imperfectiores dari possent. Sed quicquid sit de hac doctrina, ex alio etiam capite Argumentum non concludit. Quia ut dictum in materia de Incarnatione non est de facto datum summum præmium meritis Christi Domini, nec esse ullum possibile, excepto casu, quo alia persona Trinitatis, assumeret naturam creatam. Quando autem Augustinus Justificationem dicit esse summum præmium, id intelligi debet comparative ad hæc quæ de facto, & quidem in vita dantur: quia etiam visio beatifica, datur nobis in præmium meritorum Christi Domini; & tamen majus est quid justificatione, utpote finis ejusdem. Videamus sensum de hoc argumento prædicti Auctoris. Itaque

RESPONDET Esparza: Justificationem conjunctam dispositioni peccatoris, majus esse absolute beneficium. Rationem dat; quia actus disponentes, sunt per se boni, & per se peccatoris, utrumque est donum Dei, magisque manifestatur potentia Dei, faciendo hominem cooperatorem sibi in opere justificationis, quàm faciendo eandem per se solum. Et rationem dat; quia causa adæquata alterius causæ & effectus, simul, plus communicat de sua perfectione, quam si causaret eundem effectum per se solum, atque potentia cujusque causæ, commagis manifestatur, quod plus communicat aliis de sua perfectione. Congruit igitur magis dignitati meritorum Christi Domini, ut illi rependatur justificatio adultæ, conjuncta cum ejusdem dispositione prævia, quàm sine ipsa; ostenditurque in hoc, summa absolute ostensio potentia Dei, ut justificatoris. *Hæc responsio*

NON SATISFACIT I. Quia hic intentio arguentis est, solum quærere de dignitate ipsius justificationis, & non dispositionis; quæ dignior esset, si à solo Deo produceretur; ad ejus productionem, non concurrentibus dispositionibus; & sic dignior est productio verbi gratia, Angeli, quàm forma ignis. Ergo etiam in præsentem idem dicendum, & per hoc non redderetur dignior productio Angeli, si ad illam, per

possibile, vel per impossibile, concurrerent aliquæ dispositiones.

NON SATISFACIT II. Quia destructis dispositionibus organi videndi, major est dignitas restitutæ visionis, & majus circa non videntem miraculum, si producat independentem à dispositionibus. Item major est dignitas actionis creativæ, quàm eductivæ; quia illa prior procedit minùs dependendo à pluribus; & universaliter, quicumque effectus à paucioribus causis dependet, & ex alia parte non deicitur per ignobilitatem prædicatorum intrinsecorum, ille effectus est nobilior, ut patuit instantiâ adlatâ de Angelo. Ergo idem in præsentî dicendum.

NON SATISFACIT III. Quotiescunque de excellentiis res est, tunc attendendum est ad excellentiam principalem. Sed ipsa gratia producenda, est hoc principale. Ergo ad excellentiam illius, est attendendum. Major autem foret illius excellentia, si sola produceretur, ut jam probavi, immediatè à solo Deo. Et si attendatur, quia hîc plura dignificantur meritis Christi Domini, nempe etiam dispositiones, hæc dignitas, major tantùm foret extensivè: tamen si compareretur hæc dignificatio dispositionum, & dignificatio ipsius gratiæ; major hæc foret solo Deo illam producente, quàm quæ oriretur, ex dignificatione etiam dispositionum; & sic melius est, principem esse excellentius formosum, solùm, quàm illum quidem esse utcunque formosum, & simul utcunque famulum formosum, idque universaliter verum est, quoties minùs principaliùs dignitas, non est dignificativa magis principalis, ut bene vestiti famuli, dignificant Dominum. Jam autem dignificatio hæc dispositionum, non attollit justificationem, quàm primò per se intendit Christus Dominus; nec attolletur dignitas Christi, quæ provenit ex dignitate à se dignificatorum; major autem erit, dignitas justificationis à Christo dignificatæ, si exigat independentem à dispositionibus produci.

Punctum Difficultatis 5.

Solvuntur Objectiones.

OBJECIES I. Ad justificationem sufficit sola Conversio Dei ad hominem, Ergo im merito ponitur tertia Conclusio.

RESPONDETUR. Ad justificationem adulti, sufficere solam Conversionem Dei ad hominem, positam in suis prærequisitis. Et sicut sufficit quidem ad esse hominis anima & corpus, nihilominus ad hoc esse hominis, requiritur etiam organizatio debita, sine qua non est, nec dicitur completè homo. Item ad esse filii adoptivi, sufficit gratia & natura Intellectualis, quia tamen hæc gratia in Christo Domino, non po-

nitur cum debitis prærequisitis, non denominat illum filium adoptivum. Jam autem si ponatur gratia sine conversione peccatoris, ponitur sine debito prærequisito. Deinde, negari potest Antecedens; quia si Creaturâ non conversâ ad Deum, fieret justificatio; fieret, ut dictum est, manente peccato habituali; manente discordinatione habituali voluntatis, &c. quæ omnia sunt contra mentem Patrum, ut vidimus supra. Denique, si tu ad justificationem non requiris conversionem peccatoris, nobiscum non disputas; quia nostra Conclusio procedit contra eos, qui docent eo casu reddi hominem convertum ad Deum.

Neque valet si dicas, nos facere tantùm quæstionem de voce; de re enim est quæstio, quærere: An denominationes vitales possint haberi, sine ullo motu denominati? Item de re est quæstio: An discordinatio voluntatis, moraliter permanens ex actu præterito, tolli possit alio, quàm actu proprio, &c. quæ quæstiones non sunt de voce.

OBJECIES II. Non potest esse major Conversio Creaturæ rationalis ad Deum, quàm esse ejus filium, hoc autem habetur sola infusione gratiæ.

RESPONDETUR. Passivam conversionem, vi cuius Deus supernaturaliter communicet sese Creaturæ puræ, non posse esse majorem in hac vita, & pro præsentî rerum ordine, quàm infusâ gratiâ; posse tamen esse majorem activam, vi cuius, pro sua parte, illa etiam, se convertat ad Deum. Nego etiam, quòd si adulto infundatur gratia, non retractanti peccatum, sit ille futurus Filius Dei.

OBJECIES III. Ex Esparza: sola habitualis amicitia, est absolutè & simpliciter amicitia: quæ consistit in habitu amoris mutui, & hîc habitus, constituit amicum eum, cui inest, etiam pro tempore, pro quo actualiter non amat.

RESPONDETUR. Habitualement amicitiam, denominare etiam pro eo tempore, pro quo actualiter non exercetur amor, si præcesserit conversio utriusque partis; si autem sit conversio non nisi unius partis, nego tum fore amicitiam mutua.

INSTAT idem I. Deus potest infundere homini dispositionem permanentem ad bene operandum, etiam meliorem, quàm quæ ab homine acquiri posset per suos actus. Ergo fieri potest, ut fiat amicus Dei, tamen si nullum prius exercuerit Actum.

RESPONSUM. Jam est: infusione illâ denominandam Creaturam, ad quam se DEUS convertit; sed non denominandam, quæ se converterit ad DEUM. Et sicut DEUS, sola sua activitate, non potest nobis infundere dispositionem intellectionis, quæ denominet intelligentem; sic nec poterit infundere dispositio-

*(f)

sio.

sitionem conversionis, quæ denominet conversum.

INSTAT Idem II. Potentia Dei potest infundere habitum, perinde impossibile cum actu virtutis, atque est impossibile cum eodem actu virtutis, per quem proinde habitum, homo sit determinatus ad honestatem, non minus, quam per actum intentivum honestatis.

RESPONDETUR. Retorquendo Argumentum, quod scilicet potentia Dei perinde possit infundere habitum impossibilem cum actu non sciendi, atque est impossibile cum eodem actu non sciendi, vel non cognoscendi, actus sciendi, vel cognoscendi, & tamen non potest facere, ut sit aliquis intelligens, sine ullo actu. Directè autem responderi potest: Infusione illius habitus denominandam Creaturam eam, ad quam se Deus convertit: sed non denominandam eam, ad quam se creatura converterit; nam hæc denominatio sine ullo actu peccatoris haberi non potest.

INSTAT potest III. Non solum is vocatur sciens, qui actu novit; sed etiam is, qui habitualiter novit; & doctus, non tantum is vocatur, qui didicit; sed etiam, cui Deus infunderet illo non discente, habitum. Ergo etiam & conversus poterit dici, cui Deus infunderet, gratiam, illo non convertente se actu, poteritque ille dici conversus ad Deum.

RESPONDETUR. Habitualiter noscentem vocari scientem, ratione actus scientiæ qui præterit; quod si nunquam exivit in actum, sed illi est habitus aliunde infusus, vocabitur sciens potentia. Rursus esse doctum, quantum ad præsens, duo dicit: Noscere habitualiter, & possidere species habitumque scientiæ; illud prius est vitale, nec habetur sine ullo actu: secundum non est vitale, potestque à Deo infundi. Jam autem esse conversum, ut vidimus, est quid vitale.

QUÆRI hic posset. An casu quo Deus sese converteret ad Creaturam, & non Creatura ad Deum, deberet dici peccator justificatus absolute? Sed id resolvi debet proportionaliter ad hanc aliam questionem: An si miraculose, conservaretur gratia cum peccato, dicens foret illa Creatura DEO grata? quando autem in nostra suppositione, ad Creaturam dicitur conversus Deus, non facit hunc sensum: quod non oderit aversionem illam à peccatore non retractatam; sed facit hunc sensum: quod remisit & cassavit jus ad offendendi, quod habuit; propter quod rationabiliter à Deo retentum, merebatur Creatura habere Deum aversum.

Argumenta Aliorum.

OBJECIT I. Quidam. Quando ex communiter omnium sententia, Martyri dormienti, & in peccato mortali existenti, infundi-

tur gratia, sine ullo actu illius; vel ille adhuc est aversus à Deo, vel non? si est aversus à Deo habitualiter? Ergo adhuc peccator erit habitualiter, cum gratia; imò & in æterna Beatitudine. Hoc autem est inconveniens. Sequela ostenditur. Quia peccatum, in quantum est malum, in ratione moris, primario & principaliter, imò intrinsecè dicit aversionem à Deo, & conversionem ad Creaturam, quo posito, jam peccatum manet in illo martyre, quoad totam tuam intrinsecam malitiam; & solum non manet, quoad aliquid extrinsecum, videlicet quoad aversionem DEI à peccatore.

RESPONDETUR. Formabile esse Syllogismum, cuius Major & Minor sint de fide, & tamen ostendant Martyri dormienti adulto non infundi gratiam, sine ullo actu illius; qui syllogismus est hic. Nulli adulto, sine proprio motu & actu, infunditur justificationis gratia; est definitum in Tridentino de Justificatione. Nam dicitur anathema esse, qui dicit: quod in justificationis opere, mere passivè nos habeamus. Definitur nos justificari per voluntariam susceptionem gratiæ, & donorum; docuitque Augustinus in illa propositione. *Creare te potui sine te, salvare te non possum sine te.* Omni Martyri dormienti adulto, quando infunditur gratia Martyrii, infunditur gratia Justificationis; tres enim sunt Baptismi species, *et maioremque charitatem nemo habet.* &c. Ergo nulli Martyri dormienti adulto, quando infunditur gratia Martyrii, infunditur sine ullo actu illius.

Deinde, vel procedit Argumentum de actu, vel de possibili: si de actu, nunquam infunditur gratia Martyrii, nisi talem imperfectè convertito: quia nec gratia baptismalis infunditur aliter. Si de possibili? dico talem Martyrem, sine ullo actu suo fore justificatum; ita ut dicatur Deus ad illum esse conversus, non ille ad Deum non ergo jam hæc ratio valebit, sed alia danda erit. Dico possibile esse ut cum peccato illo habituali, habeat gratiam Martyrii. Dico esse possibile ut etiam cum visione habeat illud peccatum, si simul non amet, si verò amet, quamvis amore necessario, manebit jam conversus: quia adhuc vitaliter operans. Imò ad Martyrium in eo qui peccavit mortaliter, requiritur actum Contritionis, docuit Palud. Alen. Can. Bann. Less. Sylu. post illo. Bass. V. Martyrium. Sufficere tamen Attritionem docuit Henric. Kon. Suar. qui tamen tom. 3. in 3. p. d. 24. S. 2. cum posuisset Conclusionem primam, per se requirit Contritionem; Conclusionem 2. ponit sufficere Attritionem. Conclusionem 3. exculat Martyrem ab Attritione ob inadvertentiam naturalem. Sed §. Secundo, igitur: appellat hanc Conclusionem non esse certam, sed satis dubiam. Non ergo potest dici, quod sit communis sententia, talem Martyrem justificandum, sine omni actu. Saltem enim debet habere volunt-

voluntatem patiendi Martyrium, quam virtutem Contritionem appellant Docti, apud eundem Suar.

OBJICIT II. Idem. Quando aliquis elicit actum Attritionis, in ordine ad Sacramentum Poenitentiae; vel est adhuc habitualiter averfus Deo, vel non: si non est habitualiter averfus? Ergo jam non habet habituale peccatum? Ergo ulterius, nec Deus erit averfus ab illo: qui enim non est à Deo averfus; nec Deus ab illo est averfus, consequenter justificabitur ante absolutionem, quod est contra fidem; vel dicitur adhuc averfus? Ergo dum absolvitur, & infunditur illi gratia, adhuc erit averfus à Deo, propter mortale quod commisit. Quod ipsum Probat; quia stante actu Attritionis ante absolutionem, est averfus à Deo. Ergo & post absolutionem, erit averfus: quia absolutio, & infusio gratiae, non est actus peccatoris.

RESPONDETUR. Talem peccatorem non esse tunc habitualiter aversum, sed imperfecte; adeoque habere tunc adhuc habituale peccatum; quia malum est ex singulis defectibus: quando autem illi infunditur gratia, imperfectio illa, in ordine ad consecutionem gratiae suppletur à Deo infundente gratiam; licet hoc ipsum non sit de fide, ut alibi notavi. Hoc tamen est, & de fide; & secundum Metaphysicam; de fide, inquam, quod actus Attritionis non sit aequalis actui Amoris, & quod non sit aequae perfecta Conversio ad Deum. Et secundum Metaphysicam, quae docet esse impossibile, ut unus actus secundum rationem suam specificam, transeat in alium actum; secundum rationem ejus specificam. Caterum post justificationem, uterque sunt pares, contritus & attritus, in habere gratiam justificationis, & non habere peccatum habituale. Licet imperfectiori modo veniat ad habendam gratiam, qui est solum attritus. Et certe, cum ex fide constet, esse imperfectam conversionem ad Deum, Attritionem, quod ille dicit de illa, cum accedit absolutio, Idem nos.

INSTAT. Quod impertinenter se ad remissionem peccati habeat actus proprius; procedit id de possibili, non de eo quod modo est.

RESPONDETUR. In principiis arguentis hoc non posse dici; quia loquitur de Attritione; quam est de fide, non auferre de facto peccatum mortale habituale; & tamen possibile fuit, etiam cum illa non stare (licet forte non nisi de congruo) peccatum habituale.

OBJICIT III. Idem. Posito, quod Petrus sit per actum aliquem à me irrationabiliter averfus, & me injuriaverit, si actus Petri retractans priorem actum, non est ex se & natura sua talis, ut secundum rectam rationem censeatur Petrus ad me conversus absolute & simpliciter, sed tantum id haberet ex mea liberalitate & fa-

vore, certe propter hunc actum, non censeretur Petrus ad me conversus absolute & simpliciter, sed ego potius ad illum. Ergo similiter actus Attritionis, imò & Contritionis elicitus, cum pondus habeat ex liberalitate & favore illum acceptantis Dei, & ex natura rei sit insufficiens, non potest dici absolute & simpliciter vi illius peccator conversus ad Deum, sed magis Deus ad illum. Et sicut qui debet millionem & offert Creditori unum obolum, si Creditor id ex favore, & liberalitate acceptet; non potest dici talis debitor solvere debitum. Ergo & in praesenti idem.

RESPONDETUR. In praesenti duo distinguenda sunt. Imprimis sublatio aversionis, & sublatio injuria; acquisitioque alicujus favoris, & doni; ut Attritio (licet modo imperfecto) & Contritio, sit sublatio aversionis Creaturae à Deo, ad hoc non indiget acceptatione: quia haec sublatio non aliud est, nisi praedicatis aliis actibus, etiam durantis, & ad hoc nec Contritio nec Attritio indiget acceptatione. Si non indiget acceptatione? verè erit illis conversus peccator, & non dicitur tunc, Deus tantum converti, de quo erat difficultas. Rursus potest considerari sublatio injuria seu Offensa, acquisitioque doni alicujus. Ad hanc dico indigere acceptatione, licet diverso modo, ut dictum in materia de Merito. Quia verò sublatio injuria, & acquisitio illa doni, primò stat remissione à Deo, & illius datione, sic, ut in illa sublatione injuria, & doni acquisitione, potius Deus, quam nos agamus. Unde etiam dici potest conversionem ad Deum, stare indivisibili, adeoque perfici etiam Attritione; est enim oppositio praedicatorum actus, praedicatis peccati. Sed modum ejus esse, non in indivisibili consistentem; consequenter non tantum Contritione, sed & Attritione perfici potest.

INSTAT I. Impertinens est ad remissionem peccati, actus proprius peccatoris.

RESPONDETUR. Est de fide oppositum: quia est de fide; nos ad ultos in negotio salutis; non habere nos mere passivè, justificarique nos voluntaria susceptione gratiae.

INSTAT II. Est de fide id, solum in praesenti ordine.

RESPONDETUR. Etiam discursus oppositorum procedit de praesenti ordine: quia procedit de Attritione; non abolente mortale; cum in alio ordine abolere illud posset, modo alibi explicato. Et sicut damnabilis esset haec propositio: Impertinens est, ad ablationem culpae mortalis satisfactio Christi, quamvis in alio ordine potuerit auferri, & non sanguine Christi; ita damnabilis est haec propositio: Impertinens est ad remissionem peccati actus proprius peccatoris; licet poneret quis in alio rerum ordine, posse sine ullo actu remitti peccatum.

INSTAT III. Alia haec est propositio: Omnis
(f) 2 homo

homo est albus; & alia: Omnis homo contentus in hoc Museo, est albus. Ita ut unâ manente verâ, quæ est restricta; altera universalis sit falsa; ita differunt inter se. Quoties secundum præsentem statum, & quidem ordinariè, peccatum non est retractatum, toties peccatum manet; hæc posterior est vera, prior falsa.

RESPONDETUR. Terminos hæc positos non esse eosdem, cum terminis positis in Prima Instantia, quibus solis diximus oppositum esse de fide. Deinde. Nego, si procedat hæc propositio de adultis, esse illam falsam: Quoties peccatum in adulto non est retractatum, toties peccatum manet.

DIFFICULTAS II.

An Infusio Gratiæ, sit medium necessarium Remissionis peccati?

Hunc titulum sic alii proponunt: An sine infusione gratiæ, possit, perfici Remissio? In qua quæstione divisi sunt Auctores. Affirmat Suarez, Disp. 9. Sess. 4. Tann. Disp. 6. de Gratia. n. 84. Koninck, Disp. 2. Dis. 10. Oviedo de Just. Contr. 4. n. 77. Ripalda. De Ente supernaturali, lib. 6. Sect. 21. Lugo, Rosmer, & alii. Negat Vasquez, Disp. 206. cap. 2. Dicastillo Disp. 1. num. 306. Elparza de Just. quaest. 8. & alii.

DICENDUM est I. Accipiendo remissionem peccati, & justificationem, pro constitutione intrinseca, in esse Filii Adoptivi, implicat id fieri sine infusione Gratiæ. Hanc sententiam in re tenet Scotus, in 4. Disp. 1. qu. 6. §. Ad Argumentum ubi dicitur in Justificatione, duplicem esse mutationem: unam privativam, quâ fit ex inimico non inimicus. Et aliam positivam, quâ fit ex indigno, dignus. Et hanc negat posse fieri, sine infusa forma, secus sentit de priori.

PROBATUR I. Conclusio: sine infusione gratiæ, Justificatus peccator, & esset intrinsecè constitutus in esse Filii Dei, & non esset intrinsecè constitutus: esset constitutus, ut supponitur; non esset autem constitutus, ut Probatur. Quia esse constitutum intrinsecè in esse filii Dei, est habere rationem constitutivam, in esse filii Dei hæc enim synonyma sunt. Sed non infusâ gratiâ, nemo haberet rationem constitutivam intrinsecè in esse filii Dei. Ergo non infusâ gratiâ, nemo constituitur in esse filii Dei. Minor Probatur: Quia ratio constitutiva intrinsecè in esse filii Dei, est participatio specialis naturæ Divinæ. Sed hæc specialis participatio sine gratia infusa non habetur; quia ista participatio naturæ Divinæ, vel est definitivè gratia; vel aliquid essentialiter illi annexum, ut videre est in pluribus Tridentini, & Augustini locutionibus, fundatis in illo scripturæ dicto, quæ nos dicit admittere, in Consortium naturæ Divinæ.

PROBATUR II. Impossibile est habere effectum formalem primarium, sine ipsâ forma; quia aliàs haberetur sine seipso; cum enim effectus formalis, sit ipsa forma, & subiectum aptum, unita; si haberetur effectus formalis sine forma, haberetur sine seipso. Ergo etiam impossibile est, habere esse constitutum intrinsecè filii Dei, sine gratia; quia gratiæ effectus formalis, est illud constitutum.

Hoc idem sic aliter proponitur. Nunc de facto habetur hic effectus à gratia. Ergo impossibile est, illum haberi ab alio, quàm à gratia; sicut impossibile est aliquid dealbari, sine albedine; & si daretur albedo specie distincta à nostrate, nihilominus deberet esse albedo, ut dealbaret: ita si nunc à gratia habetur esse filii Dei, non poterit haberi nisi à gratia, quantumvis fortassis specie distincta. Argumentum procedit de causis Formalibus, non efficientibus.

PROBATUR III. Auctoritate S. Thomæ qui 1. 2. q. 113. ar. 2. o. in ait. *Non posse intelligi remissionem culpæ, si non adsit infusio gratiæ*, quæ auctoritas illius, si non possit intelligi in sensu Conclusionis mox dandæ, saltem intelligi poterit in sensu hujus primæ Conclusionis.

Neque valeret dicas: quod possit aliquis in esse filii adoptivi constitui, sine ullius qualitatis participatione; nam Conclusio addidit terminum. *Intrinsecè* addidit item terminum: per participationem specialem naturæ Divinæ; id autem non habetur in adoptione oculi.

DICENDUM est II. Accipiendo remissionem peccati, prout supponit pro se ipsa, hoc est pro mera remissione peccati, & condonatione Offensæ, illa perfici potest sine infusione gratiæ. Hæc Conclusio prout condistincta à priori, fundamentum habet in Tridentino, quod condistinguit remissionem peccati, ab justificatione; sic enim ait Sess. 6. cap. 7. quæ scilicet justificatio, non est sola peccatorum remissio, sed etiam sanctificatio. Idemque repetit infra. Item habet fundamentum in Patribus quos citatos habes apud Ripalda D. ultimâ num. 226. inter quos est Chrysostomus, in Eph. 16. *Deus nos gratiosos habuit in dilecto filio suo, gratiosos nos reddidit, hoc est, non modo à peccatis liberavit, sed & dilectos & amicos effecit.* Idem sentit S. August. lib. 12. de Civ. cap. 17. incipiunt verba: Ipsa nostra Justitia. & in Ench. cap. 52. & lib. 1. de Peccatis & meritis cap. 13.

PROBATUR I. Negativa: Quia id non implicat contradictionem.

CONFIRMATUR. Non implicat, ut Deus tantum sit non offensus, & tamen non positivè amicus in ordine supernaturali, hoc est, largitor donorum excellentium; quæ enim est in hoc implicantiâ, & si in humanis, potest aliquis esse non offensus alteri, non tamen amicus positivè; cur idem in præsentem, dici non poterit? Ergo per hoc,

hoc, non debet transire in conditionem non offensis, per quod transit in conditionem amici positivè. Sed in conditionem amici positivè, transit per illos infusione gratiæ. Ergo in conditionem non offensis, non debet transire per infusionem gratiæ. Ergo remissio culpæ, quæ talis, quæ per nos est non nisi formalitas, Dei non offensis; non debet haberi per infusionem gratiæ. Quod autem Deus, per idem non debeat transire, in conditionem non offensis, per quod transit in conditionem amici positivè & effectivè, Probat. Tum quia hoc ipso jam foret amicus, si per idem transiret, per idem ut suppono in genere causæ formalis. Tum quia etiam in creatis, non per idem transiret ad esse non offensis, & ad esse amici. Tum quia si Deus auferret ab homine iusto gratiam, non diceretur ejus amicus, ut erat supposita gratia, sed Deus inciperet esse illi tantum non offensus. Ergo in eo casu, transiret ad esse amici, per infusionem gratiæ, ad esse autem non offensis tantum, transiret potius ablatione gratiæ. Ex eo autem quod dicamus, quod possit Deus esse non offensus, & tamen non esse amicus positivè, non sequitur poni à nobis in Deo puram omissionem, posset enim Deus, formare hunc positivum actum. Non amo quidem Petrum volendo illi bona, sed etiam non odi illum, nec volo illi mala. Hoc ipsum sic brevius proponitur: Non implicat ut Deus præcisè stet in hoc, quod est, non esse illum peccatori offensus. Ergo poterit, remitti peccatum sine ulla infusione gratiæ, quia hæc infusa, jam hoc ipso intelligitur Deus positivè, & effectivè amare hominem.

RESPONDERI potest ex Esparza. I. Omne odium est indistinctum à voluntate intentiva mali, & omnis amor à voluntate intentiva boni. Rursus Intentionem Divinam efficacem inferendi malum, esse inseparabilem ab ipsa illatione mali; & similiter est inseparabilis Divinæ ejusmodi intentionis suspensio, à suspensione & impeditio ipsius illationis mali. II. Impossibile est, inesse cuiquam malum aliquod, suspendente Deo suam illius illationem, quia suspensâ Causâ primâ quoad aliquid, consequenter suspenduntur omnes aliæ Causæ quoad idem. III. Impossibile est ut non insit alicui malum aliquod, quod verè habeat rationem mali, respectu ipsius, simulque non insit eidem bonum oppositum; impossibile namque est ut removeatur ab aliquo cæcitas, aut tenebræ non inducto visu vel luce; eademq; est ratio de quovis malo, quia omne malum consistit in privatione boni, quæ non tollitur nisi per ipsum bonum. IV. Ergo Divina non illatio mali, est essentialiter inseparabilis à collatione boni oppositi, qualibet autem collatio boni, essentialiter est effectus alicujus amoris Divini, conferentis illud. Ergo consequenter, suspensio odii, & ira Divinæ, conceptæ propter peccatum,

est remissio peccati, essentialiter inseparabilis à dilectione, & amore collativo boni ablati propter peccatum.

CONTRA I. Quia rigorosè loquendo, prima propositio: Amor est voluntas intentiva boni, si reddat hunc sensum: Amor intendit versaturque circa bonum, ei, sub præcisa ratione boni, inhærendo; est vera. Sed ex ea non sequitur, debere quidquam conferri amato ab amante. Potest item dicta propositio hunc sensum facere: quod Omnis amor sit voluntas practica, effectiva, intendens collationem boni, & ex hoc sensu sequitur: si Deus amat hominem, quod debeat illi conferre, v. gr. bonum gratiæ; sed nego hunc sensum esse legitimum; & nego omnem amorem, habere hanc intentionem boni. Inde ulterius, nego ex vi remissionis peccati, debere descendere Deum ad intentionem collativam boni: nisi forte ad collativam hujus boni negativi, quod est, non habere Deum offensus. Et licet impossibile sit, in iis quæ sunt secundum exigentiam naturalem, ut si non insit bonum exigitum, hoc ipso non insit malum illi oppositum, ut probant illæ instantiæ de cæcitate: tamen possibile est in iis, quæ sunt bonum alicujus, sed supposito favore alterius, ut bonum non adsit, nec tamen inficiatur malo opposito. Ad eum modum, quo non est malum huic vel illi; non esse Regem Poloniæ, qui titulus libera electione confertur; & tamen, non habet hoc bonum, quod est excellentia Regalitatæ Poloniæ.

ADVERTI hic etiam debet quod possit bene concedi: non infusâ gratiâ, manere malum hoc, non infusâ gratiâ; sed nego manere malum hoc, quod est habere Deum offensus; cum non probent Oppositi, sine infusione gratiæ, non posse DEUM reddi in offensus Creaturæ.

CONTRA II. Transeat interim prima & secunda propositio; sed negatur tertia. Nam in statu puræ naturæ, qui possibilis fuit, non fuisset malum peccati, in quantum dicitur actionem peccaminosam, quæ actu privat gratia; numquidne pro illo statu, intelligi debuisset hoc ipso poni bonum supernaturale, infusâ gratiæ? Quod si dicas: Gratiam non esse bonum puræ naturæ? dicam & ego: non esse bonum peccatoris gratiam, in statu, in quo ei Deus manet tantum non offensus, licet sit bonum peccatoris, in quantum intelligitur illi Deus positivè affectus, & in quantum intelligitur peccator, in esse Filii Dei adoptivi constitutus. Rursus potest aliquis in Creatis, esse alteri non offensus, neque tamen per hoc esse jam illius amicus; potest item esse non offensus, neque tamen tenebitur propterea conferre aliquid amico. Ergo apparet, quod esse non offensus, non inferat ex sua ratione, esse amici aut largitoris. Item non implicat contradictionem, ut DEUS spoliaret justificatum Paulum gratiâ; subtrahatque concursum con-

*(F) 3

serva-

servativum illius; quo casu, non habebit bonum, gratia, numquidne jam habiturus est malum, & peccatum, quod tollit illa gratia? Concedo item: Omne malum consistere in privatione boni, quantumvis etiam de hoc non immerito dubitetur, quia aegritudo est malum quoddam, nov tamen consistens precise in privatione boni, sed in exorbitantia humorum: sed posito, quod omne malum consistat in privatione boni, eo casu cui remitteret Deus offensam, & non infunderet gratiam, haberet malum privationis gratia, sed non haberet malum Dei à se averfi. Denique posset Dominus Deus simpliciter auferre pœnas, adeoque non ponere illationem mali, nec tamen per hoc ponere & conferre illi bonum oppositum positivum; nam immunitas à pœnis, est bonum non nisi merè negativum, sicut furi non flagellari à iudice. Et hæc omnes Instantiæ probant, quod si alicui adsit negatio boni oppositi, non hoc ipso debeat inesse malum, vel è converso; nisi nomine mali intelligas precise negationem illius boni.

CONTRA III. Quia immerito negat inferius, quod quantumvis Creatura possit esse alteri non offensa, quin sit amica; immerito inquam negat, idem fieri posse inter Deum & Creaturam, cur non enim? nam quod dicit: Non nisi in offendente respectu Dei posse esse mutationem, per quam intelligatur DEUS transire ab esse offensi, ad non esse offensi; sed nego mutationem hanc debere fieri per gratiam, in quo est punctus; nego item, quod etiam in Divinis contingere non possit, cessatio odii; sine ulla collatione boni oppositi; nego item, quod remissio Divina, debeat semper transferre, non nisi in amicum, concessioque quod odium sit indistinctum, à voluntate intentiva malis: itaque amor à voluntate intentiva boni; nego tamen, quod non detur inter hæc medium, nempe: nec intendere malum, nec intendere bonum, sed negativè se habere.

Continuatur Probatio.

PROBARI solet II. à pari. Quia potest offensa inter homines deleri solà extrinsecà condonatione. Ergo etiam & offensa quæ intercedit inter Deum & Creaturam, poterit remitti, per condonationem extrinsecam, siue infusione gratia.

RESPONDET I. Meracius; Quod condonatio inter homines non remittat, offensam, sed solùm pœnam, & obligationem ad illam; hæc enim sola, & non illa, est dependens à voluntate hominis; nam si offensa esset ab ejus voluntate dependens, etiam in ipso instanti, in quo offensa committeretur, posset remitti.

CONTRA I. est. Quia si in condonatione humana remittere offensam non spectat ad

condonantem, eò quod sequeretur in eodem instanti fieri posse, & offensam & remissionem; ex eodem argumento dici posset: ad Deum non spectare remittere offensam, quia alias posset remittere eandem, eo quo fit instanti. Quod si Dicas: Obstare: Quia infundi deberet gratia; hoc ipsum est in questione, petisque principium.

CONTRA II. Quia rediret paritas: Cur in humanis possit remitti obligatio ad pœnam, si ne mutatione intrinsecà? & cur non possit remitti offensa? Quando autem addunt Aliqui; quod Divina condonatio requirat sui acceptationem; id imprimis falsum est, & quantumvis verum foret; cur id fieri non posset, independentem ab omni infusione gratia justificantis?

CONTRA III. Quia in offensa duos spectari possunt. I. Averfio ipsius offensi. II. Malitia intrinsecà actionis, quæ meretur illam offensam. Secundum istud, nec Divina, nec humana condonatio abolet; quia semel malum, semper est malum. De priori autem formalitate loquendo, non est ratio: Cur tam homo, quam Deus, averfionem non possint deponere, per condonationem extrinsecam.

RESPONDETUR II. Communiter: Quod homo offensam passus; possit in propria voluntate, realem & sufficientem suscipere mutationem, Deus autem non potest in propria. Deinde quia homo ex non offenso, fit offensus formaliter, per sui mutationem, semper mentis suæ averfionem intrinsecam; ita è converso, sui mutatione, averfioque mentis suæ conversione, fieri debet ex offenso, non offensus; contra autem DEUS, sicut non mentis suæ mutatione fit ex non offenso offensus, sed mutatione sibi extrinsecà, & offendenti intrinsecà ita ex offenso fieri debet non offensus, non mentis suæ mutatione, sibi intrinsecà, sed mutatione offendentis.

CONTRA est. Tum quia fortè nollent hoc transferri, quod non possit justificatio peccatoris adulti fieri, sine proprio actu, cum offensa facta fuerit proprio actu, & tamen assumunt. Quia per mutationem intrinsecam peccatoris, factus est Deus offensus, etiam reddi debere non offensus per intrinsecam mutationem, eamque completam infusione gratia. Sed quid sit de hoc assumpto. Responsio intentum non evincit. Concedatur interim, quod ista mutatio debeat fieri exera Deum, sed inde non sequitur; quod jam fieri non possit, sine infusione gratia; quod tamen hic principaliter intenditur. Tum quia, ut ait Suarez citat. Sect. 4. Quidquid potest humana voluntas rectè velle, per plures actus, & mutationes eorum, potest voluntas Divina excellentiori modo, velle ex æternitate, simplicissimo actu, cum respectu & determinatione libera, ad diversa

diversa tempora: poterit ergo pro tali tempore permittere offensam, pro altero remittere: sed de hoc infra. Tum quia ostenditur inferius: qui Deus sine infusione gratiæ, transire possit ab esse offensi, ad esse non offensi?

CONFIRMATUR Conclusio: In statu puræ naturæ, potuisset Deus remittere offensam sine infusione gratiæ. Ergo etiam & pro statu gratiæ, poterit idem præstare, sine infusione gratiæ.

RESPONDET I. Esparza: Ad nullum unquam opus, indiget DEUS, pluribus, vel paucioribus, ex parte sua; solum enim indiget determinatione, ex parte suæ voluntatis: ceterum ex parte operis, & subjecti, circa quod operatur, pluribus eget, ad removendum majus malum, quam minus, ut ad removendam cæcitatem, quam ad amovendam lippitudinem? peccatum autem hominis elevati ad finem supernaturalem, est intrinsecè deterius, quam peccatum existentis in pura natura, quia illud est contemptivum Dei; ut auctoris supernaturalis, & impeditivum idem gratiæ supernaturalis; istud verò, est contemptivum Dei, solum ut auctoris naturalis, & impeditivum dilectionis idem naturalis. Opus igitur est effectu præstantiori, pro remissione, & deletione peccati, in statu elevationis.

CONTRA I. Concedo Deum, ex parte sua, nunquam pluribus, aut paucioribus indigere, ad aliquid ponendum, sed non nisi ex parte operis & subjecti. Concedo interim excellentioribus, & pluribus indigere, ad justificationem hominis, in statu gratiæ; sed nego, quod hæc excellentia importet positionem gratiæ; potest enim v. g. importare solam, positionem actus retractativi supernaturalis, cum circumstantia decreti Divini, inferius explicandam. Rursus, potest etiam quædam excellentia extrinseca, in ipsa condonatione poni, quia excellentius bonum est, quod majus malum expellit, expelleret autem illa condonatio peccatum commissum, in statu gratiæ; quod supponitur esse majus.

CONTRA II. Quia ex vi hujus responsionis sequitur: non esse necessariam infusionem gratiæ, ad salvandum transitum à non esse offensi ad esse offensi, sed solum ad salvandam excellentiam remissionis. Cur ergo sine hac excellentia, quæ deberet esse ratione gratiæ, transire Deus non posset, ad esse non offensi?

CONTRA III. Quia licet sit necessaria gratia ad remissionem, quæ constituat hominem in esse, statu, & conditione supernaturali: Cur tamen sine eo, quod constituatur, in hoc statu tam excellenti, remitti ei peccatum non poterit? non enim apparet: Cur ex parte subjecti, pluribus indigeat condonatio peccati, pro statu gratiæ remissi, si illa remissio non debeat eum ponere in statu gratiæ, sed in simili omnino statu, qualem habuisset in pura natura. Hinc pa-

ritas sic restitui potest: Peccatum commissum contra Deum ut auctorem naturæ, potest remitti sine ullo superaddito, quod sit æqualis ordinis statui illi naturæ. Ergo etiam peccatum commissum contra Deum ut auctorem supernaturalium, remitti poterit pro statu gratiæ, sine ulla infusione qualitatis supernaturalis, æqualis statui gratiæ, adeoque sine infusione gratiæ.

Et certè, quamvis hoc, quod est esse Deum amicum, pro statu naturæ, & pro statu gratiæ, sint omnino inæqualia; tamen negatio offensiæ, pro utroque statu, non apparet unde debeat esse diversa, excepta diversitate petibili ex terminis. Imò videtur peti principium in responsione; assumit enim, quod sit necesse ad tollendum peccatum contemptivum DEI, ut auctoris supernaturalis, poni effectum præstantiorem; si enim per effectum intelligit gratiam, petit principium; si autem per effectum intelligit effectum impropriissimè dictum, hoc est, aliquid positum à voluntate Divina, præstantius extrinsecè, quam poneretur ad remissionem peccati, pro statu puræ naturæ; id quidem verum est; sed cur illud præstantius, non poterit esse ipsa condonatio extrinseca præstantior in ordine ad nos, quia majoris mali repulsiva?

RESPONDETI solet II. Quod etiam in statu puræ naturæ, danda fuisset qualitas gratificativa Creaturæ, pro illo statu, quantumvis esset ordinis naturalis.

CONTRA I. est: Quia videtur arbitrariè asseri ista qualitas, aggregue illius asserendæ fundamentum in Classicis haberi posset.

CONTRA II. Non implicat, ut eam qualitatem auferat DEUS à Creatura; tunc quæro: Illa ablata, poteritne adhuc Creatura peccare; vel non poterit? si non poterit? Cur? imò reddetur impeccabilis defectu ejus, quod illam deberet facere non peccatricem. Si autem illa qualitate ablata, poterit adhuc illa Creatura peccare? cur à DEO non poterit reduci ad pristinum statum? reddique talis, cui DEUS non sit offensus? quo tamen casu, non esset necesse illi infundi qualitatem gratificativam, cum in ante illam non habuerit. Ergo si quidem spoliatus gratiâ, posset peccare, etiam posset ad illam statum reduci, sine infusione qualitatis. Ergo ulterius infusio illius qualitatis, non est de necessitate, ut Deus ab esse offensi, transeat ad esse non offensi.

NEQUE valet si dicat: Illo casu quem supponit instantia, actu non auferendam qualitatem gratificativam, poni tamen actionem, quæ, quantum est de se, illam auferret; nam eodem jure dici posset: Divinam condonationem, quantum est ex illa, esse collativam gratiæ; licet possit illa haberi sine actuali illius collatione, posseque sine illa perfici remissionem, ut sine gratiæ

*(f) 4 abla-

ablatione, etiam per primum peccatum, poni potest ratio offensæ.

CONTRA III. Quia esse offensum non stat formaliter in hoc, ut Deus tollat illam qualitatem, in ordine naturali, vel gratiæ; estque quid posterius offensâ. Ergo neque Deum, non esse offensum, stabit formaliter in positione illius qualitatis. Ergo positio illius, in neutro statu est necessaria ad hoc, ut Deus censeatur, ab esse offensi, transire in statum non offensi; præcipue, quia inferius ostenderetur sufficiens mutatio ad hunc transitum, etiam sine infusione gratiæ.

PROBATUR III. Quoties aliqua causa adjuvat aliam, tribuendo illi vires agendi, eamque confortando; toties illum effectum potest ponere sola, nisi specialis repugnantia adsit, orta ex ipsa exigentia effectus, petentis non nisi à duabus causis produci: quomodo v. g. petit produci actus vitalis; & quomodo petit haberi omnis effectus formalis, primarius. Sed condonatio Divina, est talis, quæ nisi adestet, nec veniale, nec mortale, per gratiam remitteretur, ut infra probabitur. Ergo illam remissionem poterit se solâ ponere condonatio Divina. Major Probaturs Inductione. Nam scriptor peritus, dirigens manum imperiti, potest formare characteres per seipsum; & Deus in aliis materiis, potest facere per seipsum, quod facit per causas secundas, exceptis dictis limitationibus. Et ratio est; quia si potest adjuvare, & tribuere vim agendi alteri, supponitur continere in sua vi, illum effectum: cur ergo ad illum producendum non procedet?

Punctum Difficultatis I.

Solvitur Principalis Obiectio.

OBJICITUR I. Argumentum commune, quo & supra, & in materia de modis, uti sumus. Cur à DEO peccatum remittitur, transit DEUS ab offenso, ad non offensum. Atqui hunc transitum fieri implicat, absque ulla peccatoris reali mutatione. Ergo. Minor Probaturs. Implicat fieri transitum, à contradictorio ad contradictorium, sine sufficienti mutatione, atqui si fieret transitus, ab esse offensi, ad non esse offensi, sine peccatoris reali mutatione; fieret sine sufficienti mutatione. Ergo. Minor, in qua est difficultas. Probaturs inquisitione: quænam scilicet foret mutatio sufficiens?

RESPONDETUR I. Hoc Argumentum ut sonat propositum, non impetere Conclusionem à nobis datam; quia nostra Conclusio procedebat de eo, quod remitti possit peccatum, sine infusione gratiæ, de qua nihil agit præsens Argumentum. Porro mutatio sufficiens (ut illa assignetur Argumento paulò aliter proponibili)

vi cuius intelligatur transire Deus ab esse offensi, ad non esse offensi, est actus proprius peccatoris, detestativus peccati; non utcumque sumptus, sed in circumstantia, in qua Deus decerneret se depositurum Offensam, quotiescunque retractaret peccator, sicut oportet ad salutem, peccatum. Et sicut positis actionibus Sacramentalibus, ponitur gratia; idque ex vi decreti Divini, volentis illas assumere ad productionem gratiæ, quantumvis illæ actiones se solis non exigant producere gratiam; ita posset facere decretum, de subjungenda sua condonatione, quotiescunque peccator, ut oportet, retractaret peccatum, quamvis illa retractatio, se sola non exigeret, poni condonationem Divinam.

RESPONDETUR II. Quamvis Deus non aligeret suam condonationem ad actum retractionis, nec per illam tanquam per mutationem sufficientem transire vellet ad esse non offensi, posset poni alia sufficiens mutatio; si scilicet revelatione promulgaret, quod tot vel tot exactis annis pœnarum, vellet desinere pœnas, & simul ex misericordiæ suæ abyssu, remitteret offensam; quo casu sufficiens mutatio, ut Deus transeat ab esse offensi, ad esse non offensi, esset negatio pœnarum, alligata certo tempore in circumstantia decreti Divini. Quod ipsum sic ulterius illustratur: Quia, quid implicat ut dicat DEUS: volo eò usque irasci pro peccatis, quousque puniam? quo casu, ab esse irati, ad non esse irati, transiret Deus actu suo, in circumstantia negationis punitionis. Et sicut, ab esse non irati, ad esse irati transit positio punitionis, ita ad non esse irati, transire poterit negatione punitionis. Item poterat esse Iris, & non esse signum DEI placandi, nec jam punituri diluvio mundum, transiretque ad esse signi per decretum Divinum, vi cuius inferret negatio diluvii. Cur etiam quantumvis possit esse negatio pœnarum, & non esse negatio offensæ Divinæ, cur inquam negatio pœnarum, in circumstantia decreti Divini, non erit sufficiens mutatio, ut DEUS transeat ad esse non offensi? Rursus poterat esse infusio gratiæ per Oppositos, & non esse abolitiva venialis, nisi accedat intentio abolendi veniale; cur non etiam accedente intentione Divina, remittendæ offensæ, si desinant pœnæ, cur inquam non erit sufficiens mutatio desinentia pœnarum, in circumstantia illius intentionis, & decreti Divini?

Hoc totum in hunc brevem discursum colligipoteft. Non implicat, ut una eademque ratione diversi decreti & temporis, sit sufficiens mutatio, vi cuius dicatur Deus, à pluribus etiam contradictorijs, transire ad alia, ut patet instantiis adlatis, & inferius declarabitur. Quod si fieri potest ut idem ratione diversi decreti & temporis, sit sufficiens mutatio, poterit Deus negatione

gatione pœnarum, transire & ad esse non punientis, & ad esse non offensi.

RESPONDERI potest III. (quam Respon-
sionem, tractando hanc materiam, antequam
tractassem materiam de Deo, appellaveram su-
pererogatoriam, eò quòd per priores duas,
commode satisfiat Argumento.) Cui responsi-
oni alacritatem quandam addere possunt verba
Suarii: qui ceteroqui modestus Auctor, & be-
ne noscens vim Principii huius Modalistici, ni-
hilominus hæc formalia enunciat: Ratio illa
prior de mutatione, nunquam me multum mo-
vere potuit, quia optime & sine difficultate in-
telligo, DEUM sine ulla sui mutatione, posse
efficere hanc *formalem* mutationem in homine.
Subditque inferius: quomodo? volente id (ci-
licet voluntate Divina excellentiori modo.
Difficultas tantum est in explicando illo excel-
lentiori modo. *Quod ut fiat*

SUPPONO I. Quòd actus Divinus liber,
quantumvis respiciat aliquam circumstantiam
extrinsecam nihilominus illà circumstantia non
componitur; quia aliàs aliquo creato compone-
retur increatum, & actus vitalis componeretur
aliquo non vitali. Tota itaque exigentia illius
extrinseci connotati, non est in ordine ad com-
ponendum actum Divinum liberum, sed non-
nisi ad circumstantionandum.

SUPPONO II. Quòd illa circumstantia, &
illud connotatum extrinsecum, sit adinventum
nonnisi ex eo, quòd nesciamus, quid salvanda sit
contingentia, quæ est innexa omni actui libero,
est enim de ratione liberi indifferentia, adeoque
posse esse, & non esse. Ex alia parte cum actus
Dei liber, sit Divinus, si est Divinus? est neces-
sarius: quia de ratione esse Divini, est necessitas
essendi; ut ergo salvaretur indifferentia, & ne-
cessitas in actibus liberis Divinis, & ut formare-
mus aliquem de iis conceptum, salvantem &
necessitatem essendi, & in differentiam; dici-
mus, in recto & entitative actum Divinum, esse
necessarium; ratione autem connotati, quòd
posset adesse & abesse, indifferentem esse; Deo
fortassis ex suæ Sapientia abyssso, longè alium de
sua libertate formante conceptum.

SUPPONO III. Duplices nos posse imagi-
nari actus Divinos liberos; alios quidem effi-
cientes & productivos; alios autem non producti-
vos; his qui sunt productivi, pro circumstantia,
est necesse assignare aliquam Creaturam, quia
illà non assignatà, & essent productivi, & non es-
sent; essent; quia tales supponuntur esse; & non
essent productivi; quia nihil producerent; pro-
ducere enim deberent, in supposita materia, ali-
quid creatum illis actibus respondens. Cæ-
terum actibus Divinis non productivis, non de-
bet respondere aliquid creatum, sed potius ne-

gatio creati, qualis respondet actui Dei libero,
nolenti millionem mundorum.

SUPPONO IV. Actus Divini liberi tam pro-
ductivi, quàm non productivi, interdum primò
respiciunt & important aliquid creatum, vel ne-
gationem creati; ita, ut id quòd circumstantio-
nat actum liberum, primò per se, sit aliquid crea-
tum, vel negatio creati. Interdum verò illi
actus, respiciunt & important primò per se, ali-
quid increatum connotans creaturam, ita ut id,
quòd primò per se circumstantionat illum
actum, sit aliquid increatum; sic v. g. actus quo
Deus vult producere mundum, primò respicit
& importat mundum; actus verò, quo Deus di-
cit: Nolo in hoc mundo, tantum esse prædesti-
natos, respicit primò per se aliquid Divinum,
nempe negationem volitionis Divinæ efficacis
de salute singulorum. Item cum Deus dicit:
volo decernere creationem mundi, propter glo-
riam Christi Domini; hic actus primò respicit
voluntatem Divinam decernentem, quæ con-
notat aliquid creatum, hoc est gloriam CHRIS-
TI & ipsum CHRISTUM.

SUPPONO V. Quotiescunque actus Divi-
nus liber, primò respicit & importat aliquid in-
creatum, hoc est, alium actum Divinum libe-
rum, tunc una eademque Entitas creata, sive
negatio entis creati, potest esse sufficiens muta-
tio plurium, ratione nostra actuum Divinorum;
& attendi debet ad solos actus, quasi revera plu-
res in se essent. Illustratur hoc instantià certà,
in sententia aliquorum oppositum sentientium:
nam decreta est Incarnatio, in principiis pluri-
um ex ipsius, ob triplex motivum, hoc est: Ex-
cellentiam mysterii intrinsecam. Dignitatem
Capitis. Bonitatem Redemptoris. En vo-
luntatem Divinam, & actus illos tres voluntatis
Divinæ, circumstantionat eadem entitas unio-
nis hypostaticæ. Item quando DEUS dicit:
volo non prædestinare Cainum, negatio præde-
stinationis, potest esse sufficiens mutatio, ratio-
ne cuius, ex pluribus movis, adeoque per eos-
dem auctores pluribus etiam ratione nostra
actibus Divinis liberis, possit illam velle volun-
tas Divina respondentibus pluribus motivis &
finibus circumstantionatis ab eadem negatione
salutis. Rursus eadem gratia si detur intentio-
ne abolendi veniale, per Opposito est illius abo-
litiva; si non detur, non est abolitiva; ubi inten-
tionem abolendi, vel non abolendi, circumstan-
tionat eadem entitas gratiæ. *His suppositis.* Ille
excellenter volendi modus de quo innuit Sua-
rez, sic explicari potest.

Una eademque indivisibilis entitas Deitatis,
ex infinitate suæ perfectionis, hoc habet: ut
æquivalet distinctis realiter, præstando hoc
totum, salvà identitate, quòd præstant in crea-
tis, duo distincta realiter. Ecce, verbi gratia,
Divina

Divina essentia, æquivaler distinctis realiter, v. g. ei quod communicatur, & ei, quod non communicatur; ei quod producit; & ei, quod non producit. Et sicut in creatis communicato uno, non est necesse communicari aliud distinctum realiter; producto item uno, non est necesse produci aliud distinctum realiter: ita beneficio illius æquivalentiæ, sine ulla pluralitate & imperfectione, potest communicari essentia, non communicata paternitate, quæ illi identificatur realiter; & producta filiatione, potest non produci essentia, quæ est illi identificata reipite.

Sic etiam ex infinitate perfectionis, Divina essentia, æquivaler pluribus actibus, v. g. actui necessario, & actui libero; itemque pluribus actibus necessariis, & pluribus actibus liberis, vi cuius æquivalentiæ, habet hoc, ut sine ulla pluralitate, possit hoc præstare, quod præstarent actus distincti realiter.

Quia verò si in Deo poneretur actus DEI liber distinctus realiter, illemet ipse esset sufficiens mutatio, ratione cuius transiret Deus, ab esse offensi, ad non esse offensi; ita beneficio illius æquivalentiæ ad actus liberos distinctos realiter, habet hoc, ut sine ulla sui mutatione, pluralitate, imperfectione, per solam æquivalentiam ad actus distinctos realiter, & per æquivalentiam ad mutationem sine mutatione, transire possit ab esse offensi, ad esse non offensi, seculis imperfectionibus & mutatione.

Cum vero imperfectio sit in actu libero, Contingentia; illa exclusâ, determinat sibi necessitatem essendi, seu ut actus liber, sit entitative necessarius; è contra quia est perfectio, non velle necessario, quod non est volibile necessario; determinat sibi infinita perfectio essendi, ut non velit necessario, sed libere, quod non est volibile necessario. Rursus, quia in actibus liberis, imperfectio est pluralitas, & mutatio; illâ exclusâ esse unum, in quo sicut est esse unum & immutabile, ita & operari est unum & immutabile; è contra autem, quia est perfectio, hoc posse facere, quod facerent actus distincti realiter; item est perfectio; esse sufficientem rationem transirendi, ab esse offensi, ad esse non offensi. Item est perfectio, sine ulla mutatione facere hoc, quod faceret mutatio. Item, est perfectio continere solâ & suâ entitate, actus ratione distinctos, planè ac si revera plures essent actus. Denique perfectio est, id habere per æquivalentiam ad terminandum, ac si desineret esse, novusque succederet actus, cum desinentia actus in creatis; perfectionem importat, quantumvis actus divinus semper sit, nec possit desinere esse, nec novus illi succedat actus; cum inquam hæc omnia perfectio sint; fit, ut illam perfectionem totam determinet sibi plenitudo, & infinitas essendi, Divina.

Hoc totum ad præsens applicando, & totum

discursum in compendium redigendo; Dici potest: Transire DEUM, ab esse offensi, ad esse non offensi, per actum suum æquivalentem actui novo, sine ulla novitate, & per æquivalentiam ad faciendum, quod faceret desinentia actus offensa, sine ulla desinentia. Plura vide in i. parte de actu Dei libero.

ADDO I. Quia quæri adhuc potest, quod possit esse entitas Divina & non habere æquivalentiam v. g. ad esse non offensi, sed potius ad esse offensi; per quid ergo transibit ad esse non offensi? Ad quod ut respondeatur; præ oculis habendum est, quod sicut datur æquivalentia in ordine ad plures actus; ita datur æquivalentia, sine ulla pluralitate, imperfectione, mutatione, ad ipsum transitum, pro hac potius æquivalentiæ parte, quam pro alia æquivalentiæ parte. Et sicut, si DEUS per aliquid distinctum realiter, transiret ad esse æquivalentis non offensi, sufficiens tunc haberetur mutatio; ita sine ulla mutatione transiret à non esse æquivalentis offensi, ad esse æquivalentis offensi, per transitum æquivalentem, seu per æquivalentiam ad mutationem, sine mutatione; ita ut admittatur, & æquivalentia ad plures actus, & æquivalentia ad ipsum transitum, & mutationem, sine imperfectione transitus & mutationis.

ADDO II. Posito actu, quo Deus dicat: Non offendor Creaturæ; consurgit formalitas in Creaturæ, quasi à posteriori, & effectus prioris, quod jam sit ea, cui DEUS non offenditur. Quod si quæras: Unde consurgat? Responderi potest: vi actus Divini, quo Deus dicit se non offendi Creaturæ. Quod si quæras? Per quid Deus veniat ad hunc actum? Responderi potest: quia actus, quo dicit se non offendi, terminatur ad negationem prioris actus, cuius negatio, non est quidem realiter, sed in ordine ad terminandum sequentem hunc; ratione nostra actum, & alligatum posteriori differentiæ temporis, ita se habet planè, ac si verè desisset. Quod si ulterius quæras: unde hoc fiat: ad duo attendi debet. Imprimis ad titulum libertatis, cui liberum est remittere suam offensam. Deinde ad titulum æquivalentiæ explicatæ, idque ita, quia quamvis ab æterno Deus habuerit æquivalentiam ad esse non offensi, non tamen denominatus est semper non offensus, sed transiit ad denominandum in tempore per æquivalentiam ad actus elicitos nonnisi in tempore. Et sicut si haberet actus nonnisi in tempore, nonnisi in tempore denominaretur non offensus; ita ob æquivalentiam ad actus, nonnisi in tempore, transiit ad esse habentis denominationem non offensi, transiit inquam nonnisi in tempore.

ADDO III. Quotiescunque actus DEI liber, respicit, aliquid creatum positivum, toties debet illi respondere pro circumstantiâ

stantia aliquid positivum creatum; ut colligi potest ex Supp. 3. & 4. Item: Quotiescunque actus DEI liber respicit aliquam negationem Creaturæ, actus ille circumstantionari debet à negatione; ut colligi debet ex dictis suppositis; nec recurri in explicatione actus liberi ad solam præcisè æquivalentiam hætenus delineatam, sed ad illam recurri debet non nisi tunc, cum actus DEI liber primò per se, respicit alium actum liberum. Probari autem debet bonitas hujus explicationis, duobus principiis, utroque negativo. Imprimis, quia contra hanc explicationem nullum inconveniens obijci potest. Deinde, quia omnis perfectio quæ non implicat contradictionem, estque melior ipsa, quam non ipsa, Deo tribui debet; jam autem æquivalentia, vi cuius Deus sortiri possit denominationem, quæ aliàs in creatis sine mutatione haberi non potest, est quædam perfectio non implicans, tribui ergo Deo debebit.

objecto factâ mutatione, & non suppositâ æquivalentiâ ad actus distinctos realiter, & æquivalentiâ ad præstandum sine mutatione, quod præstaret mutatio; possibile tamen hoc erit, suppositâ æquivalentiâ ad actus distinctos realiter, & æquivalentiâ ad præstandum sine mutatione, quod præstaret mutatio. Sicut ergo, si essent in DEO novi actus realiter, nullâ in objecto factâ mutatione, posset DEUS reddi nunc offensus, nunc non offensus; ita sine ulla mutatione, per solam æquivalentiam ad actus distinctos realiter, & per æquivalentiam, ad mutationem, idem præstari poterit.

Vel dic actum DEI liberum primò per se respicientem aliquid creatum, non posse esse alium, nisi ratione aliûs & aliûs objecti creati; secus tamen si actus DEI liber primò per se respiciat aliquid increatum: ut: Nolo offendi, respicit negationem actus Divini, quo offendebatur creaturæ, juxta dicta superius.

Punctum Difficultatis 2.

Solvuntur Instantiæ, pro eadem Objectione, factæ.

INSTABIS I. In Deo non potest esse actus liber, cui non respondeat ex parte Creaturæ aliqua mutatio, proportionata decreto Dei. Ergo idem dicendum, cum ex offensio Deus transit, in non offensum; hæc autem mutatio non potest esse alia, nisi gratia infusa.

RESPONDETUR. Antecedens esse verum, cum actus liber primò per se respicit aliquid creatum: sed esse falsum, si actus liber respiciat primò per se aliquid increatum. Concesso quod actui libero in Creatura respondere deberet mutatio; hæc independenter ab infusione gratiæ ostendi posset, in positione actus liberi, vel desitione pœnarum, alterutri horum, alligante Deo decretum condonandi.

INSTAT II. P. Martinus Olszewski, Sac. Theologiæ Doctor, Vir solidissimè doctus, & in impugnando rarâ excellentiâ insignis: Impossibile est voluntatem Divinam; nunc offendi, nunc non offendi, nullâ in objecto factâ mutatione; cum enim in Deo, quicumque actus liber, sit in re necessarius, & non potest esse alius & alius, nisi ratione aliûs & aliûs objecti seu termini, consequenter nè quidem concipi potest alius, si objectum prorsus sit invariaturum.

RESPONSUM jam. Variationem objecti fore, ratione actus detestativi, vel negationis pœnarum, si his Deus alligaret decretum condonandæ offensæ.

Conformiter autem ad phrasim usurpatam dici posset: Impossibile esse Divinam voluntatem, nunc offendi, nunc non offendi, nullâ in

INSTAT III. Idem. Nullo modo Theologice percipitur: Quomodo DEUS in primo rationis si non indifferens ad velle, & non velle hunc, quem de facto voluit mundum, transierit ad velle eundem; nisi Divina volitio intelligatur terminata ad mundi futuritionem; adeoque nisi intelligatur terminata ad mundum aliter se ex parte sua habentem, quam haberet in primo signo rationis, in quo, ad fore & non fore, indifferenserat. Ergo etiam nullo modo percipi potest, quomodo DEUS, qui Petro in ante fuit offensus, jam nunc non offendatur; nisi Divina volitio intelligatur terminata ad Petrum, aliter se ex parte sua habentem. Et sicut DEUS non alio transivit ab indifferentia volendi mundum, ad determinationem volendi mundum, quam prorsus eodem & immutabili necessaria voluntatis actu, terminato ad objectum, aliter atque aliter se habens, ita & in præsentem idem dicendum.

RESPONSUM jam. Ostendi mutationem in objecto, ratione actus retractativi, vel negationis pœnarum, si alterutri horum, DEUS decrevisset adnectere suam condonationem. Hoc est, formando tale decretum: quando condonabo culpam, nemo punietur.

Conformiter autem ad responsionem tertiam. Negatur Consequentia. Disparitas est; quia prior ille actus Divinus, est productivus, respiciensque primò per se aliquid creatum, consequenter illi respondere debet esse productum & creatum, ut ita respicienti, id quod respicitur, proportionetur. Et cum illud productum, illudque creatum sit formalis mutationis capax, debuit in illo poni mutatio; sed in præsentem actus Divinus, quo dicit: Nolo offendi; primò per se, non respicit Creaturam, sed negationem actus offensa respici-

respiciturque aliquid in se, hoc est, positionem actus, quo dicat se non offendi, quamvis postea hic actus importet aliquid creatum, ut dixi addito secundo, consequenter hic, respiciente uno actu libero alium actum liberum, non erit necesse, ut aliquid formaliter in objecto creato mutetur, excepto hoc, quod subiectum reddendum sit non inivisum, sed sufficiet æquivalentia terminandi, talis, qualis daretur, si de facto mutaretur Deus. Potest hoc illustrari exemplo à creatis deducto; in quibus interdum est necesse, sequi mutationem immediatè extra volentem, interdum non est necesse sequi; nam cum dicit Petrus: efficaciter volo Paulo dare centum, impossibile est velle id efficaciter, quin respondeat centum; quod est extra volentem; & tamen potest dicere: volo condonare offensam, quin ponatur aliquid extra condonantem; sic etiam in presenti non potest DEUS dicere: volo producere mundum, non respondente immediatè mundo, qui est extra Deum; potest tamen dicere: volo condonare offensam, quin respondeat immediatè aliquid extra Deum, qui per æquivalentiam ad mutationem, sine mutatione, id præstare potest, quod præstaret, si intrinsecè mutaretur per actum, qui sit volitio condonandi.

Eadem disparitas sic aliter proponi potest: quia si voluntati Divinæ, volenti liberè producere mundum, non responderet mundus productus, & esset illa voluntas producendi mundi, & non esset; esset, ut supponitur; non esset autem, quia illi non responderet mundus quoad produci; jam verò Deo volente condonare offensam, responderet condonatio, quæ esset ipsemet actus Divinus; responderet autem titulo æquivalentiæ, vi cuius habeat hoc, ut sine ulla mutatione & inceptione, id incipiat condonare, in certa differentia temporis, quod non condonavit ante; planè ac si tunc primum, & de novo, & cum mutatione sui, condonaret & inciperet esse.

INSTAT IV. Idem. Sequitur ex Responsionibus datis, quod voluntas Divina in idem volubile; quantumvis ex parte sua prorsus invariatur, aliter, atque aliter, feratur; hoc autem dici non potest, quia Divinus Intellectus, in idem intelligibile invariatur, ex parte sua non potest, aliter & aliter ferri, nunc scilicet assentiendo, nunc dissentiendo. Et sicut esset defectus in Divino intelligere, si de eodem intelligibili prorsus invariato, nunc haberet assensum, nunc dissensum. Ergo erit etiam defectus in voluntate, si nunc ponatur offensam, nunc non ponatur, invariato manente objecto; & sicut à rectissimo Intellectu, omne v. g. affirmabile, si sit invariatur, semper affirmari debet, ita & à rectissima voluntate, semper debet odio haberi, quod semel odio habitum est, si sit invariatur objectum, libertasque voluntatis Divinæ, non in hoc

stabit, quod possit idem invariatur objectum, nunc amare, nunc odire; sed in eo, quod possit objectum non amabile, pro libitu amare, faciendo illud amabile.

RESPONSUM jam, quod ostendatur illic objectum variatur, ratione retractationis, vel negationis pœnarum, in circumstantia decreti Divini; sed conformiter ad phrasim usurpatam, Negatur Consequentia. Disparitas antequam adferatur. Retorqueri potest Argumentum, Cur Intellectus creatus, eidem invariato objecto, non possit nunc assentiri, nunc dissentiri, & tamen manente invariato suo inimico, potest voluntas creata, nunc illi offendi, nunc non offendi, etiam rationabilem offensam, propter dictamina Evangelii deponendo? Disparitas autem directò hæc assignatur: Quia cognitione, quæ sit assensus, vel dissensus, est necesse vel conjungere, cum objecto, vel disjungere prædicatum ab objecto; si ergo nihil est variatur disjunctumque Intellectus verè prædicatum ab objecto, non poterit illud conjungere assentiendo, quia non potest conjungere nisi prædicatum quod inest, revera autem non inest sicut & ante; & si inest illud prædicatum, eum non influere ante, revera variatur esset objectum. Quod si non sit Intellectio assensus & dissensus, sed simplex apprehensio, idem sequitur; quia bonum Intellectus est verum; verum autem dicit conformitatem cum objecto; si ergo objectum eodem modo se habet quo ante, qui aliter apprehenderetur verè; aliter inquam quam ante? Cum autem voluntas possit non respicere bonitatem in objecto, neque illà moveri, sed aliunde quæsita & præsentatà sibi bonitate, hinc manente etiam objecto invariato, aliunde quæsita bonitate potest allici voluntas ad illud amandum quod antea non amavit, non quod velit amare malum, quod est malum, & quod antea, quia malum est, noluit amare; sed quod respiciat potius ad præsentatam, & aliunde quæsitam bonitatem, & honestatem, in ponendo actu.

Tota itaque breviter disparitas desumitur ex modo tendendi utriusque potentie: quia scilicet intellectus non potest adsciscere aliunde scibilitatem objecto invariato, nec potest adsciscere aliunde albedinem & dicere album, quod non est album; jam autem voluntas aliunde quæsita honestate, in actu ponendo, sibi quæ præsentatà, potest ferri in objectum in se invariatur.

Quod autem additur: In eo stare libertatem Divinam, quod possit facere bonum quod antea erat malum; id quidem verum est, sed non in hoc solo stat libertas Dei; cum possit stare etiam in gratuita condonatione, posità, vel in circumstantia mutationum explicatarum, vel titulo æquivalentiæ; & nihilominus absque infusione gratiæ.

INSTAT V. Idem, præcipue contra responsionem

sionem secundam: Temporis mutatio, est generalis & indifferens circumstantia, tam ad esse ingrati, quam ad esse grati; deberetque esse continuus à quovis contradictorio in aliud fluxus; sicut est continua in tempore fluentia.

RESPONDETUR. Temporis quidem mutationem secundum se spectatam, esse generalem, & si illa sola præcisè foret mensura transitus ad contradictoria deberet esse perpetuus fluxus à contradictoris, ad contradictoria, quantumvis spectata hæc circumstantia temporis, cum alligatione ad certum illius terminum; alligatione inquam decreti Divini, non erit jam generalis circumstantia, sicut non est generalis circumstantia, cum à non esse satisfaciens plenè, in purgatorio, ad esse satisfaciens plenè, transit anima per pœnas quas subiit, quarum durationem alligavit Deus certo tempori; ita & in præsentia.

INSTAT VI. Idem. Non maiorem esse mutationem, quæ sit ratione mutationis in tempore, ut aliquis transeat à non esse grati, ad esse grati; atque est passeris extra scholam saltatio.

RESPONDETUR. Non sola hæc temporis circumstantia ponitur, sed cum alligatione decreti Divini ad eandem, unà cum pœnis tolerantis. Et sicut percussione Regis Syriæ, alligarat Deus percussioni terræ; sic etiam poterat alligasse decreto, suæ voluntatis impletionem, certæ differentie temporis, ut alligat condonationem pœnarum Purgatorii.

INSTAT VII. Dicastillo. Homo ex peccato præterito non dicitur maculatus, & dignus pœnâ pro tali tempore, sed absolute pro omni, neque per voluntatem DEI, sed absolute ante omnem DEI voluntatem. Ergo non potest Deus lapsu temporis, accessu voluntatis, talem maculam tollere; veluti non potest tollere denominationes ex forma aliqua intrinseca, vel extrinseca, non potest inquam tollere, solâ suâ voluntate, & lapsu temporis.

RESPONDETUR. Hæc difficultas intentum non convincit; Nam imprimis procedit contra principia Vasquez, cui ille adhereret, nam si quid probat, probat etiam obligationem ad pœnam, cum tempore remitti non posse; pro omni enim tempore ex natura rerum meretur mortale pœnam æternam. Docet i. Vasquez, ad arbitrium Dei, sine infusione gratiæ remitti Originale. Directè autem ad punctum Difficultatis dicitur: quod in potestate peccantis vel ipsius Dei non sit, ut id quod malum est, malum non sit; adeoque solâ suâ voluntate id tollere non potest; est autem in potestate condonantis Dei, vel Creaturæ, auferre offensam suam gratuito, & liberaliter condonando eandem. Unde solvitur etiam paritas desumpta à forinīs; Nam denominationes oriundæ à formis intrinsecis, vel extrinsecis, dum sunt, non subsunt vo-

luntati Divinæ vel humanæ, nam nec Deus potest facere, ut non sit nigrum, dum est nigrum, quod est nigrum; jam autem est in potestate offensi remittere suam offensam.

ADDO. Ex supposita doctrina, non sequi: quoddam non esse uniti, ad esse uniti; à non esse agentis, ad esse agentis transiri possit, sine ulla modalitate, aut per solam æquivalentiam actuum Divinorum; nam alligatio decreti, respicit aliquid creatum ponendum; non posset autem ostendi: quid poneretur determinatè; jam autem voluntas condonandi, non est decretum productivum, transferreque ad creaturas similem æquivalentiam actuum, qualem concessimus in Divinis, est invehere immutabilitatem in creaturis, rationem actus puri, & per paritatem arguendi, etiam mysterium Trinitatis in creatis.

Punctum Difficultatis 3.

Objectiones reliquæ solvuntur.

OBJECIT II. Vasquez, appellatque argumentum evidentem rationationem; & ad illam supponit præter obligationem pœnæ, dari adhuc maculam peccati, nam oppositum est doctrina Baji in Prop. 53. damnata. Rursus macula etiam, & dignitas seu meritum pœnæ, distinguuntur; non enim homo ideo dicitur esse maculatus, quod sit dignus pœnâ, sed potius, ex eo quia maculatus est, censetur esse dignus pœnâ. Unde docet sola condonatione posse remitti obligationem ad pœnam; sed solâ condonatione non posse remitti maculam, sic Probat. Aut homo præteritâ jam actione peccati semel commissi manet maculatus, injustus & dignus pœnâ æternâ, ex natura peccati, aut ex sola lege & voluntate Dei, imputantis peccatum; sed non ex imputatione Dei. Ergo ex natura ipsius meriti peccati. Probat Minor: Quia non ideo dicitur maculatus, & dignus pœnâ, quia DEUS vult ipsum ita manere, sed quia ipse peccavit, nec explicari potest: quid hîmo, ex sola imputatione DEI, constitui possit peccator?

RESPONDETUR. Duæ illæ formalitates peccati, quæ sunt macula & dignitas ad pœnam, vel possunt spectari secundum malitiam objectivam, vel possunt spectari secundum moralem permanentiam, & in aliquo sui; spectantur secundum malitiam, objectivam & in se, in quantum dicunt Dissonantiam actionis, & v.g. connexionem amoris cum objecto odibili, vel connexionem odii cum objecto amabili, sub palliatis rationibus. 2. Possunt illæ duæ formalitates spectari in sui morali permanentia.

*(g)

nentia & in aliquo sui, hoc est, in effectu; causant enim averfionem Dei, faciunt illum offendi &c. formalitates illæ secundum malitiam objectivam spectatæ, non subsunt libertati condonationis Divinæ, non tantum independenter ab infusione gratiæ, sed etiam posita infusione gratiæ; nam nec gratia potest facere, ut objectivè malum non sit objectivè malum; quia impossibile est idem esse, & non esse; consequenter impossibile est, ut quod est peccatum, non sit peccatum. Quod si illæ formalitates spectentur in aliquo sui, hoc est, in permanentia morali, & in hoc effectu, qui est reddere Deum aversum & intensum; reddere item Deum proximè potentem respondere poenâ, ad dignitatem poenæ; sic sumpta macula & dignitas, tolli possunt & quidem dupliciter: vel constitutione poenitentis etiam in gradu filii adoptivi; hocque fieri non poterit sine infusione gratiæ. Vel pura remissione offensæ; & hoc poterit fieri sola extrinseca condonatione, qualem hic defendimus, & qualem non posse dari, Argumentum Valquez non evincit.

Neque valet si dicas: Eligendas esse opiniones quæ maximè distant ab hæreticis; magis autem distabitur à sententia hæretica, quæ justificationem refert in imputatam justitiam; nihil inquam valet si dicas: quia debemus eligere opiniones magis ab Hæreticis distantes, si cetera sint paria; bene enim advertit Ripalda, magis distaremus ab Hæreticis si diceremus implicare ut in Eucharistia sit simul panis & corpus Christi, & tamen hoc nemo tenet; magis item distaremus à Semi-Pelagianis, si negaremus dari scientiam conditionatorum; item si negaremus possibilem esse Creaturam ab æterno, magis distaremus ab Arianis; & tamen utrumque hoc posterius, viri docti tenent. Veritas autem fidei non indiget fulciri falsis; abest autem longè hæc sententia Suarii, ab illa imputatione hæretica, quia error illorum in hoc stat, quod etiam defacto noluerint concedere justificari nos per infusionem gratiæ. Deinde quia defacto dicebant nos semper post peccatum esse maculatos, manere dignos poenâ æterna, & quod in nobis maneat semper peccatum, Deus tamen, inquit, illud non punit, & ita se gerit cum homine, ac si peccatum in illo non esset, imputando nobis justitiam Christi. De hoc puncto fusè Suarez citat. plusquam per paginam, à n. 16.

Objicit III. Esparza: Injuria homini ab homine illata, nequit remitti absque mutatione offendentis, vel offensis. Ergo & injuria Deo illata ab homine, non potest remitti absque mutatione alterutrius; sed hæc impossibilis est ex parte Dei. Ergo. Deinde effectus præcipuus peccati, quod est injuria erga Deum, est privatio gratiæ, voluntas autem sola hominis, non potest impedire hunc effectum, nec compensare ad æqualitatem injuriam Dei gravem. Ergo

necessaria erit voluntas impeditiva privationis gratiæ, quod non aliter fieri potest, quam per infusionem gratiæ; quæ sola, mutat peccatorem, mutatione necessariâ ad deletionem peccati.

RESPONSUM jam. Mutationem posse intercedere ratione actûs supernaturalis retractativi, qui actus non tollet quidem effectum, qui est negatio gratiæ, tollet tamen moralem permanentiam, quæ tunc beneficio retractionis auferetur, Deo præcipuè, retractione posita, actum condonationis exhibente. Et licet retractione, non compenset ad æqualitatem, id non obstat; nam sufficit accedere tunc condonationem Divinam; nam etiam infusa gratia non satisficit ad æqualitatem, & tamen perficitur remissio peccati, accedente condonatione Divinâ.

Conformiter autem ad usurpatam phrasim dici potest: Intervenire tunc in DEO aliquid æquivalenter præstans, quod præstaret mutatio; quæ æquivalentia, cum non possit haberi in creatis, imò, ut dixi, debet non haberi; potest autem haberi in Divinis, adeoque habetur. Hinc ratione ejus salvatur quomodo Deus remittat offensam.

INSTAT idem. Nequit remitti & deleri peccatum, manente malo, quod induxit vel ipsum peccatum, vel odium, quod habet Deus in peccatum; aliàs nullum bonum foret illa remissio, aut valdè contemnendum: cum tamen debeat injuriæ remissio multum æstimari, si fiat à persona insigni; mala autem quæ sunt inducenda per peccatum vel odium Dei in illud, sunt plura, nec apparet qui tollantur sine infusione gratiæ; quale malum est averfio à Deo, offensa adversus eundem, inimicitia cum eodem, vilis peccatoris, &c. Item privatio gratiæ, & juris ad gloriam &c.

RESPONDETUR. Quod sine infusione gratiæ, aliqua mala non tollantur, inter alia negatio constitutionis in esse filii adoptivi; consequenter illa remissio sine infusione gratiæ, non esset perfecta & absoluta; & licet non foret digna tanta gratitudine, quantâ remissio simul cum filiatione, tamen mereretur magnam gratitudinem, sicut reus læsæ Majestatis ipsam condonationem multum æstimat, quantumvis non addatur illi evectio in dignitates; mala autem, quæ tollit extrinseca condonatio, sunt averfio Dei, quæ tollitur per illam conversionem Dei, tollitur offensa per remissionem; & cum ante male illi voluerit Deus, fueritque peccatori offensus, tollitur hoc malum, dum redditur, Deus non offensus.

Ad plura autem quæ ex eodem adferri possent solvenda, habeatur præ oculis. I. Amare positivè seu amore stantè in communicatione bonorum, manifestatâ ad invicem, est vel le alicui bonum; potest autem aliquis amari

amari à Deo non nisi negativè, quia scilicet Deus est illi non offensus. Et tali non est necesse, ut DEUS conferat aliquod positivum bonum præter hoc bonum, quod est ipsamet condonatio. II. Licet repugnet duos inæqualiter positivè dilectos, non esse inæquales in bonis, possunt tamen duo inæqualiter amari negativè, nec tamen alteruter plus donorum habere; sicut etiam in creatis possunt aliqui inæqualiter amari, quin unus plus præ alio recipiat bonorum v. g. pecuniarum. III. Sufficere, ut tales quos DEUS diligit, ex consequenti sint inæquales, hoc autem consequens potest dici, quod sit formalitas non in visi Deo, & formalitas objecti DEO non ingrati.

Illam autem propositio: Nullum est DEI donum distinctione ab omni forma justificante, quod ratione suæ bonitatis, non sit conferibile peccatori, illa inquam propositio supponit talem esse gratiam, quod dubium est. Et posito etiam, quod gratia esset impossibilis cum peccato, verum id esset, quod nullum Dei donum intrinsecum sit impossibile cum peccato, excepta gratia; falsum tamen esset, quod non esset possibile donum extrinsecum, impossibile cum peccato, qualem impossibilitatem dicit condonatio extrinseca. Sed adhuc

INSTAT Valquez: si semel admittatur possibilis remissio peccati extrinseca, nunquam jam fieri poterit illa per infusionem gratiæ, præcedet enim pro priori condonatio, quæ remittet peccatum, jamque ad remissionem & justificationem peccatoris, non nisi concomitanter se habebit infusio gratiæ.

RESPONDETUR. Pro priori naturæ, prius intelligitur Deus non offensus, & postea amicus; sicut pro priori intelligitur, prius Paulus non offensus Joanni, & pro posteriori positivè amicus, si antea fuit inimicus. Cæterum tamen, quia justificatio absoluta, dicit constitutionem in esse filii DEI, & ad hanc non nisi per gratiam, tanquam per formam pervenitur, fit ut ad sic sumptum genus justificationis, non se habeat gratia merè concomitanter.

DIFFICULTAS III.

De Medio abolendi peccata, quod est Favore Dei, vel Condonatio Extrinseca.

PRÆMITTO I. Connaturaliter pugnare inter se gratiam & peccatum. Quia Tridentinum Sess. 6. c. 7. Causam formalem nostræ justificationis, dicit esse gratiam; omnis autem forma, dicit repugnantiam suo contrario; ut patet inductione; & fundatur in hoc: quia unaquæque forma, sicut habet vim informandi subiectum, ita habet jus deposcendi conservacionem sui, ut ita exerceat id, quod exercere nata

est. Et quia suæ conservacioni obest opposita forma, singulæ debent habere exigentiam, ut contrarium illi tollatur. Deinde, talis qualitas, quæ connaturaliter pugnet cum peccato, non est impossibilis; & talem esse de facto gratiam, vel ipse communis sensus DD. suadet.

Nequè valet si dicas cum Coninck Disp. 21. de Char. à num. 96. sequi inde necessitandum Deum ad amandum hominem, in quo est gratia, vel ad amandum ipsam gratiam; non inquam valet si id dicas: Quia si peccatum & gratia stare secum possunt; clarè sequitur non necessitari Deum ad amandum hominem, gratiæ informatum; si autem id fieri non potest; nondum necessitabitur Deus necessitate antecedenti ad amandam gratiam, sed ex suppositione consequenti; hoc est, quod ex suppositione, quod Deus amet, exerceatque hunc actum infusione gratiæ, non poterit non amare; item, ex suppositione, quod velit producere gratiam, non potest illam odisse; sed non necessitabitur ad amandam gratiam, ex suppositione antecedenti, vi cuius obligaretur ad illam ponendam. Porro sola necessitas antecedens destruit dominium Dei & libertatem; sic non destruit dominium Dei, quod Angelus ex naturalibus suis principiis petat durare semper; non destruit, inquam, Dei dominium, quia non necessitat antecedenter ad illum ponendum, & potest tollere absolute illam suppositionem, auferendo concursum conservativum, quo etiam planè modo habet se DEUS in ordine ad amandum gratiam; consequenter ad illam amandam non erit ita determinatus, atque determinatur ad amandum se, quia ad se amandum non ex suppositione quod se amet determinatur tantum, sed simul determinatur ad ponendum amorem sui.

PRÆMITTO II. Independentè ab omni acceptatione, dari radicalem bonitatem in gratia, vi cuius meretur condonationem & favorem Divinum, extrinsecum in ordine ad expellendum peccatum.

RATIO I. est. Quia bonitas talis qualitatis non implicat, & dari eam vel hoc ipsum suadet, ut ita ponatur Deus conformiter exigentiis creaturarum agere, adeoque ad exigentiam radicalem gratiæ, ponere ejusmodi favorem & acceptationem, aliàs tota justificatio, deberet tribui non nisi favori Divini, nullo prædicato gratiæ id deponente.

RATIO II. est. Quia si nihil obstat, ita debemus discurrere de merito sicut & de principio merendi, hoc est, gratiæ, jam verò in materia de merito, dictum est: Dari radicalem conditionem.

RATIO III. est. Quia illud quod Deus tanquam effectum (si cætera sint paria) suæ condonationis ponit, saltem radicaliter debet esse favor Divinus, ut ita proportionentur inter se illa duo; faver autem si cætera sint paria, exhibendo gratiam.

*(g) 2

P. 4.

PRÆMITTO III. *Oppositionem illam gratia cum peccato esse physicam*, si per ly physicum intelligas formam physicam; nam gratia est omnino forma physica; si autem accipias ly physicum per oppositionem ad aliquid physicum, sic non dicit gratia oppositionem physicam peccato, cum peccatū nihil sit physicū; sed hæc acceptio ly physici est impropria, quia etiam lux in communi acceptione dicit oppositionem physicam tenebris, quamvis illæ nihil sint. Posset commodè appellari hæc oppositio physicomoralis, nē existimer quispiam ex solo prudentum iudicio, & non ex natura rei, intervenire oppositionem gratiæ, cum peccato.

PRÆMITTO IV. *Pro nullo instanti reali, simul posse esse peccatum & gratiam.*

RATIO est. Quia opposita sententia damnata est à Pio 5. & à Gregorio 13. inter propositiones Baji.

Deinde duæ formæ substantiales, nunquam sunt pro eodem instanti in eodem subiecto. Ergo neque peccatum & gratia, cum hæc duo non min. sint opposita, quam dispositiones contrariæ ad diversas formas substantiales servientes.

Oppositum præmissis videtur sensisse Lorea, quem aliqui excusant, sed excusatione graviorum illi errorem impingunt, de quo vide Ripalda, cit. & Oviedo Tract. 8. de Just. Cont. 4. p. i. Quomodo autem expellant se hæc duo ut intelligatur, præ oculis habendum est, quod eo instanti in quo sit peccatum, possumus duo ita dicam instantia naturæ & considerabilitatis parti, & in illo instanti peccati reali, pro priori intelligibilitatis nondum intelligitur expulsio gratiæ, sed sola positio causæ expulsionis; in secundo autem intelligibilitatis intra idem instans reale, intelligitur facta expulsio gratiæ; & quia hoc secundum instans est identificatum realiter uni illi instanti, toto illo instanti, jam non est gratia; sicut in eodem instanti reali non sunt tenebræ, si est positio lucis. Respicit item ad hoc singulariter debet, quod terminus à quo in privativis nunquam debeat esse simul cum termino ad quem, licet alia principia possint esse simul secum.

PRÆMITTO V. *Peccatum à gratia excludi formaliter & non efficienter.*

RATIO, quia ex una parte appellat Trid. gratiam nomine formæ iustificantis; ex alia parte non apparet quid efficiat illa forma; ergo sequitur conditionem aliarum formarum, formaliter expellentium sibi oppositas, modo ad sint alia prærequisita, ad eum modum quo forma bruti expellit formam herbarum, quæ est cibus animalis,

si ad sint prærequisita; quod requiritur, An sit Condonatio.

Sit

Punctum Difficultatis I.

An Condonatio Dei sit medium necessarium abolendi peccati?

DICENDUM est Affirmativè, hoc est, *Condonationem DEI, extrinsecam, esse medium necessarium abolendi peccati*; alii id ita exprimunt. Gratiam indigere ultimo compleri in ratione formæ abolitivæ peccati, per favorem Divinum: Est Conclusio contra Suarez, Vasquez, Granadum, Tannerum, Valentiam, Oviedo de Just. Cont. 4. num. 5. & Elparza de Just. q. 9. Sed eam docent Scoti & Nominales Scotus, Occam. Gabriel, & alii, & ex nostris Ripalda Dif. ultima S. 16. Coninck, quibus favet Salaz. & Lessius apud cit. Oviedo. Habet hæc sententia fundamentum in Chrysostomo Hom. 80. ad populum. *Nē tua confidas penitentia, tua enim penitentia, tanta nequit peccata delere; si sola foret penitentia, jure timeres: sed postquam in penitentia commiserit Dei misericordia, confide.*

PROBARI solet I. Quod scilicet peccatum & gratia possint secum stare; ergo est necesse, ut accedat favor extrinsecus.

Sed ista probatio si ut sonat accipiat, non convincit; nam Divinitus possunt secum stare frigus & calor, forma ignis & aquæ; nihilominus hæc formæ, ut sint expulsivæ sui ad invicem, non indigent favore Divino extrinseco, qui duplex cogitari potest: unus negativus hoc est non impediendi, & hic est quidem, etiam formis naturalibus necessariis, sed de illo in præsentia, non agitur; secundo positivus, hoc est, pondus & vim superaddendo, & de hoc in præsentia agitur, sed illo formæ aliæ ut se expellant non indigent. An autem indigeat gratia in præsentia queritur.

PROBATUR II. Si condonatio Divina, non esset medium necessarium abolendi peccati, seu quod idem est: Si gratia in ratione formæ remissivæ peccati, ultimo non indigeret favore extrinseco compleri, sine hoc favore, sine hac condonatione, & aboleret peccatum, & non aboleret; aboleret quidem ut supponitur, non aboleret autem ut probatur (procedit autem probatio de peccato mortali) quia nulla pura creatura habet vim abolendi peccatum, quod est infinitum in ratione offensæ ut suppono ex materia de peccatis; illa autem abolitio, deberet esse involvens satisfactionem, non enim est imaginabile, quod iniuria, debitum, offensæ, si non ponatur satisfactio, aboleri possint sine condonatione. Quod autem peccatum dicat infinitatem offensæ, in hoc fundatur, quia magnitudo offensæ crescit ex dignitate offensi, adeoque si offensus sit infinitus, offensæ erit infinita; è contra, quia satisfactionis dignitas pensatur ex dignitate satisfaciens, & nullum satisfaciens creatum, est infinitæ dignitatis;

tatis, vel si esset, non esset adhuc par infirmitati Dei offensus, sit ut à nulla creatura possit poni satisfactio sufficiens pro mortali, consequenter nec hanc vim habebit gratia. Sed de hoc actum in materia de peccatis, & in materia de Incarnatione.

Habeatur prae oculis parallela cum formis naturalibus. Quando duae formae possunt se expellere independentes à favore Divino extrinseco, tunc inter praedicata utriusque debet esse ad minimum commensuratio, imò ut defecto sequatur expulsio, debet aliquid semper esse in expellente, quod non est in expulso, nam victoria, semper est à fortiori. Fiat ergo haec comparatio inter peccatum & gratiam, peccato convenit praedicatum quod sit DEO displicens; gratiae autem convenit, quod sit placens; peccato convenit, quod sit constituens in esse odibilis Deo; gratiae convenit ut sit constituens in esse grati Deo. Sed peccato convenit insuper praedicatum offensae infinitae, non habet autem vim satisfaciendi infinitam gratia; hinc pro peccato semper debet stare victoria, sicut si forma ignis haberet infinitam adhaerescantiam materiae ignis, non posset vinci à finitis viribus; impugnantis hanc adhaerescantiam v. g. aqua; ergo ne stet victoria penes peccatum titulo praedicati infinitae offensae, cui non potest gratia opponere aliquid aequale, sit ut aliunde gratia adjuvari debeat, & hoc non aliud est, quam condonatio extrinseca.

RESPONDEBIS I. Peccatum veniale; esse finitae malitiae, & tamen si poneretur in DEO expelleret infinitam illius sanctitatem; cur non ergo etiam à gratia depelli poterit infinita offensa.

CONTRA est. Quia minores sunt vires necessariae ad faciendum malum, quam ad faciendum bonum; & ita gressum rectum non possunt facere, nisi duo pedes recti; ad claudicationem autem sufficit unus; quia ergo hoc quod est expellere infinitam sanctitatem, est malum, poterit bene à finita malitia praestari; hoc autem quod est expellere peccatum, est facere bonum, hinc ad hoc majores vires erunt necessariae; quod ipsum fundatur in hoc, quod bonum debeat esse ex integra causa, adeoque ex praedicatis ita oppositis peccato, ut nullum sit, cui aliud non opponatur, ut ita bonum depulsionis sit ex integra causa; non apparet autem, quid infinitae offensae in gratia opponi possit.

Rursus, quamvis possit per impossibile supponi dari in Deo peccatum veniale ex objecto, nullum tamen potest esse veniale ex subiecto, siquidem illo tolleretur ipsum esse DEI, & sicut si propter verbum otiosum, interminaret Deus auferendam gratiam; ratione illius damni incurrendi, veniale, esset mortale, ita & inpraesenti; unde ex subiecto, adfert infinitatem opponibilem sanctitati infinitae.

Denique peccatum veniale in DEO adferret defectum infinitatis; quod ipsum probatur; quia infinita sanctitas Dei, hoc ipso quia infinita est, includit omnem possibilem sanctitatem, adeoque includit ne aliqua deficiat; quia vero veniali peccato adfertur deficiente aliqua sanctitatis in Deo, sit ut à peccato veniali adferatur defectus formalis infinitatis, pulsivus infinitae sanctitatis; tale autem nihil ostendi potest in gratia ad expellendam offensam infinitam, seclusa condonatione.

RESPONDEBIS potest II. ex Oviedo cit. h. 18. Rationem adlatam probare quidem, quod gratia non tollat peccatum per modum condignae satisfactionis, sed non probare, quod id praestare non possit, non nisi per impossibilitatem formalem, quam habet cum peccato, ad eum modum, quo auctores tribuunt contritioni vim justificandi, & non vim condignae satisfaciendi.

CONTRA I. est. Quia eo casu forma illa impossibilis & esset depulsiva peccati & non esset; esset ut supponitur, non esset autem, quia nullum praedicatum adferret oppositum infinitae offensae; quia huic non apparet, quid sit impossibile seclusa satisfactione; nisi condonatio; quid enim remittit debitum, nisi solveris, vel condonatum tibi fuerit; contritioni etiam tribuitur vis satisfaciendi, sed non independentem à condonatione.

CONTRA II. est. Quia sicut gratia est forma impossibilis cum peccato, ita & peccatum est impossibile cum gratia; non ergo erit ratio; cur potius ad positionem gratiae tollatur peccatum, & non maneat, iam praehabitu peccatum; ergo impossibilitati gratiae debet aliquid accedere, ut pro illa stet victoria; ut vincatur peccatum; ad eum modum, quo forma succedenti debet aliquid inesse, ut vincat praecedentem; hoc autem non apparet quid aliud sit, quam condonatio extrinseca.

CONTRA III. Quia oppositi, videntur enervare doctrinam communioris de necessitate Incarnationis, possibilis enim est gratia; quae & sibi & aliis sit principium merendi; ponatur illa in creatura pura; illa poterit mereri gratiam & sibi & aliis, quae ipsa gratia, haberet in abolendi peccati, aequè bene, ac nunc; quando datur ex meritis Christi Domini; & per ordinem ad delendum peccatum, non minus illi purae creaturae debita fuisset, quam nunc debeat Christo Domino; quae ergo jam esset necessitas Incarnationis, daretur enim alius modus salvandi generis humani, conditus à liberali condonatione, & tamen non indigens interventu Personae increatae.

PROBATUR III. Offensa creaturae, si non ponatur satisfactio aequalis, non potest remitti sine accessu condonationis; ergo & offensa creatoris, si non fiat aequalis satisfactio, non potest remitti, si non accedat condonatio.

*(g) 3

Object.

OBJICITUR I. Non implicat contradictionem qualitas, quæ independenter ab omni condonatione extrinseca, dicat vim deletivam peccati; & non est ratio, cur talis non sit gratia nostras, pertinebitque hoc ad exaltandum Christum Dominum, quod meruerit nobis tam perfectam justificationem. Ergo &c.

RESPONDERI potest imprimis retorsione argumenti. Non implicat contradictionem, dari qualitatem sanctificantem, quæ independenter ab omni condonatione extrinseca, non sit depulsiva peccati, nec est ratio cur nõ sit defacto talis nostras gratia; nam sicut non sunt multiplicanda entia sine necessitate, ita nec dignificanda; præcipue cum defacto multa prædicata non repetantur in justificatione, quæ reperiri in ea possent; & multum omnino conducerent ad dignificationem ejusdem, ut impossibilitas etiam cum veniali peccato, impeccabilitas, certitudo salutis, identificatio luminis gloriæ; quæ omnia si mera & sola dignitas gratiæ spectanda foret, tribuenda illi essent. Gratia autem quamvis quàm maximè dignificanda sit, id tamen faciendum cum fundamento in Patribus & Scriptura habito, vis autem satisfaciendi pro mortali nullibi creaturæ tribuitur. Directè autem ostenditur ejus implicantia, quia & depelleret offensam mortalem & non depelleret; depelleret quidem ut supponitur, non depelleret autem, quia nullum prædicatum haberet, quod infinitæ offensæ opponeret, ut jam supra dictum est.

OBJICIUNTUR II. Paritates aliquæ.

I. PARITAS est. Peccatum sine ullo accessu extrinsecæ ordinationis Divinæ, est destructivum gratiæ; ergo & gratia sine ullo accessu condonationis extrinsecæ, est destructiva peccati.

RESPONDETUR. Negando Consequentiam. Quia peccatum adfert prædicatum infinitæ offensæ, sufficiens depulsivum finitæ gratiositatis; cum autem gratia non adferat prædicatum commensurabile infinitæ offensæ si secludatur condonatio, non apparet, quomodo aboleat infinitam offensam. Deinde de natura cujuscunque offensæ, est destruere gratiam, ut patet etiam in humanis offensis; de natura autem cujuscunque retractationis vel satisfactionis, non est, delere offensam, sed id facit non nisi satisfactio condigna, quam pura creatura non ponit, aut condonatio.

II. PARITAS est. Conversio sine ullo extrinseci accessu tollit aversionem; ergo & gratia delet peccatum.

RESPONDETUR. Si procedat antecedens de conversione & aversione materiali, verum est; nam non est possibile, sine bilocatione, easdem partes duplicem locum, ratione duplicis sitûs habere, essetque hoc absurdum, si formaliter conversio materialis, non tolleret aversionem

materiam, absurdum autem nullum, imò conforme rationi, ut, quod non est satisfactivum pro offensa, non deleat offensam, nisi accedat condonatio.

Si autem Antecedens loquatur de conversione & aversione morali, verum quidem est, Conversionem personæ A, tollere aversionem ejusdem personæ A, quia duos contrarios actus non potest simul habere saltem naturaliter; sed falsum est, quod conversio personæ A, tollat aversionem personæ offensa B, nisi ponatur condigna satisfactio, quæ in præfenti non habetur: aut condonatio offensa, à persona offensa B, procedens.

III. PARITAS est. Actus Charitatis independenter ab acceptatione, essentialiter opponitur inimicitia Dei; ergo & gratia habitualis peccato; quia, qui illum actum habet, credit etiam & sperat supernaturaliter se amari à DEO; ergo amor ille opponitur inimicitia Dei, actus enim fidei id exigit, nè reddatur falsus.

RESPONDETUR. Amantem Deum supernaturaliter, credere & sperare se amari à DEO, supposita acceptatione & condonatione extrinsecæ offensa; nam ex natura rei potuisset peccator amare Deum, & tamen Deus non illi reconciliari, nec condonare offensam. Quod si paritas procedat de actu, quo Deus amat peccatorem, ille cum sit virtualis condonatio, bene habebit vires remittendi peccati.

IV. PARITAS est. Independenter à favore extincto, forma pellit privationem. Ergo & gratia peccatum.

RESPONDETUR. Infra videbimus, peccatum non stare formaliter in privatione gratiæ. Directè autem disparitas hæc est; quia in privatione respectu formæ, nullum est invenibile prædicatum, quod possit prætereendere jus, nè expellatur à forma; & in quo excedat vires formæ, jam autem in peccato, invenibilis est talis titulus, propter quem deponat non expelli, eo quod habeat titulum infinitæ offensa; & gratia non habet prædicatum, infinitæ satisfactionis.

V. PARITAS est. Vita expellit mortem, independenter ab omni favore extrinsecò, ergo & gratia, quæ est vita animæ, sine ullo favore expellit peccatum, quod est mors animæ.

RESPONSUM jam est: eadem enim aptari debet disparitas mutatis terminis, quæ immediate ante adlata est. Addit Ripalda, peccatum non esse propriè mortem animæ; nec gratiam vitam; quia si esset propriè mors animæ, quomodo in peccato exerceri possent actus vitales supernaturales. Quando autem alii addunt, Innocentiam sine ulla acceptatione expellere peccatum, jam autem August. dicit gratiam justificare restitutione innocentia; id etiam non convincit; nam Innocentia si sit restituta, nego quod sine ulla acceptatione opponatur pecca-

peccato, sed primitus Innocentia possessa non indiget acceptatione, quia nec pro tunc est depulsiva peccati praeexistens.

Objicitur III. Si independenter ab acceptatione Divina, non habet vim expellendi peccatum, gratia; non esset ratio, cur illud deleteret, in quantum illud est contra legem naturae, quod ipsum probatur, quia in quantum est contra legem naturae, non dicit respectum ad Deum.

RESPONDET Ripalda; quod ad Deum, tanquam Dominum naturae, titulo principis, spectet jus condonandi etiam transgressionem factam contra legem naturae, sicut Princeps supremus, potest remittere offensam suae Reip. Sed independenter ab hoc principio dici posset, quod gratia per nos habeat vim remittendi peccatum radicalem, habet enim vim sanctificandi, quae sanctitas est forma depulsiva peccati, si cetera sine paria, ulterius, habet vim delendi peccatum, in quantum illud est contra legem naturae, quia hic jam non est ille titulus infinitatis, cujus intuitu, negatur, gratiam independenter ab acceptatione, habere vim delendi peccatum.

ADDO. Hoc argumentum nocere etiam proponentibus, quia si peccatum in quantum est contra legem naturae, non dicit respectum ad Deum, qui ergo, qualitate, quae dicit hunc respectum delebitur? praecipue cum dicat respectum ad Deum tanquam finem supernaturalem, nam ista ordine sunt diversa, nec apparet, qui tali; peccato contrarietur gratia. Denique dici potest, quod accessoria sequantur conditionem principalis, & quia in peccato Theologico habet conditionem principalis, ratio offensae Divinae, si hanc exigit radicaliter delere, delebit simul & in quantum est contra legem naturae. Ex quo etiam principio in responsione allato, solvi debet; quomodo, si impossibilis esset Deus, & tamen possibilis gratia, qui inquam esset depulsiva peccati? quia videlicet inter praedicata gratiae, est radicalis exigentia, ne scilicet eum peccato; quae praedicata, supponeretur adhuc tunc habere gratia.

Objicitur IV. Ex Esparza. Aliqua dilectio Dei erga hominem, est essentialiter incompatibilis cum peccato, ea nimirum, quae est remissiva & destructiva ipsius peccati; eaque dilectio est major quavis dilectione alia non incompatibili cum summo hominis malo; ergo est aliquid quod Dei donum essentialiter impossibile cum peccato, idque est majus quovis alio dono non incompatibili cum peccato, nullum autem Dei donum, est conferibile homini viatori majus quam gratia; ergo gratia est incompatibilis cum peccato.

RESPONDETUR. Nullum donum Dei est essentialiter impossibile cum peccato seclusa condonatione; Dei vero dilectio, qua incipit diligere creaturam, est deletiva peccati, est

enim saltem virtualis condonatio; unde hic actus una cum condonatione, est major, gratia, sine hac condonatione accepta. Quod autem attinet ad illam praedicationem. Nullum Dei donum potest conferri homini viatori majus quam gratia, si sumatur de lege ordinaria, & de dono participabili pura Creatura per unionem intrinsecam cum eodem, vera est propositio, sed unio hypostatica trahens secum infinitam sanctitatem Divinam, longè est potior; & in ordine ad delendum peccatum ipsa condonatio extrinseca, quae non dicit unionem intrinsecam cum creatura, & si per impossibile posset ita uniri peccatori, ut unitur gratia, longè efficacior esset ad expellendum peccatum. Dictum etiam supra, praesentem gratiam, non esse donum supremum, conferibile a Deo creaturae, quia ea gratia, quae nunc datur, possibilis est alia perfectior gratia.

INSTAT Idem; sequeretur ulterius, maculam peccati fore indelebilem, si gratia per se solam, non esset essentialiter deletiva ipsius, quia nullus actus Divinae voluntatis, solâ sui additione, ad id sufficeret, quod inhibetur huic principio: Quia nullus actus Divinae vel creaturae voluntatis, differt ab aliquo actu alio, & multo minus habet aliquam specialem sufficientiam, ad aliquem effectum positivum vel negativum, praecise quatenus est positio sui à parte rei.

RESPONDETUR. Totam hanc difficultatem pendere ex eo, quod actus Dei liberi, contingant Deo, sine ulla illius mutatione, quae difficultas, supra, jam responsionem habuit; bene enim, quamvis unus actus ab alio non differat re, differre potest æquivalentiâ denominandi, ita ut unus æquivalenter denominet Deum condonantem, alter retinentem offensam; id autem quod dicit de Creatura non satis explicatum est; non enim, apparet: Cur ex sola sui suppositione actus hic in Petro: Condo Paulo offensam, & in signum Condonationis, de illi hoc meum donum, quod de se tale est, ut mereatur non nisi amico dari; cur inquam hic actus non habeat specialem sufficientiam ad hunc effectum, qui est condonatio injuriæ, & cum habeat radicalem exigentiam gratia condonationis? ut transeat Deus ad esse volentis huic exigentiae satisfacere, sufficit voluntas illius (si velis mutationem extrinsecam) revelatione manifestatâ; vel ipse ordinarius concursus conservativus gratiae; nam si statet cum peccato; alio genere conservationis indigeret.

Solvuntur reliquæ Objectiones.

Objicit V. Rosmer. Tract. de Gratia. Unio hypostatica, seipsâ, est abolitiva peccati, ergo & gratia poterit idem præstare.

RESPONDETUR. Negando Consequentiam. Quia unio hypostatica adfert secum infinitam

nitam dignitatem personæ Divinæ, adeoque plusquam abundantissime opponibilem infinitati offensæ, jam autem gratia, nullum tale prædicatum secum adfert. Quando autem inquirat. Cur non sit participabilis sanctitas talis qualis est Divina, scilicet repugnans omni peccato? imprimis extra suum propositum id adfert: probaret enim, gratiam defacto nec cum veniali peccato stare posse, cum illud non patiatur sanctitas Divina. Deinde ad quaesitum responderet: quia scilicet non est communicabilis creaturæ puræ dignitas infinita, & si non est communicabilis, nec est communicabilis vis satisfaciendi pro offensa infinita. Quamvis autem concesserimus, quod gratia exigat radicaliter condonationem: id per se Rosmer trahere non potest, quia radicalis exigentia condonationis, non aliud importat, quam quod gratia sit forma, quæ est specialis participatio naturæ Divinæ in subiecto aliunde non impedito: condignum autem est, ut hæc impedimenta tollantur, adeoque ponatur condonatio Divina: quod totum concedendo gratiæ, non conceditur illi ulla infinitas, qualis concedi deberet, si de se diceret vim abolendi peccati.

Quando autem dicit Rosmer, quod illa qualitas, sit ultimum complementum liberi decreti Divini, condonantis peccatum, id quantumvis concedatur, non stat pro oppositis, non enim deberet jam vi suâ & ex intrinsecis principiis abolere peccatum, sed tantum id haberet intuitu decreti Divini, decernentis nunquam se positurum gratiam, nisi condonato peccato: consequenter etiam, posito quod non implicet qualitas, quæ exigat essentialiter produci per talem actionem, quæ sit complementum liberi decreti, nolentis admittere ullum mortale in sensu composito illius qualitatis, posito inquam quod non implicet talis qualitas, tunc consequenter dicitur non posse consistere ullum mortale cum tali qualitate, id tamen non erit propter intrinsecum prædicatum illius qualitatis, de se depulsum peccati, sed ratione annexæ condonationis Divinæ, quam se positurum decerneret Deus, quotiescunque futurum foret, ut poneret illam qualitatem.

INSTAT I. Idem. Etiam supposita infinitate peccati, non implicat qualitas, quæ habeat connexionem physicam vel moralem intrinsecam cum remissione peccati (seu quod nos dicimus, quæ habeat radicalem exigentiam condonationis) ergo neque repugnabit qualitas de se abolitiva mortalis.

RESPONSUM Jam est supra, quod scilicet radicalis exigentia condonationis, non deponat ullum prædicatum infinitæ excellentiæ, sed solum condignitatem, ut Deus pro sua parte condignetur remittere offensam: jam autem qualitas de se abolitiva peccati, deberet ut jam dixi, adferre prædicatum aliquod infinitæ di-

gnitatis, quæ infinita dignitas, ut jam dixi repugnat creaturæ, præcipue æquans dignitatem Divinam offensam.

INSTAT II. Si homo deberet alteri infinitas pecunias, & in debiti solutionem offerret illi unum obolum, non diceretur hic obolus habere physicam vel moralem exigentiam ad delendum totum debitum; ergo neque ulla qualitas erit possibilis, quæ exigat remitti infinitam offensam, si sit ipsa finitæ dignitatis; ergo si talis qualitas datur, dabitur etiam & qualitas, de se deletiva mortalis.

RESPONDETUR. Disparitatem esse, quia ille obolus non est talis, ut sit natus constituere in aliquo statu hominem, qui status deponat remissionem debitorum: si autem daretur talis obolus, de quo decerneret Respublica, quod quicumque eum haberet, deberet illi conferri immunitas à debito, adeoque condonatio à Republica; jam tunc ille obolus, haberet moralem exigentiam, ne quisquam prætendat sibi jus, ad illum debitum. Quod etiam fit in præsentis; quia gratia est nata constituere in esse filii Dei, hic autem status exigit condonationem culpæ, quam quia non potest de se abolere gratia, fecit decretum Deus, de ponenda tunc condonatione, & extinguendo jure ad offensam.

INSTAT III. Pone dissensum infinitum, ille tollitur, etiam finito assensu: Item. Actus finitus potest condonare etiam infinitum debitum; ergo & gratia potest abolere peccatum, quantumvis illud supponatur esse infinitum in ratione offensæ.

RESPONDETUR. Disparitatem esse; quia ad tollendum dissensum infinitum, non est necesse esse assentientem infinitum, consequenter bene tolli poterit per assensum finitum, idemque mutatis terminis dic de condonatione finita debiti infiniti; jam autem ad tollendam offensam infinitam, est necesse esse satisfaciendum infinitum, adeoque tolli non poterit satisfactione finitâ: jam autem gratia non dicit titulum satisfactionis infinitæ, quod si eum non dicit, seclusâ condonatione, non apparet; qui poterit tolli offensæ, quia hæc non nisi duobus modis tolli potest. Satisfactione vel Condonatione, quibus etiam non nisi duobus modis tolluntur offensæ humanæ, & quidquid tertium invenitur, erit æquivalenter alterutrum ex dictis duobus. Negari etiam potest, quod dissensus infinitus, sit tollendus assensu finito. Quod attinet ad debitum illud; in esse suo totali, formatur negatione condonationis; & quia positio etiam finitæ condonationis, contradictoriè opponitur negationi condonationis, jam auferet totalitatem debiti, adeoque debitum; seclusâ autem condonatione, & positâ solâ gratiâ, non ostenditur quid contradictorium ponatur peccato, consequenter, non ostenditur expulsum peccati. Præcipua obectio in hac materia desumitur

mitur ab auctoritate, quam oportet hic examinare.

Explicantur Auctoritates.

I. **A**UCTORITAS est ex illo 1. Joan. 3. Omnis qui natus est ex Deo, peccatum non facit, quoniam semen ejus in eo manet & non potest peccare, quoniam ex Deo natus est: cuius loci, ut docet Esparza, non est iste sensus. Gratia non potest ipsa influere in peccatum, quia etiam liberalitas, sive in nato, sive in non nato ex Deo, non potest influere in peccatum; nec item iste est sensus: quod eum qui eam habet non deceat peccare, quia hæc indecentia in dependenter à gratia habetur. Sensus igitur est: cum semine Dei & cum nativitate ex Deo, id est, cum gratia habituali, non potest homo componere peccatum, per vim activam sibi propriam, quod si activè vi hominis id fieri non potest, absolute fieri non poterit, quia ut peccatum existat vel coexistat, non potest esse opus miraculosum, esset enim miraculum intrinsecè malum.

RESPONDETUR. Scripturam non dicere, eum, qui habet semen Dei non fecisse peccatum vel si fecerit habere vim abolendi illius jam facti, de quo tamen in præsentia quæritur, sed tantum dicit, quod iustus non possit peccare graviter & mortaliter, puta in sensu formali seu quantum est ex vi illius statûs, utpote habens gratiam tam habitualement quam actualem efficacem, ad voluntatē peccandi, cum qua, non stat voluntas peccandi, adeoque peccatum. Rursus indefinitè scriptura dicit, quod talis non possit peccare seu componere gratiam cum peccato, indefinitè inquam, quia non definit ex intrinsicis principiis & ex se convenire gratiæ, ut non stet cum peccato præterito; ergo non secundum phrasim scripturæ loquitur, qui eam impossibilitatem tribuit gratiæ secundum principia illius intrinseca, cum benè possit locus ille intelligi de impossibilitate peccati cum gratia, ratione decreti Divini, quo, alligavit se condonationem exhibiturum, si deberet ponere gratiam; imò hæc impossibilitas gratiæ cum peccato, quam indicare videtur hæc scriptura, poterit bene intelligi de impossibilitate radicali, jam explicata; non verò de impossibilitate formali. Ripalda citat plura loca S. August. in quibus satis intimat, eum, qui habet gratiam, non posse peccare, quia scilicet gratia, non potest esse principium peccandi, quod autem aliæ virtutes non possint esse principium peccandi, parum refert; nam in hoc genere gratia habet rationem principalis, utpote radix aliarum virtutum, dicit item formalitatem formæ sanctificantis, si cætera adsint, quod nulla virtus dicit.

II. AUCTORITAS est Tridentini quod Ses.

6. cap. 7. dicit Gratiam esse unicam formalem causam nostræ justificationis, non esset autem unica causa formalis, si condonatio esset medium necessarium ad justificationem, & sicut non rectè diceretur unica causa formalis naturalis illuminationis lux, si indigeret ad hoc favorem Divino, & si posset componi cum tenebris; ita nec gratia erit unica forma justificationis, si potest componi cum tenebris peccati.

RESPONDETUR. Ut intelligatur bene Concilium, attendendum est ad mentem illius, quia nisi attendatur, ad mentem Concilii, non accipientur, verba Concilii ut sonant, nam sonant secundum mentem, & tamen ex regula S. August. verba Scripturæ & Patrum accipi debent ut sonant, verba Augustini sunt de Genesi ad litteram libro 11. cap. 1. *Admonendum arbitror, quod jam me & alibi in hoc opere memini prælocutum, illud à nobis esse flagitandum, ut ad proprietatem litteræ defendatur, quod gestum narrat, ipse qui scripsit; si autem in verbis Dei, vel cujuspiam personæ in officium propheticum assumptæ, dicitur aliquid, quod ad litteram nisi absurde non possit intelligi, proculdubio figuratè dictum, & ob aliquam significationem accipi debet.* Hæc Augustinus. Porro mens Trid. intelligi debet & colligi per oppositionem ad errorem quem damnat, consequenter dicitur gratia esse unica causa justificationis, per exclusionem illius, quod invehabant Hæretici, quos damnabat Concil.

Jam verò hæretici, qui damnabantur eo capite à Tridentino erant duplicis classis. Aliqui, quibus adhæsit Bucerus, dicebant. Duplicem esse in nobis justitiam, quandam Dei & Christi Domini, nobis imputatam, quæ justitia moveat Deum, ut nobis det inhærentem justitiam. Rursus de hac ipsa justitia dicebāt nobis inhærente, quod sit immunda & commixta peccatis. Aliqui autem cum Pighio & Colonienſibus Canonicis dicebant quidem, justitiam nostram nobis inhærentem non esse immundam & peccatis commixtam, sed tamen indigentem justitiâ Dei & Christi Domini superadditâ, ut illius intuitu remittatur peccatum. Itaque Tridentini mens erat, invehere illam unicitatem quæ opponeretur illi non vincitati invehæ ab Hæreticis.

Consentit autem nostra sententia Concilio, nam non admittimus justitiam Dei vel Christi imputatam, non admittimus in justificatione munditiam animæ immundam, admittimus in ipsa gratia vim sanctificandi si cætera sint paria (ut pro præsentis statu semper sunt paria) qualem vim sanctificandi gratia soli & uni non tribuebant hæretici. De mente hæreticorum consulatur Bellar. lib. 2. de Just. cap. 1. Et certè volebat hic Tridentinum talem unicitatem attribuire gratiæ, vi cujus tamen, non decerneret aliquid creatum, posse esse satisfactionem pro offensa infinita, qualem deberet habere gratia, si se sola aboleret peccatum, consequenter

ter non exclusit condonationem extrinsecam.

In his sensibus gratia est unica causa formalis nostrae justificationis, non per exclusionem scilicet favoris extrinseci condonationis, sed per exclusionem duplicis iustitiae, scilicet & iustitiae Dei, quae iusti deberemus reddi & iustitiae nobis inhaerentis. Rursus est unica causa justificationis in ordine ad sanctificandum, non enim nos condonatio illa sanctificat, sed tantum remittit peccatum, quae duo distinguit Tridentinum dum passim ait justificationem nostram, non solum esse remissionem peccati, sed & sanctificationem nostram. Deinde est unica causa justificationis gratia, quia causa formalis talis, sine addito supponit pro forma extrinsecè unita, non unitur autem ita nobis condonatio extrinseca, sed sola gratia.

Salvatur etiam per nos phrasim Tridentini quod iustitiam in nobis recipiamus, quia simplicius accipiendo hanc phrasim, dicimus gratiam esse aliquid permanens nobis unicum, sed ex isto ly recipientes, non sequetur praedicatum, nempe, ut habeat vim Gratia abolendae infinitatis peccati, idque seculus a condonatione. Denique hoc sensu gratia est unica causa justificationis, quia in ratione Filii Dei nihil aliud constituit hominem, condonatioque, non est forma in hoc genere, sed praerequisitum & conditio necessaria. Quod ipsum vel per hoc defendi posset, quia ex dictis est necessaria condonatio Divina, & cum non sit necessaria tanquam forma iustitiae nam, forma iustitiae innotescit nobis ex doctrina sacra, doctrina autem sacra dicit hanc formam esse gratiam. Ergo si condonatio non sit necessaria per modum formae, erit necessaria per modum circumstantiae necessariae, praerequisiti, necessariae, &c.

Quod autem dicit Comptonus apud Haunoldum lib. 2. num. 680. Errorem Bucerii in hoc stare, quod posuerit quidem justificationem stare in forma intrinseca sed imperfecta, cuius defectum suppleat favor Dei extrinsecus. Id explicari deberet magis, quod intelligendum nomine illius formae imperfectae, si enim intelligatur forma Imperfecta hoc est commixta peccatis, nec dicens naturalem suam exigentiam, ut Deus ponat Actum condonativum, id haereticum est; & hoc loco damnatum. Sed nego hoc sensu damnatam esse doctrinam Bucerii quod sanctificet quidem nos gratia, sed quia non habet praedicatum, quod posset opponere infinitudini offensae Divinae, ideo exigit idque ex principis suis naturalibus, ut Deus condonet peccatum, nec hoc sensu unquam damnata est à Tridentino propositio.

III. AUCTORITAS est ex eodem Tridentino Sess. 6. c. 3. & 7. quae utitur Vasquez ubi docet Tridentinum merita Christi semel tantum nobis applicari per justificationem, bis autem

nobis applicarentur, semel in remissione peccati, & iterum in infusione gratiae.

RESPONDETUR. Legatur Tridentinum, nullo ex citatis locis habet illam particulam semel tantum, sed loquitur indefinite, quod scilicet in infusione gratiae applicentur nobis merita Christi, quod non negamus. Et quamvis ly semel tantum positum inibi fuisset, nobis non officeret, quia scilicet cum illa exclusiva acciperetur justificatione completè, quae dicit gratiam, hinc completè semel non nisi nobis applicarentur merita Christi; ad eum modum, quo ex expulsiōe formae oppositae, & informatione novae, fit exhibitio unius effectus formalis, & ad eum modum, quo actus fidei unus, est unum beneficium Dei, quamvis plura beneficia trahat, utilituminationis, pia affectionis, &c.

IV. AUCTORITAS est ex Triden. Sess. 5. Can. 5. quae utitur Suarez, ubi Trid. supponit gratiae tribuendam esse remissionem peccati, dicit enim, si quis negaret per gratiam Christi, quae in baptismo confertur, reatum originalis peccati remitti, &c. anathema sit; legantur formalia.

RESPONDETUR. Etiam in hoc puncto spectandam esse mentem Tridentini; voluit enim illic definire, quod non maneat in nobis reatus culpa, qui debeat contēgi iustitiā Christi; unde etiam statim subdit, quod gratia Christi, non sit rasiva tantum peccati, nec efficiat id solum, quod nobis non imputetur peccatum. Tribuitur itaque gratia, remissio peccati in hoc sensu, quod qui illam habet, in illo non raduntur tantum peccata, sed non tribuitur illi remissio peccati, quasi aliquid finitum, sit deletivum infinitae offensae, ut deberet esse (ex dictis) si se aboleret peccatum. Unde etiam ita renatos nihil ab ingressu caeli remotorum, quia non manent ullae iam reliquiae peccatorum ut praetendebant Haeretici; nihil item damnationis seculis qui sunt sepulti cum Christo, sed non id proficiscitur à sola gratia excludente condonationem extrinsecam, sed potius illam depollescente.

Deinde illud testimonium restat solvendum ipsi Suarez, in quantum censet gratiam, & peccatum simul secum Divinitus posse stare.

Adnotat etiam bene Ripalda. Per particulam per non significari inevitabilem connexionem gratiae cum peccati remissione, sicut per merita Beatissimae Virginis & sanctorum obtinemus multa dona, quae potuisset nobis DEUS non dare etiam stantibus illis meritis, & per gratiam CHRISTI Domini convertimur, cui potuissimus non subdere nostrum consensum.

V. AUCTORITAS est ex eodem Tridentino Sess. 6. cap. 7. quae utitur Meracius, ubi docet Tridentinum Infundi iustitiam nobis quae delentur peccata, secundum dispositionem nostram,

fram, quod tamen intelligi non debet de favore Dei extrinseco, quia hic non participatur à nobis iuxta mensuram dispositionis propriæ, omnibus enim æqualiter remittuntur, nec fieri potest, ut magis remittantur; nec fieri potest, ut magis remittantur ei, qui cum minori dispositione, graviorum mortalium reus justificatur; præcipue cum remissionem peccatorum, tribuat tanquam causæ formali illi iustitiæ, Tridentinum.

RESPONDETUR. Per nos simpliciter accipi illa verba Tridentini; quia per nos favos extrinsecus non est iustitia, est autem iustitia ipsa gratia, qua non abolentur peccata tanquam à forma habente titulum opponibilem offensæ infinitæ, sed tanquam à forma connaturaliter, & radicaliter exigitiva condonationis. Et certe est gratia causa formalis justificationis, quia nihil aliud nos informando sanctificat, per modum perfectionis permanentis, & nobis intrinsicè inherens. Habeatur præ oculis casus quo ponatur gratia, & non intelligatur DEUS condonare, qui tunc intelligitur remissum peccatum non repugnat autem Deum ponere gratiam, & non condonare.

Punctum Difficultatis 2.

An seclusa condonatione DEI, possit stare peccatum cum gratia?

FORMARI posset contra adlatam Concl. 2. tale argumentum, si condonatio extrinseca esset necessarium medium remissionis peccati, illa non posita, quantumvis poneretur gratia, posset non remitti peccatum, consequenter stare peccatum cum gratia, sed hoc implicat; ergo. De hac minori est tota difficultas, posse autem stare peccatum cum gratia, negat Vasquez Diff. 104. Granado Torrez & post illos Elparza de Just. qu. 9. Affirmat Suarez hic Disp. 9. Sess. 3. num. 8. & de Gratia lib. 7. cap. 19. & 20. Tannerus, Ripalda, Ariaga de Just. Disp. 46. Sect. 4. Oviedo de Just. Contr. 8. punct. 3. & alii.

DICENDUM est. *De absoluta potentia, posse secum stare peccatum & gratiam.*

PROBATUR I. Quia, id non implicat contradictionem.

PROBATUR II. Possunt secum stare forma rationalis, & forma irrationalis. Ergo & gratia cum peccato.

PROBATUR III. Quia ex una parte seclusa condonatione gratia non est remissiva mortalis, ut probatum est supra, & alia parte. Non implicat contradictionem ut actum illum suum suum liberum condonativum suspendat Deus; ergo nec implicabit stare peccatum non remissum & gratiam, unà secum. Sed accedamus ad

principale fundamentum quod est solutio Objectionum.

OBJICIT I. Vasquez. Si gratia & iustitia nobis inhærens, possent esse simul cum peccato, etiam per potentiam Dei absolutam, sequeretur gratiam illam, non esse veram iustitiam; finit enim secum injustitiam, consequenter ex se non est, jam munditia & non innocentia animi, nam munditia, & immunditia, nec per absolutam potentiam Dei possunt esse simul secum. Et certe vera iustitia talis esse debet, ut ipsa sit animi munditia, eò quod suapte natura debeat reddere immaculatos, qui antea erant maculati.

RESPONDETUR. Imprimis retorq. Argumentum in principiis illorum (Vasquez enim oppositum sentit) qui docent, Divinitus in eodem subiecto posse esse simul formam rationalem & irrationalem, munditiam coloris hoc est albedinem, & illi oppositam nigredinem, qui scilicet tales formæ possint secum stare? dicerem enim formam rationalem, non fore tunc veram formam rationalem, nec rationalitatem, & irrationalitatem per absolutam potentiam posse secum stare. Quod si dicas id verum esse, quod hæc formæ stare secum non possint per identitatem, quamvis stare possint per compatibilitatem, idem præsentī puncto applica.

Directè autem ad Objectionem dici potest, quod munditia, iustitia, &c. similia, aliquando sumuntur in actu primo, quem jam habent supposita etiam sua existentia, potentes scilicet exercere munus munditiæ, mundationis à peccato, iustitiæ, &c. aliquando autem sumuntur in actu secundo, seu actu exercentes rationem munditiæ, &c. sumitur in actu primo munditia, quando sumitur pro radicali exigentia acceptionis, & exigentia ut Deus intelligatur elicere actum condonationis; sumitur autem in actu secundo munditia, quando sumitur unà cum condonatione Divina, & hæc sola debet esse talis munditia, ut actu reddat immaculatos, acta carentes peccato, actu completè iustificatos.

Dici rursus ad eandem Objectionem potest, quod ly esse aliquid munditiam ex se, dupliciter sumi possit, vel pro eo, quod est esse munditiam non per aliud, & sic gratia est munditia & iustitia ex se, omnisque forma habet ex se, ut non per aliud, sit forma; consequenter & gratia quam appellat Tridentinum Causam formalem justificationis, non per aliud est forma iustificans; aliud autem est esse gratiam, iustitiam ex se, hoc est non indigentem ad dandam hanc denominationem ullis prærequisitis, & hæc est falsa, inter quæ prærequisita est condonatio Divina, & sublatio negationis remissionis. Et sicut quando unitur forma subiecto inepto, non denomi-

nat

nat illud, sic & gratia, si incidat in subiectum, cui non intelligitur Deus remisisse peccatum.

In idem fermè recidet, quod loco citato numer. 61. dicit Oviedo, nempe gratiam habitua-lem, ex se, & adæquatè esse formam sancti-ficantem, in quantum esse sanctum signi-ficat aliquid positivum, hoc enim totum habetur ab entitate gratiæ, quia tamen esse san-ctum, significat aliquid etiam privativum, nem-pe expulsionem peccati, hoc jam non habetur ab ipsa simpliciter entitate gratiæ; & quia esse sanctum ab utroque hoc pendet, hinc ulterius talem non fore denominandum absolute san-ctum.

INSTAT I. Vasquez. Impossibile est abso-lutè, aliquem simul esse dignum oppositarum rerum, & quidem oppositarum contradic-to-riè; ergo etiam impossibile est absolute, aliquem habere simul iustitiam inhærentem, & pecca-tum, gratia enim est quæ reddit animam, fan-ctam, dignam vitæ æternæ, & peccatum reddit dignam, penâ æternâ.

RESPONDETUR. Imprimis retorquen-do Arg. circa compositum constans duabus formis, quarum una sit potens Deum videre, adeoque habens dignitatem physicam saltem remotam visionis, qualis est anima rationalis; & insuper alia, quæ sit impotens Deum videre, & non digna, physicè etiam, remotè, visione.

Retorqueri etiam potest argumentum in sententia, quæ replicatum, docet in uno loco posse mereri, in altero demereri. Indepen-denter autem à miraculis, idem homo secun-dum corpus, non habet dignitatem physicam videndi Dei habet autem secundum animam. Quod si agnoscas, dignitatem hanc esse ratione diversorum, idem in præsentia dicere poteris. Deinde jam datas responsiones applicabis, quod scilicet posset al quis dignus in actu primo videre Deum, & non esse dignus in actu secun-do videre, licet non posset esse dignus videre in actu secundo, & non esse dignus in actu secun-do: jam autem gratia seclusâ condonatione ad-fert dignitatem non nisi in actu primo ad viden-dum Deum.

Denique aptari potest responsio Oviedi, quod scilicet tunc daretur dignitas videndi De-um, secundum id quod dicit positivum, sed non secundum id, quod dicit negativum, eo-demque modo solvenda esset illa alia Objectio, quod ille homo posset esse in inferno, & non. Et sicut in sententia admittente quod homo re-plicatus posset in uno loco habere contritionem in alio non, sicut inquam in hac sententia dici-tur pertinere ad providentiam Divinam, ne id permittat, ita & in præsentia.

INSTAT II. Repugnat quidquam simul esse iustè adæquatum alicui regulæ, & inadæquatum, jam autem esse iustum, est esse adæquatum sum-

regulæ, esse autem peccatorem, est esse non ad-æquatum.

RESPONDETUR. Idem ratione diversorum posse esse æquale & inæquale, sic palmus aureus & plumbeus possunt esse æquales in ratione pal-mi, in aliis inæquales, ita & hic ratione gratiæ posset concedi æqualitas ad summam regulam, negari ratione peccati.

Sed stari insuper potest in responsione ad la-ta, dicendo Gratiam esse æqualitatem cum pri-ma regula in actu primo, & secundum cum pri-mum, sed non in actu secundo, & quoad esse (quod dicit æqualitas cum Deo) privati-vum.

OBJECIT II. Vasquez. Si gratia & pecca-tura possent secum stare saltim Divinitus, se-queretur non esse duas mutationes invicem connexas, sed solum se comitantes, alteram re-missionem culpæ, alteram infusionem gratiæ; consequenter alterâ mutatione, fieret de pec-catore non peccatore, ac proinde dici non posset hominem de peccatore fieri sanctum, ne injusto & impio, fieri iustum.

RESPONDETUR. Non esse has duas muta-tiones inevitabiliter connexas, nam absolute lo-quendo, infusâ gratiâ posset nondum remitti peccatum, sunt tamen hæ mutationes invicem connexæ, ratione radicalis proportionis, ad-ecque exigentiæ in gratia, ut si illam Deus po-nere velit, simul etiam pro sua parte condonet: & sicut quamvis posset Deus impedire, nè tol-latur forma plantæ, introductâ formâ bovis, quia tamen id est secundum exigentiâ forma-rum, bene dici possunt illæ mutationes conne-xæ, ita & in præsentia, licet non omnia sint paria, cum ut prædictum est, maior sit proportio inter formas physicas, quam inter peccatum expel-lendum & gratiam.

INSTAT Vasquez pluribus, quibus inquit, qui fieri possit, ut illud peccatum non remissum conservetur cum gratia.

RESPONDETUR. Dupliciter id contingere posse. I. Si ponatur homo in ante cum gra-tia & tamen postea peccet, & tunc Deus si veller conservare illa duo, non exhiberet concursum indebitum peccato, deberetur enim concu-rsus peccato ex generali obligatione causæ pri-mæ, & ex obligatione servandi intactam liber-tatem creatam, sed solum præstaretur concu-rsus indebitus ipsi gratiæ, quam deposcit tolli peccatum. Secundo casu quo scilicet infunde-retur primo gratia, & peccatum jam deberet tolli, eo casu exhiberetur concursus indebitus gratiæ, quia non exigit gratia in præsentia pec-cati, vel poni primo vel conservari. Et universa-liter non debet dici eo casu speciale concursum exhiberi actioni peccaminosæ, quia actioni pec-caminosæ dum fit, non exhibetur concursus spe-cialis, quia exhibetur concursus debitus titulo causæ

causa primæ, in conservatione etiam illius, non præstatur indebitus concursus, quia illa conservatio est nonnisi negativa, seu non impeditiva; quia scilicet Deus non ponit suum actum, ad quem ponendum non est obligatus, non plus enim facit, nisi quia non condonat quod posset condonare, cum possit præcipue rationabiliter, non annullare jus ad offendi.

Solvuntur alie Objectiones.

OBJECIT III. Esparza argumentum commune Impossibile est eundem ab eodem amari, & odio haberi simpliciter & absolute, seu quod eodē recidit: Impossibile est eundem amicum esse, & inimicum pro eodem tempore, quod quidem de mutuis hominum inter se affectibus est indubitatum apud omnes, Ergo etiam impossibile est eundem à Deo odio haberi & amari: jam autem omnes peccatores odio Deus habet, & omnes habentes gratiam amat, Dominus enim diligit iustos.

RES PONDĒTUR. Quod ad Antecedens attingit illud negat Oviedo Contr. 6. An punct. 3. docetque assensum, & dissensum de eodem posse secum stare Divinitus. Ad quod defendendum hoc teneri potest. Ut implicet contradictionem aliqua esse secum, unum illorum deberet esse tanquam esse, & aliud tanquam non esse, quia contradictio deberet esse, inter esse, & non esse, jam autem assensus & dissensus, amor & odium habent se sicut esse & esse, nam assensus non est negatio dissensus, sed positiva forma, itemque e converso. Quod si dicas, Consequenter contradictoria non posse esse simul secum, ostendere debebis cur anima rationalis, non sit consequenter ita negativa animæ irrationalis, ut nè Divinitus quidem possit secum stare. Rursus vera contradictio & implicantia debet esse ejusdem de eodem, & quidem ratione ejusdem secundum affirmationem & negationem, jam autem & dissensus non esset ratione ejusdem, sed ratione diversorum. Figi etiam posset hæc imaginatio: videat Paulus Petrum currentem, quid implicat poni prædeterminationem in Paulo, species item cursus Petri, quibus determinetur ad dicendum unâ horâ Petrus currit, supponamus post mediam horam verum Petri cursum deficere, cur illa mediâ horâ non poterit dicere Paulus; Petrus non currit, agereque secundum debitum suæ potentia, & tunc starent omnino secum hæc propositiones Petrus currit, Petrus non currit; adeoque starent secum Assensus & Dissensus. In idem fermè recideret si dicas. Tunc cum Petrus currit in loco A, si inquam dicas Petrus currit non videat alius cursum Petri, & dicat Petrus, non currit, cur tunc ille actus (supposito quod sit qualitas realis) non poterit transferri in intellectum oppositum dicentis, licet qualitate extrinsecus sibi addatâ, non denotabitur intelligens, is, qui illum actum non

elicuit; sed in præsentia de hac denominatione non quæritur, sed tantum: An illi duo actus secum coexistere possint, quod si in intellectum dicentis Petrus currit, potest transferri actus ab alio intellectu productus & dicens Petrus non currit, certè illud transferri ostendit hos duos actus stare secum posse.

Major esset difficultas; An simul secum stare possint beatitudo stans in visione & amore, cum odio Dei; & concessio quod amor & odium stare secum possint, negari posset quod visio beata & amor, cum odio & peccato stare possint, idque non præcisè ex eo, quod ex vi actuum, impossibilitatem insuperabilem habeant amor & odium, sed quia illis actibus addita est formalitas possessionis omnis boni, quæ possessio omnis boni negat, quod aliquod bonum illi statui debitum non possideatur, consequenter, quod non possideatur negatio odii Divini, quia etiam hæc est aliquod bonum, debitum illi statui, malum enim est, odii se, Dominum Deum nostrum.

Qui autem vellet tueri communem sententiam, scilicet quod assensus & dissensus non possint secum stare, & tamen placeret illi dicere cum Suárez, gratiam & peccatum posse se compati, is diceret, quod impossibile sit eundem amari in actu secundo & odio haberi, licet possit aliquis amari in actu primo, & in actu secundo odio haberi; jam autem seclusâ condonatione offensæ & remissione peccati, quantumvis posita gratiâ, amaretur creatura nonnisi in actu primo, non tamen in actu secundo.

Rursus in principiis communis sententiæ ostendi posset disparitas: Cur scilicet assensus & dissensus sese inevitabiliter expellant, non expellat autem inevitabiliter peccatum & gratia, quia scilicet nullum est prædicatum in assensu, cui opponibile prædicatum non habeat dissensus, jam autem in peccato, reperitur ratio offensæ infinitæ, cui non habet prædicatum, quod opponat gratia, seclusâ condonatione. Huc etiam transferantur alie responsiones præcipue illa Oviedi supra allata.

INSTAT Idem. Cui remittit Deus peccata, non est amplius peccator, hinc etiam Psalmus Beatos appellat, quibus remissæ sunt iniquitates; beatus verò non est, qui subest majori malo, quàm sit privatio beatitudinis, subest enim mileria maximæ peccati, sed ei cui confertur gratia, remittitur peccatum; quod ipsum Probatur; quia nullum est donum Dei distinctum à forma sanctificante, quod ratione suæ bonitatis non sit conferibile peccatori, quia conceptus formæ sanctificantis, consistit in impossibilitate bonitatis ejus, cum malitia peccati.

RESPONSUM est; seclusâ condonatione nullam formam creatam esse talem, cujus bonitas, se solâ, sit formaliter abolitiva peccati adeoque impossibilis peccato, nego item conceptum

* (h)

formæ

formæ sanctificantis, stare in impossibilitate cum peccato.

OBJECIT IV. P. Martinus Olszewski, si peccatum habituale & gratia possent simul secum stare Divinitus, illa posita & posset non remitti, & simili non posset non remitti peccatum, quod implicat: posset quidem non remitti, ut dicis, non posset autem non remitti ut probatur; quia cum gratia Dei, sit Divina ad nos amicitia, impossibile erit recipi aliquem in gratiam & amicitiam Dei, & eidem non remitti peccatum; atque impossibile est aliquem incurrere aliquam aversionem gratiæ & amicitia Dei, & non offendere Deum. Et certè ex terminis constat, quòd placari offendenti, sit remittere offensam, & recipere offendentem in gratiam seu amicitiam, est offendenti placari.

RESPONSUM jam est; gratiam, seclusa condonatione esse amicitiam Dei erga nos in actu primo, in actu autem secundo tunc non nisi gratia est amicitia Dei erga nos, quando est cum suis prærequisitis, hoc est, cum intellecta condonatione, adeoque si ponatur tam pro eo, quod propositivo deposcit, quam pro eo quod pro privato, importat ut jam explicui.

ADDO. In phrasi hoc argumentum involvere aliquod dubium, nam aliud est etiam in humanis conferre alicui gratiam, & aliud recipere aliquem in gratiam: prima phrasis non denotat offensæ condonationem, potest enim aliquis conferre alicui aliquam gratiam, nec tamen hoc ipso condonare offensam & recipere in gratiam, & certè prior illa locutio non importat præcessisse aliquam offensam illamque obliterari, quòd denotat hæc locutio recipere aliquem in gratiam; unde consequenter negatur ex supposita aversione, quod idem sit conferri gratiam à Deo & recipi in gratiam.

Illam etiam propositio Impossibile est, incurrere aversionem gratiæ, & non offendere Deum, examine indiget, si enim incurrere aversionem gratiæ accipitur materialiter, hoc est, pro simplici privari gratiâ, id fieri posset sine hoc, quod offendatur Deus, si autem accipitur incurrere aversionem gratiæ formaliter, hoc est pro aliquo peccato merente, tanquam pœnam, privationem gratiæ, illa non potest haberi, quin offendatur Deus. Ratio prioris est, quia non implicat saltem pro aliorum ordine auferri gratiam, & non in pœnam mortalis, ut si faceret decretum Deus, non nisi pro hac vita conservandæ gratiæ, & pro illa, in altera, substituendi lumen gloriæ identificatum vel non identificatum cum gratia, posterioris ratio est, quia pro præfenti rerum ordine decrevit Deus, secundum exigentiam præfentis gratiæ, non aliter illam tollere, nisi posito peccato. Unde ulterius sequitur. Idem quidem esse placari offenso, & desinere offensam, idem item esse recipere in gratiam, & placari offenso; sed nego quod conferre gratiam

(de quo hic loquimur) sit recipere in gratiam, quæ duo non distinguit præfens Obiectio.

Abstrahendo autem à difficultatibus fundatis in modo loquendi idem erit placari offenso, quod accipere in gratiam, non quoquo modo, sed accipere in gratiam cum suis prærequisitis, & satisfaciendo exigentiis gratiæ, quibus absolute loquendo, posset non satisfieri.

INSTAT I. Idem. Tridentinum appellat gratiam sanctificantem causam formalem justificationis nostræ, ergo sicut implicat causam formalem albi, poni in subiecto apto & non facere album, ita implicat poni causam formalem justitiae, & non facere justum.

RESPONDETUR. Ut paritas fundata in auctoritate teneat, addi deberet, si scilicet ponatur forma justitiae in subiecto apto, quod non est additum, negatur autem esse subiectum aptum, si non antecesserit condonatio, ut jam in antedictum est, immò paritas adlata de albedine pro nobis est, suppono enim albedinem & nigredinem posse simul stare Divinitus, quo casu dici quidem poterit illud subiectum non album, nam hæc denominatio, cum sit negativa, potest haberi quantumvis non de toto sit aliquid non album, sed cum difficultate dici posset nigrum, quia hæc positiva denominatio videtur excludere juxta omnes, saltem moralem albedinem; dixi moralem, quia Æthyops ratione dentium albus, potest dici absolute niger, eo quod in moralibus, parum pro nihilo reputetur.

INSTAT I. posset II. Non esse rationem, cur condonatio peccati dicatur per nos non nisi prærequisitum quid & conditio justificationis.

RESPONDETUR. Rationem reddi per principium Theologicum, nempe articulum de fide, hoc est auctoritatem Tridentini, quæ soli gratiæ tribuit rationem formalem nostræ justificationis. Rursus quia forma sine addito dicta, supponit pro intrinseco, condonatio autem Divina est nobis extrinseca.

INSTAT potest III. Non est explicabile, quid non ponatur expulsio formæ ante inductionem formæ, si condonatio prærequiritur pro priori ante infusionem gratiæ; rursus non sunt explicabilia signa rationis in mente & voluntate Dei circa justificationem peccatoris.

RESPONDETUR. In re non antecedi à condonatione infusionem gratiæ, sed antecedi intelligibilitate. Concipitur etiam à nobis gratia, quasi munusculum Dei, ipsa condonatione benevolentis, quamvis autem antecedit intelligibilitate non antecedit expulsio formæ (utpote effectus.) positionem formæ (utpote causam,) condonatio enim est quasi forma, quæ expellit moraliter negationem condonationis, quæ non præsupponitur tolli ante positionem condonationis; jam autem ipsa negatio condonationis, ex parte objecti seu peccatoris, est in re jus Dei integrum, & non cassatum ad iracundiam, quod

quod fundat actio peccaminosa, quod ipsum jus, non intelligitur cassari, & annullari ante condonationem, sed non nisi illa posita. Rursus condonatio expellit etiam formalitatem non remissi peccati, in quantum non remissio peccati, supponit pro seipsa, seu in quantum non supponit pro sanctificatione, quæ remissio quæ talis, expulsioque non remissionis, non intelligitur ante condonationem, consequenter id quod expellitur à condonatione non intelligitur ante condonationem.

Id autem quod expellit gratia est negatio sanctitatis. Item negatio principii radicaliter exigentis condonationem & utriusque huius negationis expulsio, non est ante, infusionem gratiæ, consequenter ex nullo capite expulsio formæ oppositæ, erit ante positionem formæ. Ipsa etiam remissio peccati passiva non antecedit absolute infusionem gratiæ, quia Deus videns effectum suæ condonationis gratiam, etiam hoc titulo remittit peccatum & condonat, quia id, quia id exigit gratia, ad eum modum, quo decreta est Incarnatio ob excellentiam mysterii, priorem intelligibilitate præ excellentia capitis, quamvis etiam propter excellentiam capitis sit decreta.

Quoad significationem, ea sic ordinantur. In primo signo rationis, videt Deus varios modos remittendi peccatum, videt varias species physicas gratiæ, videt possibilitatem condonandi peccati per solam extrinsecam condonationem propugnatam, videt item possibilitatem expellendi peccati posita condonatione, simulque sanctificandi creaturam, tuncque ponitur in voluntate complacentia, & ut ita dicam inefficax appetentia illorum modorum iustificandi. Secundum signum rationis potest concipi bipartitum: in prima parte advertitur in particulari, & quasi per specialem considerationem entitatem gratiæ nostratis, non importantem de se vim abolendi peccati, titulo tamen sanctitatis exigentem eandem, in altera autem parte signi rationis, præsentantur rationes Deo notæ, ut pro præsentis rerum ordine tale medium adhibeatur: subsequiturque efficax voluntas satisfaciendi exigentiæ illius gratiæ, neque connectendi gratiam cum peccato, & insuper pro præsentis rerum ordine dandi gratiam. Hoc signum secundum, distinguitur aliquo modo à priori, sicut possumus concipere distingui unius non nisi particularis claræ & distinctæ notitiam, à notitia universali.

In tertio signo rationis intelligitur in tempore exequens suum decretum. Ex quo jam diverso respectu possumus ponere condonationem priorem infusione gratiæ, eò quod sit signum, & connotatum condonationis Dei, pro præsentis rerum ordine: diverso autem respectu possumus ponere condonationem posteriorem infusione gratiæ, eò

quod gratia, sit radicalis exigentia condonationis, utpote quæ de se est quantum ex illa formalis sanctitas, quæ exigit ne stet cum defectu. Condonationis radix autem est prior radicato.

Objicit V. Haunoldus lib. 2. num. 683. Et supponit quod nec Character supernaturalis, etiam Divinitus, possit esse falsus, nec actus supernaturales quo posito sic arguit. Contra sanctificans, est ex intrinseco & primario Prædicato signum affectus amicitialis exclusivi peccati, quatenus exigit ab illo affectu procedere. Ergo non debet posse esse signum falsum, sed debet non minus esse signum essentialiter verum quam Actus fidelis de Antichristo futuro, & Character Sacramenti accepti, atqui non esset dignum essentialiter verum, si tantum haberet exigentiam illius affectus dispensabilem.

RESPONDETUR. Primi Antecedentis hunc esse sensum. Implicat dari gratiam & non ex affectu amoris Divini erga eum cui datur, quod Antecedens negatur in Nostris Principiis, estque ipsum controversiæ punctum, quod non probat Haunoldus. Rursus duplici sensu potest habere Rationem signi gratiæ, imprimis signi quod Deus defacto amet eum cui illam det, & sic si gratia staret eum peccato, esset signum falsum. Secundo potest cogitari Gratia tanquam signum eius quod exigit amorem, exigit condonationem, licet non indispensabiliter; De qua Ratione signi, duo dici possunt; imprimis quod non implicet tale signum: & deinde quod tale signum si ponatur in peccatore, non erit signum falsum non est signum actualis condonationis, sed est signum actualis exigitivi ut Deus condonet. Unde Character esset signum falsum si poneretur v. gr. in eo qui nunquam est Baptizatus, quia est signum Recepti Baptismi, sed si daretur Character, qui esset signum tantum, exigitivum ut conferatur Baptizatus. Sed exigentia dispensabili, ille Character si poneretur in non baptizato & non baptizando, non esset signum falsum; Quia autem gratia, non est signum nisi exigitivum exigentia dispensabili ut condoneretur peccatum, sit ut cum peccato stare possit.

Punctum Difficultatis 3.

De Objecto voluntatis condonandi.

DE hoc puncto pluribus agunt recentiores; post alios Lugo hic Disp. 7. Sect. 9. Oviedo de Iustificatione Tract. 8. Contr. 4. punct. 5. Ripalda Disp. ultimâ Sect. 23. pluresque referunt & refellunt sententias.

* (h) 2

Sed

Sed illorum priorum duorum referenda est hic explicatio.

EXPLICAT I. Lugo cit. Quod voluntas condonandi sit voluntas affectiva, destruendi titulum ortum ex peccato prudenter judicandum peccatorem, merito & rationabiliter haberi à Deo odio, seu esse affectum, restituendi hominem, in statum antiquæ libertatis, & indemnitate; quod totum potest Deus velle, absque eo quod formaliter velit ipsam condonationem.

Hæc explicatio

NON SATISFACIT I. Quia hæc voluntas & non respiceret seipsam & respiceret, non respiceret ut concedit Lugo & ad quod solum evitandum inquisivit hanc explicationem, censens quod voluntas non habeat seipsam pro objecto. Quod autem posita illa explicatione voluntas respiceret seipsam, Probatur; quia illa voluntas respiceret titulum ortum ex peccato, ad prudenter judicandum peccatorem merito, & rationabiliter à Deo odio haberi, si respicit illum titulum prudenter judicandi, respicit fundamentaliter acceptam perseverantiam moralem, hæc enim perseverantia est ille titulus. Si respicit illam perseverantiam moralem fundamentaliter acceptam, respiciet condonatio seipsam, quia illa perseverantia moralis stat in hoc, quod cum homo fecerit illam actionem, tamen pro illa nec satisfecit, nec illam Deus condonavit, ad eum modum, quo moralis perseverantia voti stat in vovisse, & Deum v.g. non remisisse votum, nec voventem implexisse promissum.

NON SATISFACIT II. Quia illi affectui non potest tribui ratio formalis condonationis; quod ipsum probat sic Oviedo. Postquam DEUS habet actum illum, quod dicit vellem, quatenus est ex me ut praterita actio, ex se, non esset sufficiens ad maculandum hominem, pro hoc instanti, & tamen adhuc addere potest: verum tamen, quia ex se sufficiens est illa actio, maculare hominem, volo talem hominem propter illam odio habere, & illum punire propter maculam, quæ ex tali actione resultat; ergo prior illa pars quam solum in explicatione condonationis assumit Lugo, non est formalis condonatio; & si aliquid aliud addideris legitimum, illud ipsum potius objectum condonationis est.

NON SATISFACIT III. Quia objectum voluntatis condonandi non debet esse, quid omnino posterius ipso peccato v. gr. habituali, illud enim indubie est quod remittitur, jam autem hoc quod est, non esse in statu libertatis & indemnitate, est quid consequens ad peccatum habituale; ergo velle illius remissionem, non est velle illam indemnitate explicatam.

EXPLICARI posset II. ex Oviedo citato. Quod ille actus habeat pro objecto destructio-

nem peccati habitualis, seu quod idem est destructio peccati actualis ut moraliter permanentis, quod ipsum moraliter permanet, quousque obligatio pro actione praterita satisfaciendi, non destruitur. Porro dupliciter potest destrui quæcunque obligatio, vel per illius adæquatam adimplentionem, vel per illius remissionem factam independentem ab actu, quo, ipsa obligatio erat adimplenda ut patet circa destructionem obligationis solvendi 100. & si creatura poneret per impossibile condignam satisfactionem, non diceretur tunc Deus condonare, sed condonatum non ponitur. *Hæc explicatio*

NON SATISFACIT. Quia non plus dicit, quam quod voluntas condonandi, respiciat seipsam, quod ipsum Probatur; quia illa voluntas respicit destructionem permanentiæ peccati actualis, quæ permanentia, involvit negationem condonationis ut clarum est, ex principiis ejusdem; ergo respicit illa voluntas seipsam.

Utraque hæc explicatio dicit aliquid in re ad præsens punctum spectans, sed indigeret ulteriori declaratione.

In hoc stat difficultas. Nolunt dicere Auctores; quod voluntas condonandi respiciat seipsam. Deinde difficile est assignare, quid respiciat illa voluntas, præcipue verò, quia per illam condonatur v.g. habituale peccatum, quod si non condonatur, manet saltem inadæquate; si condonatur non manet: quæ ergo voluntas condonandi, non respicit seipsam dum vult non manere peccatum. Quid in hoc puncto sentiendum sit, partiri possumus per asserta.

ASSERO I. *Voluntatem condonationis transitive acceptam, habere pro objecto voluntatem, quasi in actu secundo positam.*

RATIO I. est; quia si non esset verum assertum, & esset voluntas illa voluntas condonationis, & non esset, esset ut supponitur, non esset autem, quia non vellet quod vellet, vellet enim condonationem, & tamen non vellet condonationem, non haberet enim pro objecto volitæ condonationem.

RATIO II. est; Voluntas puniendi, habet pro objecto punitionem, voluntas premiandi, premiationem, & sic de reliquis. Ergo & voluntas condonandi, habebit pro objecto condonationem, seu voluntatem exercitam condonandi.

RATIO III. est; Quia ex una parte in Divinis reperitur similis comparatio unius actus ad alium, & ita comparamus intellectionem Divinam ad volitionem, tanquam quid prius ad posterius, & tamen hi duo actus, in re, sunt idem. Deinde ex alia parte transferimus, seclusis imperfectionibus, ad Divina, quæ videmus fieri in creatis; jam autem in creatis volun-

tas condonationis, habet pro objecto volitionem condonandi, nec est ulla ratio, cur voluntas condonandi transigere, ut dixi, accepta, non possit habere seipsam ponendam pro objecto.

ASSERO II. *Voluntatem condonationis, vi cuius velit Deus statuere hominem in esse filii Dei & justificati habere pro objecto infusionem gratiae.*

RATIO. Quia per nihil aliud potest constitui in esse filii Dei, nisi infusione gratiae, ut dictum est. Ergo si vult illam constitutionem in esse filii Dei, debet velle gratiam; & sicut voluntas dealbandi, debet velle albedinem; sic & voluntas constituendi filium Dei adoptivum, debet velle gratiam, quae sola, filium Dei adoptivum constituit.

Quod si sit voluntas condonationis, vi cuius velit Deus etiam creaturam, se convertere ad Deum, pro objecto habet actum vitalem creaturam, convertentis sese ad Deum. Ratio; quia hoc solum modo, potest se creatura convertere ad Deum, ergo si velit Deus illam esse ita conversam, debet velle illum modum & formam conversionis. Sed quia haec non tam sunt objectum condonationis, quam potius mutatio extrinseca, quae posita intelligatur Deus condonare, hinc

ASSERO III. *Voluntatem condonandi habere pro objecto destructionem peccati habitualis, in quantum in suo conservari pendet à DEO, seu annullationem & cassationem juris, quod fundatur ab actione peccaminosa, ut Deus maneat offensus & iratus, ita ut (breviter loquendo) id quod condonatur sit offensio facta, moraliter adhuc permanens, & se habens quasi non praeterisset.*

Ut hoc assertum defendatur; habendum est imprimis praeculis. Id quod condonat condonatio Divina, non est illa ipsa, sed peccatum moraliter permanens, ita ut peccatum illud, sit tanquam terminus illius condonationis. Et ratio est; quia quod condonatur, debet esse malum, condonatio autem non est quid malum. Ergo condonatio non seipsam habet pro objecto, sed malum quod condonat; ut etiam videre est in creatis condonationibus. Habendum deinde praeculis, in peccato plures esse formalitates, inter alias esse jus Dei ad irasci, & hoc si ex parte Dei spectetur non est quid malum, est enim actus iustitiae illius, sed hoc quod malum est, quod fundat, illud jus. Rursus negatio condonationis Divinae, non est peccatum, est enim negatio actus Divini liberi, sed id quod malum est, est illud quod indiget condonari, illaque odibilis, quae quasi ex consequenti confurgit ex negatione actualis condonationis: hoc fundamentum juris & hunc titulum, denique hanc odibilitatem ex negatione actualis condonationis pullularem suam condonatione cassat, obolet, annullat moraliter

Deus. Habendum denique est praeculis, non esse possibile explicare, Deum condonationem suam velle destruere peccatum habituale, velle cassare fundamentum juris irascendi, &c. quin dicatur aliquo modo habere pro objecto seipsam, non quidem tanquam terminum & objectum condonationis, sed tanquam aliquid dictum, connotatum, importatum ab illo termino, quia peccatum v.g. habituale quod remittitur; fundamentum item, fundans jus ad irasci, semper connotat (si moraliter adhuc maneat) negationem condonationis, siquidem positione illius omnino tollitur. Dixi quod respiciat seipsam aliquo modo, quia cum directe respiciat peccatum, quod ipsum non est negatio condonationis, sed id cui negatur, vel apponitur condonatio, sit, ut non respiciat seipsam directe, habetque pro objecto prius aliquid se, nempe negationem sui, quam positione sui auferit.

Hec omnia supponant, quod aliquid absolute loquendo, saltem quoquo modo possit respicere seipsam. Tum quia id non implicat. Tum quia potest cognitio cognoscere seipsam & habere se pro objecto, ut cum dicitur omnis cognitio est actus vitalis, volitio idem quae vult & approbat omnes volitiones; ergo & condonatio potest habere seipsam pro objecto quoquo modo. Tum quia non apparet cur fieri non possit haec enuntiatio, cognosco me cognoscere, quae enuntiatio, est operatio indivisibilis ut suppono ex Animalisticis, ergo etiam indivisibili operatione voluntatis, poterit velle voluntas, talis v. gr. volitione: volo volitionem quam volo; ergo poterit etiam bene dicere voluntas condonandi; volo me.

DICES I. Apprehensionem esse communem, quod voluntas remittendi peccati in Deo, non sit voluntas sui ipsius.

RESPONDETUR. Apprehensionem communem non plus velle quam id, quod condonatio non condonat seipsam, sed per hoc non excluditur, ne id quod condonatur, dicat negationem condonationis tollendam, à positione condonationis.

DICES II. Cum Lugo. Difficile explicari, quomodo illa volitio feratur ad seipsam; an scilicet feratur ad seipsam prout existentem, vel prout possibilem, nam si est amor sui ipsius prout existentis, erit gaudium de seipsa, jamque tunc Deus non tam intelligetur volens condonare, quam gaudens quod condonaret, imò si dicatur, quod volitio condonandi feratur ad seipsam prout existentem, hoc ipso praerequiretur cognitio de existentia illius volitionis condonandi, consequenter illa volitio non esset libera, quia praesupponeret ex parte principii cognitionem de existentia ipsius condonationis, solum ergo praesupponetur cognitio de possibilitate illius volitionis, eritque illa voluntas quasi efficax, quae

quâ Deus vult efficaciter illam volitionem, hoc autem non potest intelligi, qui enim eadem voluntas erit objectum sui ipsius, præcipue quia voluntas efficax dicitur, aliquem influxum, vel quasi influxum in objectum, quem nullo modo potest habere illa voluntas in seipsam.

RESPONDETUR. Diverso respectu esse illic gaudium de condonatione, & diverso respectu esse efficacem voluntatem ponendam condonationis, nam in quantum omnes actus Divini sunt ab æterno & in entitate necessarii, habetur de illis gaudium, sicut & de omnibus aliis actibus liberis; diverso autem respectu illa volitio non est gaudium, sed voluntas efficax ponendam condonationis, accipiendo condonationem transitive per ordinem scilicet ad seipsam ponendam; vel sumendo condonationem in actu primo, ad seipsam in actu secundo.

Quod autem assumitur non posse intelligi; quomodo condonatio possit esse quodammodo objectum ad seipsam, jam supra explicatum est. Licet verò voluntas efficax creata, dicat aliquem influxum verum & physicum, in alium actum, non tamen id reperitur in voluntate increata, & sicut dicit aliquam causalitatem intellectio creata respectu volitionis creata, quod non reperitur in Divinis, ita & in presenti.

DIFFICULTAS IV.

Applicatio dictorum ad remissionem venialium.

In antecedentibus actum est, vel maxime de mediis remissionis mortalium, nunc agendum de remissione venialium; de qua, qui voluerit fusionem tractationem, legat Suarez D. 11. & 12. Lugo Dis. 9. quæst. totâ, Dicastillo Dis. 2. à Dub. 16. usque ad 21. Ariaga de Justif. D. 47. totâ. Oviedo de Justif. Contr. 5. totâ. Tannerum D. 6. qu. 4. Vasquez & alios.

Quod attinet ad remissionem venialium, per aliquam pendens à peccatore, gratia Dei adjuto.

ASSERO I. Cum communi. Venialia posse remitti, per actum attritionis de iisdem, nec requiri contritionem. Est communis cum Suariorum, contra Vasquez.

RATIO I. Est auctoritas Tridentini, quod Sess. 4. c. 5. cū dixisset venialia posse taceri in confessione citra culpam, subiicit; illa posse multis aliis remediis expiari; ergo non unâ sola condonatione. Et Aug. in Ench. cap. 71. auctoritate, ut refertur in Concilio Tolet. 4. cap. 5. & habetur capite. Quod de poenitentia Dist. 3. quod venialia etiam Oratione Dominicâ tollantur, ergo non sola condonatione.

RATIO II. Quia plus requiritur ad remissionem mortalis quam venialis. Ergo si ad remissionem mortalis requiritur contritio, vel attritio, cum Sacramento, pro veniali sufficit, vel sola attritio extra Sacramentum.

RATIO III. Quia attritio in non habente peccatum mortale, elicitur ex motivo superna-

turali, est imprimis retractatio quantum est ex parte peccatoris, avertens ejus voluntatem à veniali. Rursus illi actui respondet infusio gratiæ, quia hæc in præmium datur justis, ad positionem singularum actionum meritoriarum; ergo etiam non respondebit condonatio Divina, quam Deus nunquam negat in hac vita, quantum est ex parte illius. Quando autem S. Thom. dicit: Peccatum tolli per suum oppositum, adeoque peccata venialia, cum sint opposita fervori charitatis, debere tolli per charitatem, id non convincit; quia si peccata tolluntur per sibi opposita, cum retractatio sit quid oppositum, & habeatur in attritione, attritione tolli debent venialia, in hocque ipso intelligitur fervor charitatis, quia sine fervore amandi, nemo facit id, ad quod non obligatur graviter, nemo autem obligatur graviter ad dolendum de venialibus.

DICES. Si sufficit attritio ad delenda venialia, non apparet ratio quomodo venialia remittantur in Confessione, jam enim invenirentur remissa per attritionem, & tamen Tridentinum Sess. 14. cap. 5. asserens venialia in Confessione utiliter dici, quantumvis multis aliis modis expiari possint, supponit etiam Confessione illa expiari, siquidem ly aliis, juxta regulam juris, est implicativum similium.

RESPONDET aliquis Particulam *aliis* non semper esse implicativam similium, nam Luc. 23. dicitur: Ducebantur autem & alii duo nequam cum eo, & tamen Christus cum quo illi ducebantur non erat nequam.

Sed hæc Responsio contradicit sensui communi fidelium, qui per prædictam particulam censent importari Confessionem, cum teneant illa etiam expiari venialia.

DIRECTE ad objectionem dici potest, quod non dicat Tridentinum, ea venialia quæ in Confessione dicuntur, quod non debeant supponi aliunde remissa, sed tantum quod utiliter in Confessione dicantur, jam autem peccata mortalia etiam remissa, utiliter nihilominus in Confessione dici possunt.

Sed reperiri insuper possunt casus in quibus venialia primum, non nisi à Confessione deleantur, ut si in instanti (ut alii volunt) terminativo absolutionis ponatur actus instantaneæ attritionis. Item post attritionem, non debeantur venialia ante Confessionem, sed primum in Confessione si supponatur homo habere simul mortale quod confiteri debet, & de eo non est contritus: Item si putet se non habere mortale, & de facto habeat, à quo tamen nusquam indirecte sit absolutus, eo casu, etiam post attritionem, non remittetur veniale ante Confessionem. Sed examinanda sunt in hac materia aliorum Responsiones.

RESPONDENT quidam apud Rosmer. quod si aliquis dolens de uno veniali confiteatur

idem

idem, & nec formaliter, nec virtualiter doleat de aliis, quod illi sint remittenda illa reliqua venialia.

Impugnat hanc responsionem Rosmer, quod eodem jure dici posset Sacramentum poenitentiae delere omnia mortalia, modo adfit dolor de uno tantum. Hæc impugnatio non convincit. Quia remissio venialium & mortalium, non debet inter se in omnibus proportionari, in multis enim venialium remissio dissimilis est remissioni mortalium; hinc non potest unum mortale remitti sine alio, & tamen potest veniale unum remitti, & non reliqua. *Ceterum dicta Responsio*

NON SATISFACIT. Tum quia. In re magni momenti recedit à persuasione communi fidelium, quia ad delenda peccata indifferenter requirunt formalem vel virtuales poenitentiam. Tum quia illa peccata vel remittuntur vi Sacramenti, vel vi doloris, non vi doloris, quia ille dolor ad reliqua peccata nec formaliter nec virtualiter extenditur. Non etiam vi Sacramenti, quia Sacramentum requirit suas partes, cum nihil sit præter suas partes, inter quas est dolor, qui tunc supponitur pro aliis peccatis non poni. Tum quia hæc sententia ex parte favet sententiæ, quæ à doctis censuratur, quod Confessio venialium, non egeat ullo dolore ad remissionem.

Neque valet. Si pro hac responsione adferas, quod scilicet multi censeant, semper aliqua venialia remitti quando augetur gratia, etiam non posita ullæ retractatione; & Suarez docet, quod baptismus tollat omnia venialia, in quibus baptizandus non habet complacentiam, quod etiam de Eucharistia docet Pius 5. in suo Catechismo, & S. Th. q. 87. art. 1. dicit per Martyrium deleri etiam mortalia, nisi inveniat voluntatem actualiter peccato inhaerentem. Non inquam valet, si id adferas pro dicta responsione; nam quamvis sint Auctores, qui in Confessione venialium, non requirunt attritionem vel formalem vel virtuales, dicuntque sufficere, ut non habeatur complacentia in venialibus, pro qua sententia sunt Filucius, Azor, Granado, Suarez etiam hic Disp. 12. Sect. 1. n. 9. citat pro hac sententia, Soto & Ledesma, qui requirunt voluntatem, & desiderium recipiendi Sacramentum & effectum ejus. Sed Soto & Ledesma illam voluntatem censent esse virtuales poenitentiam: ut non placeat ægrotare virtualiter morbus, cum ejus medicinam vult assumere. Ceterum etiam hæc sententia meretur censuram apud Doctos, & est contra dicenda inferius, & insuper non opitulatur intentioni respondentium, quia illius Auctores, voluntatem suscipiendi Sacramentum, esse virtuales poenitentiam censent, jam autem responsio, nullam poenitentiam requirit de reliquis venialibus.

Quod attinet ad remissionem venialium, quam ad defendendam responsionem assumere

posset aliquis, quod scilicet toties fiat quoties augetur gratia; id falsum est, & inferius dicitur, & etiam concessio, quod verum esset, adhuc pro præsentis disparitas est, quia gratia habitualis definitivè non importat dolorem; si ergo aliunde habeat vim tollendi venialia, bene poterit illa tollere, jam autem includit Sacramentum poenitentiae definitivè hunc dolorem.

Unde consequenter dicitur, etiam baptismum quantum est ex illo, præcisè non auferre dicta peccata; imò & ipsum Martyrium requirit dolorem, sed quia illud supponitur subire Martyr ex affectu Charitatis, quæ charitas est virtualis peccatorum dolor, hinc fit ut S. Th. Martyrio tribuat remissionem peccatorum, nihil agendo de dolore.

RESPONDENT II. Aliqui, discriminantque inter attritionem & contritionem, talis est imprimis Lugo c. 1. n. 29. qui dicit aliquam attritionem extra Sacramentum esse deletivam venialium, aliquam non deletivam. Delativa erit, quæ ponitur in eo gradu in quo sufficit ad tale peccatum, cujus taxatio spectat ad Deum. *Hæc Responsio*

NON SATISFACIT. Quia eadem libertate dici poterit, non omnem attritionem etiam cum Sacramento posse sufficere ad tollenda saltem venialia, sed non nisi eam, quæ ponitur in certo gradu; & sicut licitum tibi est hoc medium, quod est attritio adstringere in ordine ad tollenda venialia ad certum gradum, & cum supponit Ecclesia attritionem delere venialia, interpretari id, de certo gradu attritionis, ita interpretari posset aliquis, quod attritio, non nisi in certo gradu accepta, sufficiat cum Sacramento. Tum quia non est necessaria gradualis certa intensio contritionis ad mortale remittendum; ergo nec requiretur ad tollenda venialia. Tum quia daretur ansa nimis anxie confitendi venialia, timendo scilicet, ne non pertingatur, ad taxatum illum gradum doloris.

Eodem referri debet sententia alterum apud Meratium tom. 3. Disp. 8. S. 4. quod scilicet illa sola attritio sit destructiva venialis, quæ concipitur ex motivo intrinsecè opposito peccato, de quo concipitur, ut dolere de mendacio propter inhonestatem oppositionis cum veracitate, quod si fiat attritio propter motivum extrinsecum, non erit deletiva venialis, quale esset dolere de mendacio propter poenam à Deo infligendam. Sed neque hic sensus Satisfacit. Tum quia est hoc arbitrium inventum. Tum quia mancam nobis Tridentinum, aut saltem dubiam doctrinam tradidisset de attritione, non præmonendo nos, ne ex extrinsecò motivo eliciatur. Tum quia eadem libertate, ut jam dictum est, dici posset, non omnem attritionem cum Sacramento sufficere.

RESPONDERI posset III. ex Oviedo citato à num. 22. docet ille: Attritionem eliciam

*(h) 4

citam

citam ab homine iusto habere sufficientem valorem & condignitatem, ut si Deus voluerit illam acceptare in satisfactionem debitam pro veniali, eam possit acceptare ut condignam satisfactionem; ita ut hac acceptatione supposita, per seipsum jam extinguat debitum; rationem dat, quia magis est bona & magis placens Deo, quam displicuerit veniale; nam attritio est digna premio æterno, non est autem digna pœnâ æternâ, culpa venialis. Et sicut accedente non nisi extrinsecâ acceptatione, passio Christi Domini, ex se dignissima & sufficientissima, est satisfactiva, pro peccatis nostris, & sicut pro aureo vase sublato, si loco illius offeras gemmam longè pretiosiores, potest in humanis non acceptari satisfactio, sed indigebit acceptatione, sic etiam in præsentem necessaria erit acceptatio. Docet rursus, independentem ab hac acceptatione non esse attritionem, condignam satisfactionem per seipsum extinguentem veniale, ex qua jam doctrina explicat mentem Trident. quod scilicet extra Sacramentum, attritio infallibiliter non deleantur venialia, adeoque utiliter confitenda esse, eò quod remissio eorundem ex lege & promissione infallibili à Sacramento proveniat. *Hæc Responsio*

NON SATISFACIT I. Quia posito, quod attritio sit, quantum est ex vi illius condigna satisfactio pro veniali, & tamen egeat acceptatione, ut rationem illius exerceat, vel de sumitur inde, quia absolute loquendo potest illam Deus non acceptare, vel quia decrevit eandem non acceptare extra Sacramentum, vel quia universaliter ad omnes offensas præcipue verò honoris, est necessaria acceptatio & condonatio offensæ; ex nullo horum capite sequitur intentum Ovidi, non ex primo, quia etiam absolute loquendo, posset Deus non acceptare Contritionem pro mortali, præcipue extra Sacramentum, & tamen nemo exinde colligit, quod Contritio extra Sacramentum, non sit sufficienter deletiva mortalis; ex secundo etiam capite nihil concluditur, quia non constat de tali decreto, imò colligitur ex doctrina Tridentini, illud decretum Deum non formasse, non dixisset enim indefinite Tridentinum: quod venialia extra Confessionem deleri possint; ex tertio etiam capite nihil colligitur, quia acceptatio duplex potest in præsentem cogitari. I. Quæ involvat pondus accedens & perficiens imperfectionem satisfactionis, vel quæ sit condescendentia quædam, & talis condonatio saltem in creatis, non est semper necessaria, si enim ponatur satisfactio æqualis, bene dici poterit: non vis acceptare, quod tibi sufficienter satisfactivum est, per te stat, ego exsolvo meum; talis etiam modus satisfaciendi inter Deum & creaturam, si ponatur, posset etiam dici (nisi ad sit alius titulus) quod condonatione non indigeat tanquam addente pondus. II. Potest intelligi satisfactio

quæ sit remissio offensæ, depositio inefficacis animi, & ratio formalis reconciliationis, & hæc semper debet intercedere, sed hoc concessio, non sequitur intentum Ovidi.

NON SATISFACIT II. Quia rationes ejus in oppositum non convincunt.

I. RATIO ejus est, quod scilicet durum sit dicere, nunquam venialia sine mortalibus in Confessione remitti.

Sed æquè fortè durum est dicere, quod pura creatura pro veniali satisfacere condigne non possit. Manet etiam explicatum, qui remittantur venialia in Confessione? Denique negatur durum id esse, quod dicimus & contra communem sensum, cum pro opposito citentur à Suarez & Dicastillo, Durandus, Azor, Henriquez, Coninck &c.

II. RATIO ejusdem est. Quia difficile omnibus videbitur, quod actus attritionis universaliter de venialibus elicetus, auferat omnia venialia.

Sed id non convincit, manet enim eadem difficultas, qui remittantur per attritionem cum Sacramento?

III. RATIO ejusdem est. Quia per veniale aliquo modo homo avertitur à Deo & veram illius offensam committit necesse sit erit ad condignam satisfactionem ex sua natura hominem ad Deum converti, quæ conversio non habetur per attritionem.

RESPONDETUR. Sicut aliquo modo avertitur creatura à Deo veniali peccato, ita etiam aliquo modo per attritionem convertitur ad Deum, non quidem formaliter sed æquivalenter, non formaliter quidem, quia actus attritionis non habet prædicata formaliter prælativa Dei supra creaturas, æquivalenter tamen convertit ad Deum, quia tractata actum illum, venialis culpa.

ASSERO II. Cum communi. *Extra Confessionem non sufficere ad tollendum veniale, quodcunque opus bonum, etiam factum sine intentione satisfaciendi pro veniali.* Est tamen in opposita sententia Tostatus, Medina, Gabriel, Major.

RATIO est Auct. August. qui citatur cap. neminem 43. de Pœnitentia Dist. 1. ubi dicitur generaliter voluntatem non recedere à peccato, nisi voluntas doleat de peccato, loqui autem illum etiam de veniali ex contextu colligitur. Deinde rationabile est, ut cum homo voluntate suâ recesserit utcumque à Deo, non nisi voluntate suâ convertatur ad eundem.

Cæterum si aliquis poneret opus bonum v.g. Orationem, petens sibi à Deo dimitti venialia, talis remissionem consequeretur eorundem, ut docet Dicastillo num. 416. cum Suarez.

Negat

Neque valet si dicas, si quodcunque opus bonum non est sufficienter delectivum venialis. Ergo nec Martyrium; ergo pro Martyre aliquis orare potest saltem sub conditione, si forte pro veniali non doluerit, non inquam valet, si id dicas. Quia solvendum id tibi erit, si forte teneas non remitti venialia per hoc solum, quod aliquis actu sibi in illis non complacet, posset enim fieri, ut Martyr, in veniali sibi complacet. Dicitur etiam potest: Non posse id prudenter presumi, quia cum exerceat actum externum, qui est indicium evidentissimum magnæ charitatis, & cum talis affectus sufficiens sit ad movendum Martyrem ad detestationem omnium venialium, presumendum erit Martyrem, quodcunque veniale detestari; hinc inconcussa manet Augustini regula dicentis: Martyri injuriam fieri, si quis pro illo orer.

ASSERO III. Cum communi. *Ad tollenda venialia sufficere dolorem virtutalem.*

RATIO. Quia etiam ad Sacramenta facienda sufficit intentio virtualis, de quo vide in materia de Sacramentis. Consultatur Lugo cit. à num. 23. ubi etiam addit. Non debere esse propositum universale vitandi quæcunque venialia, imò respectu jam commissi potest esse propositum limitatum, ut si mentitus sis sine causa, fortassis non sit necessarium propositum non mentiendi, sed tantum non mentiendi sine causa.

Hucusque dictum est de remissione venialium habenda per aliquid pendens à peccatore, gratiâ Dei adjuto; nunc videndum est de abolitione venialis per infusionem gratiæ pendentem à DEO.

Concomitanter se habere, ad deletionem venialis, infusionem gratiæ, certum est apud omnes, nam infunditur gratia in præmium cuiusque operis boni adeoque actus retractati venialium; sed est tantum difficultas in hoc; An gratia habeat formalem quandam oppositionem cum veniali, vi cuius illa infusa, expellat peccatum ab homine.

EXPLICAT I. Aliqui, hanc oppositionem per hoc, quod gratia habitualis, considerata secundum differentiam suam numericam, & gradus heterogeneos quos includit, opponatur venialibus; hanc sententiam tuerentur aliqui, quorum suppresso nomine meminit Rosmer, & Oviedo cit. n. 41. *Hæc explicatio*

NON SATISFACIT I. Quia admittit intra differentiam numericam, heterogeneitatem graduum, quod est admittere differentiam specificam ut suppono ex Philosophia.

NON SATISFACIT II. Quia quando committitur novum veniale, vel illi opponitur gratia præinfusa ad delendum simile veniale vel non opponitur; si opponitur. Ergo peccatum veniale formaliter expellit aliquem gradum gra-

tia, si non opponitur, ergo nec priori, opponetur, nam si nigrum non opponitur albo A, quomodo opponetur albo B.

NON SATISFACIT III. Quia ut arguit Oviedo, si licitum est ponere gratiam oppositam non nisi huic veniali, cur etiam non licebit ponere gratiam huic non nisi speciei venialium opponibilem, & aliam opponibilem alteri speciei, idemque transferri posset ad mortalia, quæ omnia essent arbitraria, & ultimum, contra communem sensum fidelium.

EXPLICAT II. Herize & cum ex Rosmer, quod peccatum veniale deleatur per gratiam habitualement, ut productam per talem actionem, quæ sit complementum liberi decreti condonantis DEI.

Idem explicat sic Rosmer. Liberum decretum Divinum essentialiter completur per aliquid extrinsecum, juxta quam sententiam, dicitur gratiam habitualement, produci posse per varias actiones, quæ sint complementum variorum decretorum Divinorum, eamque secundum suam entitatem non opponi physice peccato veniali, sed ut est producta per talem actionem. *Hæc explicatio*

NON SATISFACIT I. Urbene in simili arguit Lugo. Gratia ex vi suæ entitatis, non est formaliter expulsiua peccati venialis; ergo neque ut est complementum decreti Divini, etiam sumpta cum actione quâ producitur, potest esse formaliter expulsiua peccati. Probatur Consequentia, si album non est ex vi suæ entitatis expulsiuum nigri, etiam albedo, producta ex vi talis actionis, completis tale liberum decretum Divinum, non posset esse expulsiua; quod ipsum ulterius ex eo probatur; quia effectus formalis, primarius est ipsa entitas formæ unitæ & subjectum capax. si ergo ex vi entitatis suæ, non est expulsiua, nec erit expulsiua, prout producta tali vel tali actione.

NON SATISFACIT II. Quia si gratia prout producta per talem actionem, est venialis formaliter expulsiua; ergo illâ positâ, sic producta, inimpedibiliter etiam à DEO, sequetur expulsio venialis; nam effectus primarii, posita unionem formæ & subjecto apto, sunt inimpedibiles. Sed hoc in præsentem non potest dici. Quia primarius formalis effectus actionis, est, agere, adeoque producere illam gratiam; ergo non erit illius effectus formalis primarius, expulsio peccati, adeoque erit quid impeditibile, consequenter & erit ille effectus inimpedibilis, & non erit.

NON SATISFACIT III. Quia sequeretur quod si aliquis committat peccatum veniale simile priori, propter formalem oppositionem, sit auferenda actio conservativa illius gratiæ, adeoque & gratia. Et sicut si albedo

ex vi

ex vi hujus actionis esset destructiva nigredinis antecedentis, esset destructiva & sequentis. *Sic etiam in presenti.*

EXPLICARI solet III. cum Vasquez & Meratio, quod peccatum expellatur formaliter per gratiam prout hac intentione à Deo datam, ut expellat hoc vel illud veniale. *Hec explicatio*

NON SATISFACIT. Quia hæc ipsa gratia permanens, potest compati secum veniale simile repetitum, aliàs veniale esset sublativum gratiæ, ergo apparet illam gratiam ex natura sua impossibilem non esse, nec incompatibilem, cum illo veniali, hic autem quæritur de expulso incompatibili cum veniali.

Quod si recurras ad id, scilicet illam gratiam non utunque esse incompatible cum veniali, sed prout datam tali intuitu. Contra erit, quia nulla intentio Divina potest facere, ut quod de se formaliter non potest præstare aliquem effectum, præstet illum vi intentionis Divinæ, sicut si albedo non potest formaliter denigrare, eâ intentione data ut denigret, non denigrabit. Et licet una eademque entitas possit esse sufficiens mutatio, ratione cujus intelligatur Deus hoc vel illud velle, non tamen intentio Divina addita huic formæ, potest facere ut aliquid tribuat formaliter, quod non est nata tribuere formaliter, fundaturque id ulterius in hoc principio, quod effectus formales sint indistincti à formâ unita subiecto apto, intentio autem Divina addita alicui formæ, non mutat illius entitatem.

DICES cum Meratio. Non repugnat gratiam de se insufficientem, ut expellat veniale formaliter illud expellere, per aliquid prorsus extrinsecum. Probatur Assertum; quia potest aliquis fidelis credere universaliter omnia quæ revelata sunt, & non credere CHRISTUM esse in Eucharistia, ignorans invincibiliter id esse revelatum; hi duo actus positâ ignorantia invincibili secundum mysterii non repugnant inter se; si autem sufficienter proponatur, quod verè CHRISTUS DOMINUS sit in Eucharistia, primus actus incipit habere oppositionem formalem cum secundo, & tamen hæc oppositio habetur ratione extrinseci, hoc est advertentiæ de novo positæ.

RESPONDETUR. Positâ advertentiâ prior actus incipit habere formalem oppositionem, non cum actu in anteposito, adæquate sumpto, sed cum actu novo, qui tunc ponitur; quia tunc supponitur poni iste actus: Judico esse revelatum, hancque revelationem mihi evidenter moraliter proponi, quod CHRISTUS DOMINUS sit in Eucharistia, & huic actui incipit opponi actus, qui dicebat: Judico non esse revelatum, nec esse evidens moraliter, quod CHRISTUS DOMINUS sit in Eucharistia. Tota ergo oppositio quæ tunc fit, non est inter actus in an-

te positos, nec ratione eorum præcisè, sed oppositio tota est ad actum tertium novum, non tamque oppositio primi actus universalis ad hunc novum tertium, quam secundi ad tertium: non est autem infrequens quod aliqua possent dicere oppositionem formalem actualem ad aliud, non illam dicant actu, ob defectum ejus entitatis actu extra causas positæ, cui deberet fieri oppositio, quo etiam modo salvari debet, quomodo voluntas incipiat habere actu oppositionem ad voluntatem committendi joculum mendacium, voluntas inquam quæ universaliter abhorret ab omni peccato veniali, non abhorret tamen à mendacio jocosum, putans illud non esse peccatum. Hanc difficultatem quomodo solvat Oviedo, videatur loco citato, n. 15. Omnibus pensatis non potest remitti veniale nisi per actum proprium retractativum, aut condonationem extrinsecam, nec enim apparet, quæ aliter tollatur.

DIFFICULTAS V.

De aliis modis remissionis venialium.

DE tribus hic inquiretur: Quomodo scilicet remittantur per Sacramenta, Sacramentalia, & si aliquis moriatur salvandus, & non sit dolere, de veniali.

ASSERO I. Cum communi. *Singulis sacramentis inesse vim remittendi venialia.*

RATIO, quia de fide est per baptismum susceptum sine obice tolli tam mortalia quam venialia. Rursus de fide est, per Sacramentum penitentiae remitti venialia, qui enim juxta Tridentinum utiliter illa confiteremur. Idem dicitur de Eucharistia; quia Tridentinum Sess. 13. cap. 2. dicit hoc Sacramentum esse constitutum, ut illo liberemur à culpis quotidianis, & probat congruentia, quia hoc Sacramentum institutum est per modum cibi spiritualis, cibis autem reparat deperdita, & confortat in sanitate; quia autem repararet & confortaret, si nullam omnino haberet vim remittendi venialia, quæ comparantur ægritudini, sicut mortalia morti. S. etiam Jacobus eandem vim remittendi tribuit extremæ unctioni illis verbis: *si inquit, in peccatis fuerit, dimittentur ei Jacob. 5.* Confirmationem. Ordinem & Matrimonium: habere eandem vim communior fert Theologia, auctores citat & sequitur Dicastillo D. 2. n. 438. Congruentiam adfert Suarez, quia ista Sacramenta sunt Sacramenta vivorum & amicorum, debent ergo esse talia, ut ex vi illorum non tantum sequatur argumentum amicitiae, sed etiam abolitio leviorum offensarum.

ASSERO II. Cum communi. *Ex opere operato à sacr. auferri venialia.*

Quia

Quia si simul tollantur mortalia, non apparet, qui tunc ex opere operantis tollerentur venialia, quando autem acceditur cum venialibus solis, cum illa supponantur remissa ante Confessionem, idque ob præmissum dolorem, tunc in Confessione ex opere operato novo titulo remittuntur. Ratio, quia si mortalia ex opere operato remittuntur, qui non remittentur venialia? Et sicut adhuc ex opere operato remittitur mortale, quantumvis prædeletum contritione, ita & in præsentia. Nec obest quominus dicantur deleri ex opere operato, quantumvis debeat Deum intelligi pro sua parte condonans peccata venialia, quia ex opere operato delentur in Confessione mortalia, & tamen tunc debet intelligi Deus ponens condonationem.

Quod attinet ad Sacramentalia.

Sacramentalium nomine Antonomasticè sveniunt Cerimonie adhiberi solite in usu & collatione Sacramentorum; in præsentia tamen largiori nomine, intelliguntur actiones quædam, quæ quidem non pertingunt ad causandam seipsis gratiam, nihilominus tamen conducunt & disponunt ad eandem. Numerantur hæc Sacramentalia sex, Oratio Dominica, & quæcunque facta in Ecclesia consecrata, tuncio peccatoris &c. Usus aquæ benedictæ, vel unctiones Regum vel Episcoporum, Comestio rerum solenniter benedictarum, Confessio Generalis, Eleemosyna & Benedictiones Episcoporum, Abbatum Consecratorum, id indicat vulgaris ille versiculus.

Orans, Tinctus, Edens, Confessus, Dans, Benedicens.

ASSERO I. cum communi. *Sacramentalibus inesse vim remittendi venialia*, ita enim sensus communis Ecclesiæ.

ASSERO II. *Sacramentalia non operari gratiam ex opere operato.* Ita communiter alii Theologi contra Sotum & Ledesma; & ex nostris Reiff. in Privilegio Agoni Priv. 75. citantem pro se Valentia d. 7. q. 4. p. 1. Henriquez lib. 4. cap. 15. Azor. Bonac.

RATIO, quia Sacramentalia sola Ecclesia instituit, quæ non habet potestatem instituendi aliqua ut ex opere operato causent gratiam, imò Sacramentalia hoc ipso essent Sacramenta, si causarent gratiam, ex opere operato.

DICES. Potest Ecclesia conferre indulgentias, quæ ex opere operato operantur, Ergo si instituit Sacramentalia poterunt etiam illa ex opere operato operari.

RESPONDETUR. Distingua hæc esse quod aliqua possit instituere Ecclesia, quæ ex opere operato auferant poenam & tales sunt indulgentiæ. Et talem potestatem agnoscit

Ecclesia in Papa, & aliud est, quoddaliquid ex opere operato, auferat culpam, quantumvis venialem, priorem potestatem agnoscit in Ecclesia sensus communis fidelium, sed non hanc posteriolem. Rursus aliud est dicere: quod Ecclesia possit habere hanc facultatem, & aliud: An habeat; an possit habere non est disputatio; & hoc posse concedunt Doctores, post alios cit. Dicastillo n. 430. & Perez loco citato. Quod autem facultatem habeat actu pro illo priori, docet consensus & praxis Ecclesiæ.

INSTABIS. Ad significandam efficaciam Sacramentorum & efficaciam Sacramentalium, iisdem verbis utitur Ecclesia; nam in iure Canonico dicitur aqua benedicti, ut ea cuncti sanctificentur & purificentur, quæ similes phrasæ reperiuntur, cum sermo est de baptismo vel aliis Sacramentis.

RESPONDETUR. Et Sacramentalia & Sacramenta veteris legis & Sacramenta novæ legis conveniunt in hoc generali quod est Sacrare, Sanctificare &c. sed tota est difficultas: An hoc præstent eodem modo; nunquam autem Ecclesia significat eodem modo sacrari homines à Sacramentis & Sacramentalibus. Accipienda itaque verba sunt Ecclesiæ secundum suppositam materiam, scilicet modo sanctificandi sibi proportionato. Et sicut ex eo, quod dicatur aqua benedicta nos purificare & sanctificare, non sequitur quod nos à mortalibus purificet & sanctificet; ita nec accipiendum est, quod remittat seipsa & ex opere operato venialia.

ASSERO III. Cum communi. *Sacramentalia conferre ad remissionem venialium in quantum conducunt ad motus animi, natos expellere venialia.* Ita post alios Lugo Dicastillo Perez.

RATIO est. Quia si non causant remissionem venialium ex opere operato ut dictum est; si item non causant ex opere operantis, quia iam tunc non sacramentalia, sed ipsi actus conferrent ad remissionem venialium; ergo debent hoc tertio modo causare remissionem venialium.

DICES. Ergo Sacramentalia non plus profunt ad remissionem quam imagines v. g.

RESPONDETUR. In hoc imagines & Sacramentalia sunt paria; quia utrumque obiectum, natum est excitare motus pios; sed in hoc sunt disparia, quia imaginibus non est promissa ista excitatio, ut est promissa Sacramentalibus, propter quam promissionem, dicitur eleemosyna extinguere peccatum &c. Rursus Ecclesia se impetrantem, adiungit Sacramentalibus, non adiungit imaginibus, licet non omnes impetrationes vel potius deprecationes Ecclesiæ, semper effectum fortiantur.

Neque valet si dicas, quod Aug. in Ench. indepen-

dependentem ab excitatione motus pii, tribuat orationi Dominicæ venialium remissionem, non inquam valet; nam si Oratio est, & fiat ut debet, hoc ipso dicit annexionem motus pii.

Adde hic ex Maratio & Perez, quod Instantus, Orans, supponendo scilicet pro Oratione, in Ecclesia, & Edens, sint rigorose Sacramentalia, quia hæc sola sunt quid permanens, Ecclesiæ orationibus præsanctificatum, & ab illa institutum; alia verò per modum obiecti ut imagines, exhortationes, conciones, vel per modum suffragii, ut orationes aliorum, vel ex connexionem ad aliquid institutum à Christo Domino, ut auditio Missæ. Oratio autem Dominica, Confessio Generalis &c. ex natura rei, sunt apta media, ad illos motus. Benedictio item Episcopi per illos, cum non habeat vim ex Ecclesiæ precibus, sed ex precibus ipsius Episcopi, non est quid Sacramentale rigorose. Alij autem liberalius censent esse infinita propè Sacramentalia, accipiendo hoc nomen, pro quibuscunque conducentibus ad motum contra venialia.

Quod attinet ad remissionem venialium post hanc vitam.

Status quæstionis in hoc est: Fieri potest ut aliquis extemplo vel occidatur vel moriatur, & non doleat de venialibus. Item procedere potest difficultas de martyre, vel de baptizato immediate post moriente, & tamen posset fieri ut uterque affectum habeat ad veniale, imò quis dicat, casum hunc Metaphysicum & nunquam in praxim deductum; cum hoc veniali, non potest videre Deum, quia nihil inquinatum intrabit in regnum cælorum; qui ergo eo casu remitteretur veniale? & quidem non procedit difficultas de sola condonatione ponibili à Deo, quâ Deus remittat veniale, sed procedit difficultas de remissione, vi cuius ipse venialiter peccans, avertatur ab illo veniali.

EXPLICAT I. Hanc difficultatem Dicastillo. Ad providentiam Dei pertinere, ne unquam talis casus permittatur, ad eum modum quo pertinet ad eandem non permittere, ut aliquis adultus cum solo originali & veniali, decedat ex hoc mundo eò quod non determinavit Deus locum & modum puniendi talem: non enim iret in infernum; quia hic locus est actuale mortale habentium; non ad lymbum; quia non est locus ille pro habente culpam, idque multò magis procedit de Martyre, qui secundum sensum DD. immediate post vitam videt Deum, quem qui coinquatus videre potest, ne ergo hoc absurdum sequatur, pertinet ad providentiam Divinam, non permittere casum prædictum. *Hæc explicatio*

NON SATISFACIT, quia certè non debet reputari casus Metaphysicus, ut aliquis vir probus subito apoplexiâ tangatur & non retractet venialia. Deinde. Ponamus hunc casum esse Metaphysicum, adhuc ejus resolutio inquiri potest.

est, qualiter scilicet stantibus principiis fidei & phrasi Conciliorum, remitti possint venialia, de quibus hic agitur.

EXPLICAT II. Idem. Quod in primo instanti beatitudinis elevatur peccatum, modis remissioni competentibus. *Hæc explicatio*

NON SATISFACIT. Quia in primo instanti verum est dicere est beatus, alias & esset primum instans beatitudinis & non esset, esset ut supponitur, non esset autem, quia de illo non esset verum dicere: Est beatus & videns Deum. Quod si verum est in illo instanti dicere: Est beatus, ergo non erit verum dicere: Non est emundatus à culpa veniali; quod ipsum Probatur. Quia si de beato verum esset dicere: Non est emundatus à culpa veniali: verum esset dicere: Aliquid coinquatum intrat in regnum cælorum, quod est falsum.

Deinde illi dolori retractativo, qui fieri debet in primo instanti beatitudinis, vel prælucebit fides, vel visio, vel alius actus supernaturalis cognitionis. Non fides, quia hanc pro nullo instanti secum comparitur visio, non visio, quia hæc non est coinquatum. Et certè videret illa visio se esse, & simul peccatum esse, ergo posset non esse principium doloris, sed permittere sui coexistentiam peccato veniali, dicereque steterimus primo instanti simul, poterimus stare & reliquis. Quod si illi dolori dicat prælucebere debere non fidem non visionem, sed aliam cognitionem supernaturalem. Contra erit: quia ordinariè Auth. non agnoscunt, quod cognitio quæ non est fides vel visio possit esse principium actuum supernaturalium, sed quidquid sit de hac doctrina, saltem esset novum, conjungere visioni actum doloris.

EXPLICATUR III. communiter. Quod remissio illa fiat in instanti separationis. Ita Suarez, Vasquez, Valeria, Coninck, Dicastillo, Perez & Oviedo de Just. Cont. 8. n. 56. Hoc instans separationis, aliqui clarè dicunt, esse instans, quo jam anima supponitur esse separata, & hoc modo loquuntur Dic. Per. Alii autem illud instans separationis non exprimunt quale sit & ita Lugo cit. D. n. 35. non appellat illud instans post separationem nec post exitum à corpore, sed in ipso exitu. Suarez etiam D. ii. S. 4. n. 10. non dicit id fieri post instans separationis animæ, sed in primo instanti separationis. Ille prior modus loquendi qui scilicet dicit remitti peccata jam separatâ animâ.

NON SATISFACIT. Quia non satis se accommodat sententiæ communi, qui fundatus est in Scriptura, censetque quod post mortem homo sit in termino, & cadat jussu non nisi in unam partem, ut arbor succisa. Deinde urgeri potest difficultas, quam urget Dic. si post instans separationis elicitur actus retractationis; ergo vel martyr, vel immediate baptizatus, si forte habeant affectum ad venialia, decedantque non nisi

QUÆSTIO II.

De Termino remissionis seu de eo quod remittitur.

non nisi post illud instans separationis auferatur ab illis veniale, non videbunt immediatè post separationem Deum; & tamen hoc est contra sensum communem, & præsumptionem fidelium, & contra Trid. quod in baptizato dicit nihil remanere, quod illum ab ingressu cœliremoveat.

RESPONDEBIS. Trid. ex sensu communi procedere & ex præsumptione quod talis nulum habeat veniale. Rursus expressè dicit S. Paulus statutum est omnibus hominibus semel mori & post hoc iudicium, en instans interpolans visionem, quod non negaret Tridentinum. *Contra est.* Sicut licitum est tibi dicere; quod Ecclesia præsumat nulla illum habere venialia, ita etiam dicam Ecclesiam præsumere, nullo veniali illum pro illo instanti ligari adeoque quærendum esse tempus aliud, quo remittantur. Deinde quando dicit S. PAULUS: Statutum est omnibus hominibus semel mori, & post hoc iudicium. Ly post hoc, non significat aliquid succedens ipsi Termino à Quo, sed tanquam quid complens terminum à quo, adeoque non admittit instans, interpolans terminum ad Quem, & Terminum à Quo, quam interpolatione dicta doctrina, si ut sonat accipitur, admittit.

Ut difficultati satisfiat. Dici poterit, postquam jam sunt turbata phantasmata, ante quorum turbationem intelligitur habere affectum aliquis ad veniale, in ipso instanti separationis, in quo intelligibilitate verum sit dicere: separatur anima & nondum intelligitur separata esse, datur efficax gratia retractandi venialis, Deusque alligat suam condonationem; si quæ sit necessaria, & hoc casu, dicitur peccatum remitti in altera vita moraliter, quia exitus ex hac vita, moraliter spectat ad aliam vitam & non præsentem; consequenter talem, si v.g. sit martyr vel baptizatus, nihil post hanc vitam ab ingressu cœli moratur, quia immediatè post hoc instans separationis, incipit physicè alia vita & visio Dei. Et hæc responsio coincidit cum illis qui non exprimunt, quod post instans separationis vel animâ jam separata, remittatur veniale. Qui autem vellet defendere responsionem Dicast, diceret quod in primo instanti visionis, sit primum non esse peccati & desitio, cui in instanti immediatè antecedente, poterit præluere fides, jamque tunc simul erunt non quidem visio & peccatum, sed visio & desitio peccati: non dicit autem Scriptura, quod id quod desinit esse coinquinat, non intret in regnum cœlorum.

Quod si nolis concedere, animam operari in corpore humano modo, perturbatis phantasmatibus, pones similem gratiam efficacem ante ipsum instans perturbationis phantasmatum, diceresque eo casu, in altera vita moraliter peccata remitti; nam morituri, dicuntur moraliter esse jam homines alterius vitæ.

In hac quæstione explicabimus. Quid sit illud quod remittitur, attendeturque tam ad remissionem habitualis, quam ad remissionem actualis peccati; & quidem quod attinet ad remissionem habitualis peccati, in hoc est punctum Difficultatis. Transacto peccato si non iustificetur homo, docet nos fides manere peccatum habituale; restat quærere: Quid sit hoc peccatum illud habituale quod manere dicitur? non enim illud est sola præteritio peccati, quia hæc manet etiam iustificato homine, semper enim vera est hæc propositio: Peccatum fuit. Adferendum ergo est? Quid sit illud peccatum habituale? Plures explanationes numerat & rejicit Oviedo De vitiis & peccatis, Cont. 8. totâ, Ariaga ibidem D. 49. Lugo D. 7. Dicastillo D. 1. Dub. 9.

DIFFICULTAS I.

Quid sit peccatum Habitiale apud alios?

EXPLICAT I. Esparza q. 5. de Just. cum Bell. Valen. Tol. & aliis quod peccatum habituale, non aliud sit quam actuale præteritum, & præsens gratiæ privatio; ita ut tota malitia peccati habitualis, non aliud sit, secundum quod imputari potest peccatori, quam ipsa malitia peccati actualis, habitualitas verò seu habitualis ac virtualis permanentia ejusdem malitiæ, sit privatio gratiæ, inducta per peccatum actuale, & conservata per vim demeritoriam ejusdem, multa que adfert præcipuè Esparza in explicationem hujus sententiæ, quæ longum esset transcribere, legatur ipse.

IMPUGNAT I. Hanc sententiâ cit. Oviedo. 8. tum quia commissio secundo mortali permanet novum habituale, & non datur nova privatio gratiæ; tum quia omnis privatio gratiæ est ejusdem speciei, peccata autem habitualia, sunt speciei distincta. Nec sufficit esse à principis speciei distinctis, quia principia non distinguunt privationes ejusdem habitus; tum quia in omnibus peccatoribus, est æqualis privatio gratiæ, & tamen peccata habitualia, non sunt æqualia.

RESPONDERI potest; commissio novo peccato dari novam privationem gratiæ, hoc est, novo titulo deperditam, & sicut obligatio satisfactionis quæ in principis Oviedo. formalizat habituale, potest haberi novo titulo, sic etiam in præsentia. Et licet privatio gratiæ sit ejusdem speciei, nihilominus tituli illam perdendi, fundare possunt distinctionem specifi-

*(i)

cam